هكذا من الاحمل

1994

הצופה

ב"ה, יום שישי כ' בטבת תשנ"ה (23.12.1994) • שנה נ"ח • גליון 16710 • המחיר: 4.85 ש"ח, כולל מע"מ

מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל ★ עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל־המזרחי

היום — פרשת שמות

	שישי	שבת
הפרק	ישעיה כה־כו	ישעיה כז־כח
המשנה	תענית ב, ד־ה	תענית ב, ו־ז
הדף - בבלי	בבא בתרא סז	בבא בתרא סח
ירושלמי	תענית טו	תענית טז
ההלכה	שו"ע קח, ה־ז	שו"ע קח, ח־י
רמב"ם	מעשה הקרבנות י־יב	מעשה הקרבנות יג־טו
זריחה	6.32	6.33
שקיעה	4.44	4.44
סוף זמן ק"ש	8.18	8.18

אולם ניסל

אולם לשמחות ולארועים
ושרותי קייטרינג לכל מקום
קידוש ואירוחים שבת • גלאט כשר בד"צ

רח' ר' טרפון 1 פינת ר' עקיבא בני־ברק
טלפון: באולם 5707276 בבית: 03-6187326

נאה. הטמפרטורות יעלו במעט.
תשקיף לשבת: דומה

הטמפרטורות: ירושלים 6–13, רמת־הגולן 5–13, הרי הגליל 5–13, חיפה 8–19, דגניה 9–20, עפולה 10–19, תל־אביב 10–20, שכם 7–14, אריאל 6–14, לוד 10–21, עזה 9–20, באר־שבע 8–20, מעלה אדומים 8–16, סדום 12–22, אילת 12–24 מעלות.

ברק ואלוף יתום החלו בשיחות עם הסורים על הסדרי הנסיגה מהגולן

האלוף דני ביקר אמש ב"סטייט דיפרטמנט" והציג ככל הנראה בפני שגריר סוריה בוושינגטון ובפני קצין סורי את הסדרי הבטחון מבחינתה של ישראל ברמת הגולן

מאת סופרנו המדיני בירושלים

הרמטכ"ל רב אלוף אהוד ברק, והאלוף דני יתום המזכיר הצבאי של ראש הממשלה, החלו אתמול בוושינגטון בדיון עם נציגי סוריה על הסדרי בטחון ברמת הגולן.

יתכן ובעתיד יתמנה ברק לנציג קבוע של ראש הממשלה לשיחות אלה לאחר שיסיים את תפקידו כרמטכ"ל ב־1 לינואר.

האלוף דני יתום, מזכירו הצבאי של ראש הממשלה, ביקר אמש ב"סטייט דיפרטמנט". הוא, ככל הנראה, הציג בפני שגריר סוריה בוושינגטון מועלם ובפני קצין סורי את הסדרי הבטחון מבחינתה של ישראל ברמת הגולן, במצב של שלום בין ישראל וסוריה. בפגישה השתתפו גם דניס רוס, מתאם מהלכי השלום מטעם ארה"ב וכן שגריר ישראל איתמר רבינוביץ'. "זוהי הרחבה מסויימת של הערוץ הנושאי, שהיה בוושינגטון בין שגרירי ישראל וסוריה", מסר הכתב.

עד עתה סירב נשיא סוריה חאפז אסד להענות להצעות לנהל משא ומתן על הסדרי בטחון ברמת הגולן לפני שישראל תודיע עקרונית שהיא מוכנה לנסיגה מרמת הגולן. הוסבר לו כי עצם הסכמת ישראל לדון על הסדרי בטחון משמעותה שהיא מסכימה לנסיגה אחרת אין מה לדבר על הסדרי בטחון.

אסד קיבל את ההסבר והסכים לשלוח גנרל סורי להשתתף בשיחות אלה.

מקורות סורים טענו אתמול כי לא צפויה התקדמות בשיחות הללו, שכן שיחות השגרירים איתמר רבינוביץ ואלד מועלם המתקיימות בוושינגטון גם לאחר שהשתתפו בהם קצינים בכירים משני הצדדים.

בעבר היו כבר פגישות בין קצינים משני הצדדים ואין בכך חדש.

פגישת הקצינים זה היה ההשג שהביא איתו שר החוץ וורן כריסטופר בשובו מדמשק. אסד

(סוף בעמוד 2)

המגמה במסחר במטבע־חוץ התהפכה מפיחותים לייסוף

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

במסחר במטבע חוץ התהפכה אתמול המגמה ובמקום הפיחותים שהיו ביטים האחרונים היה ייסוף קל של 0.1% לעומת הדולר ו־0.29% לעומת סל המטבעות. הייסוף הקל בא לאחר שבשלושת הימים הקודמים היו פיחותים מצטברים של כ־1.5%.

השער היציג של הדולר ירד אתמול ל־3.0550 ש"ח ושער סל המטבעות ל־3.3835 ש"ח.

כלפי בנק ישראל היו אמנם עודפי ביקוש בסך 5 מליון דולר, אך במסחר הרב צדדי היו עודפי היצע נכרים.

שינוי המגמה מושפע ככל הנראה מהצהרת נגיד בנק ישראל פרופ' יעקב פרנקל השולל פיחות חריג של השקל. בימים האחרונים התעוררו ביקושים למטבע חוץ על רקע דברים של מנכ"ל האוצר בדבר ירידה ברזרוות היצוא בשל העלאת הריבית הגדולה. כמו כן הועלתה אפשרות פיחות במסגרת עיסקת החבילה.

היום יהיה מסחר רגיל במטבע חוץ. אך ביום ראשון, כרגיל, אין מסחר במטבע חוץ וביום שני לא יתקיים מסחר במטבע חוץ משום שבנקים בעולם סגורים לרגל "חג המולד".

בנק ישראל עומד להודיע ביום ראשון על תכניתו המוניטרית לחודש ינואר ובמסגרת זו ייקבעו גם שיעורי הריבית לאותו חודש.

רבין "כופף" את פרס: איש "המוסד" אפרים הלוי יהיה שגרירנו בירדן

ישראל אישרה מינויו מ. מועשר כשגריר הירדני הראשון

אפרים הלוי סגן ראש המוסד כפי שצולם בארמון המלך חוסיין בירדן בעת ביקורו הגלוי הראשון של רבין בירדן. צילום: י.פ.פ.א

מאת סופרנו המדיני בירושלים

השגריר הישראלי הראשון בירדן, יהיה כנראה אפרים הלוי מראשי המוסד, אדם בעל זכויות רבות בסלילת הדרך להסכם עם ירדן.

בעניין זה נתגלעו חילוקי דעות בין רבין לבין פרס, שביקש למנות אדם ממשרד־החוץ.

ועד העובדים במשרד החוץ שלח מכתב לשר החוץ פרס בו הוא דורש מנוי נציג בירדן מתוך עובדי משרד החוץ.

טרם ברור אם מנוי זה יזקף לחשבון 11 מנויים שהשר רשאי למנות שלא מקרב עובדי משרד החוץ.

השר מיצה את מאגר המנויים הזה כשהוא מינה נציגי מפלגה ונציגי החוג שלו לתפקידים דיפלומטיים בחו"ל.

ישראל הסכימה למינויו של מארואן מועשר, יום בעקר המושבים, כשגריר הירדני הראשון בישראל, מסר אתמול מקור ירדני רשמי.

"קיבלנו לפני יומיים את הסכמת ישראל למינויו של ד"ר מועשר", אמר. מצפים כי מועשר ייכנס לתפקידו החודש בסוף ינואר.

המלך חוסיין בחר אישית במועשר, 38, הדובר לשעבר של משלחת ירדן לשיחות השלום, כדי לכהן בתפקיד הרגיש. מועשר השלים את לימודיו בארה"ב.

חיזבאללה: ננקום בישראל על פיצוץ המכונית בביירות

רבין: על ממשלת לבנון למצוא התשובה מי ביצע את הפיגוע

כ־5,000 מפגינים מארגון החיזבאללה הפגינו אתמול בביירות בעת קבורת שלושת קורבנות מכונית התופת, ודרשו כי הארגון ישפך בתוך ישראל כדי לנקום את מות הרוגים.

בהלוויתו של פואד מוג'ניה, אחיו של עימאד מוג'ניה, החשוד ע"י שירותי הבטחון המערביים בלקיחת בני ערובה רבים בשנים 1984־1988, נשא דברים סגן המזכיר הכללי של הארגון נעים קאסם וחזר על האשמה כי ישראל אחראית לפיצוץ.

הוא אמר למפגינים כי לוחמי הארגון ימשיכו במלחמתם נגד חיילי ישראל בדרום לבנון. "ישראל היא ישות טרוריסטית. הלוחמים שלנו פוגעים בצבא הישראלי עמוק בדרום לבנון, אך במקום להגיב במקום התקיפה, הציונים, בגלל פחדנותם, תוקפים אזרחים. אנו אומרים לישראלים כי לא תהיה כל השגה לכובשים כל עוד ישאר אפילו לוחם חופש אחד בחיים. לא יהיה שלום עם האויב הישראלי", אמר קאסם.

(סוף בעמוד 2)

ערבים שיבשו עבודות הכשרת קרקע לשכונה חדשה באפרת

מאת חגי הוברמן סופר הצופה ועתיים

קטטות מתושבי הכפר אל חאדר, שבאיזור בית לחם, שיבשו אתמול בשעות הבוקר את מהלך העבודות להכשרת קרקע להקמת שכונה יהודית באפרת, במקום לבנות.

התושבים הגיעו לגבעת הדרישה, הנמצאת בשולי השטח הכבוש של הכפר, לאחר שהבחינו בשעות הבוקר המוקדמות שדחפורים החלו בעבודות להכשרת המקום. גברים, נשים וילדים מהכפר התיישבו על האדמה, כדי להפסיק את עבודות הדחפורים בקרקע, שלטענתם נמצאת בבעלותם. נהגי הדחפורים הערבים, שעבדו בשטח, הפסיקו כתוצאה מכך את העבודה מאחר, ולדבריהם "לא רצו לפגוע בבני עמם".

כוחות צבא הגיעו למקום בשעות הבוקר. לקראת השעה 1 בצהריים הכריזו על האיזור לכמה שעות כשטח צבאי סגור. בשעות הערב נשארו לשמור במקום. כן הגיעו למקום שוטרים.

למעט 4 נשים ערביות, שעקשו "יהוי אדמתנו" וסירבו להתפנות, פונו מן המקום.

נהגי הדחפורים הערבים הוחלפו בידי הערבים בנהגים יהודיים, והעבודות במקום נמשכו אחר הצהריים. תושבי אל חאדר טענו, כי הם ישובו למחות על הבנייה במקום.

סופרנו מציין כי מדובר בגבעה הנמצאת שני ק"מ צפונית לישוב אפרת, ורחוקה גם מאל־חאדר מרחק של שני ק"מ. השטח קיבל מעמד של "אדמות מדינה מאושרות" והוא כלול בתחום השיפוט של המועצה המקומית אפרת. את הקמת השכונה יזם ה"כ חנן פורת. מדובר בחמש מאות משפחות שנרשמו לתוכנית "שכונת הזית" ולא כנו שם מתוכר מקום. הפתרון היה הקמת "גבעת התמר". האישור הסופי להקמת השכונה ניתן כבר לפני שנתיים, לאחר כינון ממשלת מפלגת העבודה. על פי התוכנית אמורה "גבעת הזית" להוות את הרצף הטריטוריאלי בין "גבעת התמר" לבין העיר אפרת.

(סוף בעמוד 2)

● צעיר מחברון נהרג ביום ה' בערב, בעת שהפעיל, ככל הנראה, מטען חבלה נגד רכב צבאי. עיד זריר, בן 18, נפצע באורח אנוש בסמוך למקום בו הפעיל מטען החבלה נגד רכב צבאי. זריר פונה לבית החולים אלאהלי בחברון, שם נקבע מותו.

מקורות פלשתינים מסרו, כי בגופתו של זריר נמצאו סימני קליעים, דבר המעיד לדעתם, כי חיילים ירו בו, לאחר שנפצע. גופתו של זריר נלקחה ביום ה' בבוקר ע"י משפחתו והובאה לקבורה.

צה"ל חוקר את נסיבות הפרשה.

פעיל חמאס נרצח בג'נין

אלמונים ירו אתמול בבוקר למוות בפעיל חמאס בג'נין.

אברהים יאסי, בן 31, תושב מחנה הפליטים עקבת ג'אבר שביריחו, היה בדרכו לעבודתו כמורה בי.ב.ק.א' בג'נין. בסביבות השעה 7 בבוקר נעצרה לידו מכונית, ממנה יצאו אלמונים ופתחו עליו באש. יאסי נהרג במקום והתוקפים נמלטו. ראש השב"כ הפלשתיני, ג'בריל רג'וב, מסר כי כוחות הבטחון הפלשתינים חוקרים "בכל ביותר התקירה האפשרית". מקורות פלשתינים מסרו, כי יאסי היה בדרגה המקבילה לסרן בצו אדין אלקאסם.

מת האדם שנורה ליד הבית הלבן

וושינגטון (עתים־רויטר־איי אף פי) – מרצילו קורניאל, שנורה ונפצע קשה בידי אנשי משמר מאריק לאנשים ליד הבית הלבן, מת משעצמי בלילה שבין יום רביעי לחמישי, מסרו מקורות בבית החולים בוושינגטון.

קורניאל נורה לאחר שתקף בסכין את שומרי הפארק.

תקרית זו היא השלישית המתרחשת ליד הבית הלבן בחודשים האחרונים, וגרמה מבוכה עמוקה למשמרת וושינגטון. סרטי הטלוויזיה שהיקרו את האירוע מעידים בבירור כי למרות שקורניאל החזיק בסכין, הוא לא היווה כל סיכון לשוטרים שהקיפו אותו.

ראש־ממשלת איטליה התפטר

רומא (עתים־רויטר) – ראש ממשלת איטליה סילביו ברלוסקוני הגיש אתמול את התפטרות ממשלתו בת שבעה החודשים לנשיא לואיג'י סקלפארו.

שרים בממשלתו הודעות של ברלוסקוני, שנפלה מוסת, נורד מצד מפלגת הקואליציה "הליגה הצפונית", אמרו כי איל התקשורת המיליארדר ביקש מהנשיא לתת לו הזדמנות ראשונה להרכיב ממשלה חדשה.

הנשיא הודיע כי יפתח כבר היום בשיחות, בנסיון לשים קץ למשבר הממשלתי.

רבין: אני בעד המשך הבניה בגוש־עציון ומעלה־אדומים

אמר את הדברים בפגישה עם ראשי המועצות ● כינוס חירום של מתיישבי גוש־עציון ייערך ביום שלישי, יום לפני פגישת רבין־ערפאת ● הרב עמיטל: אם לא יהיה בטחון לא יהיה תהליך שלום ● המטה המבצעי של מועצת יש"ע אישר את "נייר המבצעים" לקראת יציאת צה"ל מהערים הערביות ביו"ש

מאת חגי הוברמן סופר הצופה

"אני תומך בהמשך הבניה באיזורי גוש־עציון ומעלה אדומים" – כך אמר שלשום ראש־הממשלה יצחק רבין לראשי המועצות יונן אזימון מאפרת, שילה גל מגוש־עציון ובני כשריאל ממעלה־אדומים, בפגישה שקיימו איתו בכנסת.

הפגישה נערכה בעקבות החלטה של שר השיכון להקפיא את הבניה בעיר אפרת. בפגישה הסתבר כי ראש־הממשלה לא ידע כלל על הקפאת הבניה באפרת. "אפרת ומעלה־אדומים מבחינתי הם אותו דבר" – הוסיף רבין. הוא הבטיח את הידיעות על התוכניות להוצאת כוחות צה"ל מבית־לחם והבטיח: "לא נעשה דבר כזה בלי לדבר איתכם".

כינוס חירום של תושבי אפרת וגוש־עציון יתקיים ביום שלישי הקרוב במתנ"ס גוש־עציון בהשתתפות ראשי המועצות שילה גל וינון אזימון, חברי הכנסת חנן פורת ויגאל ביבי, ראש מועצת אלקנה ניסן סלומיינסקי, לדון בהיערכות האיזור לפינוי בית־לחם. הוחלט לקיים את הכינוס ביום שלישי בעקבות ידיעה כי רבין עומד לפגוש את ערפאת למחרת, ביום רביעי.

"אם לא יהיה בטחון לא יהיה תהליך שלום". זאת אמר אתמול הרב יהודה עמיטל, מנהיג תנועת "מימד" וראש ישיבת הר־עציון בגוש־עציון. הרב הגיב בכך על שאלות בעניין נסיגת צה"ל מבית־לחם ועג'נין במסגרת השלב השני של האוטונומיה.

(סוף בעמוד 2)

3 נהרגו בתאונות דרכים בערבה

3 אנשים נהרגו אמש בלילה, בתאונת דרכים שאירעה ליד באר מנוחה בכביש הערבה.

התאונה הקטלנית אירעה סמוך לשעה 22.30 ביום ה' בלילה, כשמשאית ושתי מכוניות פרטיות התנגשו, כשנסעו בכביש הערבה והגיעו לאזור באר מנוחה. למקום התאונה יצאו כוחות מלשכת התנועה של משטרת מרחב הנגב. בשעת מסירת הידיעה לא היו עדיין ידועות נסיבות התאונה ולא נמסרו פרטי הזיהוי של ההרוגים.

למקום התאונה הוזעק מסוק כבד לחילוץ לכודים.

רב פקד יעקב יעקב, ראש לשכת התנועה במשטרת מרחב הנגב, מסר כי נהג משאית, שלדבריו כנראה נרדם, נסע לכיוון הנגדי ופגע חזיתית בשני כלי רכב.

הדובר הוסיף, כי במכונית אחת היו שני הרוגים ופצוע קשה שהוטס במסוק לבית חולים "סורוקה" בבאר שבע.

במכונית שניה, שעדיין לכודה תחת המשאית, יש ככל הנראה לפחות הרוג אחד.

רבין: הגיע הזמן שהחברים במפלגה יילכו בראש מורם

ימי שתושב שאיבד את הדרך, זו בעיניהם שלו. הממשלה הזו לא איבדה את הדרך היא השיבה את כל היהודים, שקבעה לעצמה, ועליה להיש תחושה של גאווה והשתף. הגיע הזמן שגם אתם החברים במפלגה תלכו עם ראש מורם – כך אמר אמש ראש הממשלה יצחק רבין בנאום מרינו, שנשא במרכז מפלגת העבודה בבית ברל בצופית.

רבין אמר, כי גם אם היו תקלות, ממשלה זו עשתה פריצת דרך היסטורית, יצרה דימוי מעשי אחר של ישראל בקרב העם הערבי ובעולם כולו. השיבה את כל יעריה בתחומי התשתית, החינוך והדרת האבטלה. "גם מחירי הדירות יורדו ומחירי העגבניות המלפפונים כבר ירדו...", אמר רבין, בהתייחסו לשר הבינוי והשיכון ולשר החקלאות שישבו מולו, לקול תשואות החברים.

רבין, שקרא לאחדות השורות במפלגה אמר, כי "אם נשמור בסיעה בכנסת, בממשלה וברשויות המקומיות על שיתוף פעולה, אין דבר שלא נשיג, אין מכשול שלא נתגבר עליו".

רבין עמד בדבריו על השגיה המדיניים של מפלגת העבודה מאז זכתה בבחירות, על הקשיים בתהליך

(סוף בעמוד 2)

הדלקת נרות

	קיש	מוציש
ירושלים	4.04	5.20
תל־אביב	4.22	5.21
חיפה	4.12	5.18
באר־שבע	4.20	5.19
אילת	4.23	5.25

קרניר בע"מ
מכונות תפירה ביתיות ותעשייתיות
רח' מונטיפיורי 3 ת"א
טל: 03־5163264 פקס: 03־5163265

★ מבצע מכירות מיוחד לט"ו בשבט ★
כל המביא מודעה זו
זכאי להנחה של 10% למכונות הבאות:

★ מכונת תפירה ביתית ב־1,000 ש"ח
Licorne מבצעת: לולאות, תפר גמיש, אוברלוק, זרוע לשרוולים.

★ אוברלוק 4 חוטים + דיפרנציאל Licorne לכל סוגי הבדים הגמישים, תפר שאינו נפרם (במתיחות הבד), כפתורים חיצוניים והשחלה קלה ב־2,000 ש"ח!
★ מחירינו אינם כוללים מע"מ.
★ קוי 61, 62 למגדל שלום ולתנותנו.
★ אספקה מיידית ★ אחריות לשנה ★

אוצר בית דין - כרמי יין
בראשות הגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א

הננו שמחים לבשר לציבור על פתיחת
תחנת חלוקה מרכזית
לחלוקת מגוון יינות למהדרין
הקדושים בקדושת שביעית ובפיקוח ביה"ד
המיוצר ב"כרמל מזרחי"

ברח' הרב קוק 5 בני־ברק (צרכנית יד־עזרה לשעבר)
שעות הפתיחה: ימים: א - ה משעה 4 אחה"צ עד 8 בערב יום ו' מ 9 - 1 בצהרים
טלפון: 03-5795512 03-6181293

תשלום ההוצאות עבור סוגי היין השונים
נקבע ע"י ביה"ד כדלקמן:

יין מחוזק: 58 ש"ח בלבד | פורטיה: 65 ש"ח בלבד | יינות יבשים: 70 ש"ח בלבד

אפשרות למשלוחים הביתה

הרבנות הראשית לחיפה והמחוז
מחלקת הכשרות

הודעה לציבור!

הננו להודיע, כי טחנת הקמח
"קמה" בקיבוץ שער העמקים
הכניסה לטחינה חיטים מיבול מקומי שנת 1994.
כשרות הטחינה לפי היתר המכירה של הרבנות הראשית.

מחלקת הכשרות

חיים שקלים
חוג ידידים
מקומות: פתח תקוה, קרית אונו, ירושלים, נתיבות, בית שמש, נתניה, אשקלון

דרוש
בחור צעיר לעבודה במשרה מלאה לסוכנות יבוא
טלפון 03־5100004

היכלי "אורטל"
אולם לשמחות
בבית ז'בוטינסקי
מבצע לחורף!!!
כשר למהדרין
רח' ביאליק 37 רמת־גן
טל' 03־6733014

לאכול טוב בחורף
20% הנחה למביא מודעה זו
חלביה כשרה בסנטר
הצעות מהתפריט
מרקים • פסטות • מטעמי ירקות • כריכים • פשטידות ועוד...
דיזנגוף סנטר שער 2 ♦ טלפון 03־5289339

בס"ד

ישיבת הסדר "היכל אליהו" ירושלים

במלאת ל"ט שנה להסתלקותו של מורנו ורבנו הגאון

הרב ירחמיאל אליהו בוצ'קו זצ"ל

מייסד וראש ישיבתנו "ישיבת עץ חיים" מונטרה

ישא הרב פרופ' זאב לב שליט"א
מייסד של "ביה"ס גבוה לטכנולוגיה" המכונה "מכון לב"
שיעור כללי בנושא
שאלות הקשורות בשימוש במחשב בשבת

ביום חמישי, אור לכ"ז טבת תשנ"ה (29.12.94) בשעה 20.00 (תפילת ערבית בשעה 19.45) באולם הישיבה, רח' ז'בוטינסקי 31, ירושלים. (תחבורה קו 15).

ביום שבת ק' פ. וארא, כ"ח בטבת, יום היהרצון, בשעה 11.30, יינתן שיעור ע"י בנו הרב משה בוצ'קו בענין: "אכילה פחות מכשיעור להולה ביוה"כ".

למחרת, ביום ראשון כ"ט בטבת תשנ"ה (1.1.95) בשעה 12.00 נעלה לקברו בבית העלמין בסנהדריה.

הציבור מוזמן

על הצפה

הסכנה המאיימת על ירושלים

בימים האחרונים חזה בכלי התקשורת על המאמצים הבלתי נלאים של חוסני מובארק להפעיל את השלטון הפלשתיני במזרח ירושלים בניגוד לנאמר בהסכם אוסלו על-פיו יידונו הדיון על עתידה של ירושלים לשלב האחרון והסופי בדיונים על הסדר הקבע בין ישראל לאש"ף.

פייסל חוסייני הפך את ה"אוריינט האוס" במזרח העיר למעין משרד חוץ פלשתיני. הוא מקבל בבניין זה שגרירים וקונסולים זרים. כן מקפיד לארח ראשי מדינות המבקרים בישראל ועוד. לאחרונה אף ניסה לארח במקום את ראשי הרשות הפלשתינית, במסגרת כנס לקידום הצרכים הכלכליים של הפלשתיניים ביהודה, שומרון ורצועת עזה. אמנם הכנס לא נערך והאיל ישראל התנגדה לכך, אולם זה לא הפסיק את פעילותו של פייסל חוסייני המכוונת, כאמור, לפלשתיניזציה של מזרח ירושלים.

על סדר יומה של הכנסת הונחו מספר הצעות חוק המכוונות למנוע את הפעילות של אש"ף בבירת ישראל. אולם הממשלה במקום לסמוך את ידיה על הצעות הנ"ל היא אינה חוסכת מאמצים כדי למנוע חקיקה מפורשת בכל הקשור בשמירה על שלימותה של ירושלים כבירת ישראל.

האירועים האחרונים שאנו עדים להם במזרח ירושלים יש בהם כדי להדאיג בכל הקשור בשלימותה של עיר דוד שחוברה לה יחדיו. כדי למנוע קביעת עובדות בשטח על-ידי גורמים עוינים לעם ישראל ומדינת ישראל דרושה איפוא פעולה נמרצת מצד ממשלת ישראל. מחובתה לעצור את התפשטות האש"פית בירושלים, ועל הכל לסגור לאלתר את ה"אוריינט האוס" שהפעילות מתוכו עומדת בסתירה מוחלטת להסכם בין ישראל לאש"ף.

כל עוד ישראל לא תבלום את חוסני מובארק, לא זו בלבד שלא תוסר הסכנה המאיימת על ירושלים, היא אף עלולה לגרום נזקים חמורים לשלימותה ובטחונה של בירת ישראל.

עת לעשות היא למען ירושלים!

השיחות הסודיות עם סוריה

הרמטכ"ל רב-אלוף אהוד ברק ויועצו הצבאי של ראש הממשלה האלוף דני יתום יצאו לוואשינגטון כדי להצטרף לשיחות עם קצינים סוריים, במסגרת המו"מ לקידום תהליך השלום באיזור.

הודעה רשמית, לא נתפרסמה על כך האם ושני הצדדים הסכימו ביניהם לקיים שיחות הרחק מעין התקשורת, כדי לנסות ולברר בדרך זו: האם ניתן להתקדם בדרך לשלום?

לא מדובר איפוא בשיחות רשמיות, לגביהן נתפרסמה עמדת דמשק ברעתה כי אין מקום לשיחות חשאיות עם ישראל. דמשק גם חזרה והדגישה כי אין בדעתה לשנות את עמדתה בכל הקשור בדרישתה לנסיגה ישראלית מלאה עד לסנטימטר האחרון מרמת-הגולן ועד לקו הגבול שהיה קיים ערב מלחמת ששת הימים, בשנת 1967.

בשיחות בין הקצינים הבכירים מישראל ומסוריה לא יידונו ענייני הגבול כי אם ייבחנו ההסדרים הביטחוניים שישראל מציעה כדי להבטיח את שלומה ובטחונה בעקבות נסיגה מהגולן.

עם הסכמתה של ישראל לקיים שיחות בעניין ההסדרים הבטחוניים בגולן הרי שכמעט ברור כי במישרין, או בעקיפין היא נתנה את הסכמתה לנסיגה מלאה מרמת-הגולן. אין להניח שבלעדי הבטחה זו שניתנה לסורים, אם זה על-ידי ארה"ב בשמה של ישראל ואם זה ע"י שגריר ישראל בוואשינגטון בשם ממשלת ישראל, היו מסכימים שליטי דמשק לשגר קצינים בכירים לוואשינגטון לשיחות עם קצינים בכירים של צה"ל. חשוב להזכיר, כי בשעתו נעשה נסיון לצרף קצינים בכירים לשיחות בין שגרירי ישראל וסוריה בארה"ב, אך הסורים נמנעו מלשגר קצין מטעמם. הם, ככל הנראה, ביקשו תחילה להשיג הודעה שתבטא את נכונותה של ישראל לנסיגה מלאה מרמת-הגולן.

לאור האמור נראה איפוא כי השיחות עם סוריה נכנסות עתה לאחד השלבים המעשיים ביותר, כאשר מצד אחד ברור שישראל תיסוג מהגולן ומצד אחר נוטים הסורים להסכים לסידורי ביטחון מסויימים כדי להיענות לצרכים הביטחוניים של ישראל. אולם יש לזכור שהסורים מתנים את הסכמתם לקביעת אזורים מפורזים בגולן בפירוז מקביל גם בתוך שטח ישראל כדי להיענות על הצרכים הביטחוניים של הסורים.

הגם שמוקדם עדיין להתנבא כיצד יסתיימו שיחות הקצינים הבכירים בוואשינגטון: האם בכלל יעלה בידיהם להציג תוכנית מוסכמת על דעת שני הצדדים, או שמא אנו רחוקים עדיין מהבנה ישראלית-סורית בכל הקשור בסידורי הבטחון לאחר נסיגה מלאה מהגולן.

הדברים הללו יתבררו במהלך השבועות הקרובים, אם כי ישראל מצידה מבקשת לנהל את השיחות בערפול מלא כדי להימנע מעימות מוקדם עם התושבים היהודיים ברמת-הגולן ותומכיהם בכל רחבי הארץ השוללים נסיגה ישראלית מהגולן.

זה הזמן שהלובי הבין-מפלגתי למען הגולן בו מיוצגים כשבעים חברי כנסת יתקוט צעדים מתאימים כדי למנוע מהממשלה יישום תוכניות המובילות לנטישת הגולן.

מן הראוי לפתוח כבר עתה מסע הסברה מקיף בכל חלקי הארץ כדי לעודד את הציבור להתייצב לימין הגולן הנתון בסכנה, אם חלילה יתגשם חלומו של נשיא סוריה לשוב לגולן בתמורה לפיסת נייר של שלום אותה הוא מוכן להפקיד בידי ראש ממשלת ישראל יצחק רבין.

פרס מפייס את ערפאת

שר החוץ שמעון פרס בהתייחסו אתמול לקשיים ביישום השלב השני של הסכם אוסלו אמר בין היתר כי הבעיות נובעות בעיקר מהפיזור של ההתנחלויות על-פני שטחים נרחבים. לדבריו דבר זה יוצר בעיות בטחוניות האחרות. במלים אחרות, לא אש"ף גורם קשיים ביישום ההסכם אלא ישראל נושאת באחריות לכך, מוכן באשמת ההתנחלויות היהודיות שהוקמו ביהודה ושומרון.

מפליא לשמוע דברים בגון אלה מפי שר החוץ בפרט כאשר המציאות בשטח שונה לחלוטין. אם קיימים עיכובים ביישומו של שלב ב' בהסכם אוסלו הרי זה בשל העובדה שיאסר ערפאת לא הצליח עד כה להפסיק את הפעילות הטרוריסטית-חבלנית נגד ישראל. מאז קבלת השלטון לידיו בעזה וביריחו נרצחו למעלה ממאה יהודים ויד הטרוריסטים מוסיפה להשתולל לא רק ביש"ע אלא גם בתוך גבולות הקו הירוק.

בשאלת איפוא השאלה, מי מונע את יישומו של ההסכם, האם בנסיבות הקיימות ניתן להאשים דווקא את ישראל? – השאלות הללו מופנות אל שר החוץ שמעון פרס. ברם ספק אם הוא ישיב עליהן, מה גם שאין תשובה בפיו, למרות שניסה להסביר כי המתנחלים הם מקור כל הצרות...

בשיחתו עם יאסר ערפאת ניסה שר החוץ לחמם את היחסים בין ישראל לאש"ף, אחרי ההתקררות שחלה, מאז פגישתם של רבין ופרס עם ערפאת באוסלו. נראה שפרס הצליח במאמציו. ערפאת קיבל אותו בחמימות רבה, גם דאג להצבת "משמר כבוד" שקידם את פניו בבואו ובצאתו, כשהוא דוגל את נשקו. פרס נראה מרוצה מאוד מקבלת הפנים הנלהבת. גם הבטיח לראש אש"ף לסייע בידו בקידום הצרכים הכלכליים של התושבים הפלשתיניים בעזה וביריחו וכן בכל הנוגע להרחבת שליטתו של ערפאת בכל חלקי יהודה ושומרון.

פרס וערפאת גם הסכימו ביניהם לחדש מייד את שיחות קאהיר כדי לקדם את ההסכם על העברת השלטון לידי הרשות הפלשתינית ביהודה ושומרון. כמו כן הסכימו ביניהם כי בעניין הוצאת צה"ל מהערים הגדולות, הכל ייקבע בשיחות חשאיות בין ערפאת לראש ממשלת ישראל יצחק רבין.

מה שלא ניתן להשיג בשיחות גלויות לעין מקווה אש"ף להשיג בשיחות חשאיות עם יצחק רבין. ומכיוון שמדובר במגעים חשאיים, למעשה לא ניתן לקבוע מי יודרש לוותר: אש"ף או ישראל?

אולם, אם להשיב על שאלה זו על סמך הדברים שהשמיע פרס באוזני ערפאת נראה כי שר החוץ ממליץ על ויתורים ישראלים נוספים לטובת אש"ף, בלא לדאוג במקביל לצרכים הבטחוניים של התושבים היהודיים ביהודה ושומרון. הם, ככל הנראה, אינם מעניינים את שר החוץ פרס. הוא שקוע עתה ראשו ורובו בקידום היחסים עם אש"ף וגם מוכן לצרף את ישראל לליגה של המדינות המזרח-תיכוניות, קרי הליגה הערבית...

ראשי המתיישבים בגולן שסיירו ביו"ש הופתעו לשמוע שמספר תושבי אריאל בלבד כמספר כל מתיישבי הגולן

מאת חגי הוברמן
סופר הצופה

כארבעים חברי ועד ישובי הגולן וחברי מזכירות מועצת יש"ע סיירו אתמול באיזורי יהודה ושומרון. היה זה ביקור גומלין לביקורי מועצת יש"ע בגולן.

הסיור נערך במגמה להדק את הקשר בין ישובי הגולן ויש"ע וכדי ללמוד על הבעיות המיוחדות באיזורי יו"ש. בביקור באריאל הופתעו האורחים לשמוע, שמדובר בישוב המונה 13 אלף איש – כמספר כל המתיישבים בגולן.

האורחים הגיעו בכיוון הבקעה דרך כביש חוצה-שומרון לאריאל, שם סיירו בעיר ובאיזור תעשיה ברקן. משם המשיכו לסיור בישובים פדואל ובית-אריה.

ארוחת צהריים אכלו האורחים במועצה האזורית בנימין השוכנת בישוב פסגות, ומשם המשיכו לסיום הסיור בקרית ארבע.

הם נפגשו עם ראשי המועצות שומרון בית-אריה בנימין וקרית ארבע.

במהלך הנסיעה תמהו האורחים, מדוע למרות כל הדיבורים על כך שכל צה"ל לכאורה עוסק בלהגן על מתיישבי יש"ע, הם כמעט ולא ראו סיורים של צה"ל על הצירים.

האורחים התפעלו מהיקפי התנופה הבניה ועמידות האנשים במצב הקשה. הדברים משמעיים היו דווקא דברי חבר מפלגת העבודה כמו תא"ל. (מיל.) עוזי קרן, שאמר שהמכנה המשותף בין אנשי הגולן ליש"ע הוא רחב. יו"ר ועד הגולן אלי מלכא אמר במפורש: באנו להזדהות עם מאבקכם.

מחנה דוד לוי חוזר לפעילות – מציע לאלוף מרדכי להצטרף

מחנה ח"כ דוד לוי מתעורר לחיים ונערך לפעילות. הבהרה זו מסר ח"כ דוד לוי ביום הקיצי בערב, במסיבת יום הולדת שערכו לו חבריו וידידיו באולמי מלון ירמת כנרת בטבריה.

ח"כ דוד לוי, שהוזמן כביכול להתנות בתו של אחד מידידיו, משה חריף מצפת, הופתע לגלות, כי למעשה מדובר במסיבת הפתעה לרגל יום הולדתו, שתוכננה בסודיות של רעייתו רחל, רותי פרץ רעייתו של ראש העיר טבריה וחבריו הטובים.

לאירוע הגיעו ראשי ערים ומועצות רבים מכל הארץ, וביהם דובי ריבלין, מיכאל קליינר, ח"כ חיים דיין, אותו מקרבים לוי ורבים אחרים.

אלוף פיקוד צפון לשעבר יצחק מרדכי אמר במסיבה, כי דוד לוי מייצג עבורו מנהיג אותנטי שצמח מהעם. הוא איחל לו להגיע לכס להנהגת המדינה.

דוד לוי בירך ותחילה את יוזמי המסיבה. "אתם יותר מדי... אם הצלחתם להביא אותי לכאן", אמר. לאחר מכן, מסר כמה הצהרות מפתיעות, שהתקבלו בהריאה כפיים סוערות.

"קבעתי, שעד סוף חודש ינואר נמשיך בקו ההבלגה. לאחר מכן, נתחיל בעבודה, בהתארגנות לטובת כל החברים", אמר.

"העוצמה והכוח לא מתרדו אותי. עוד ימים לפנינו, עוד נרע נצחונות גדולים", הוסיף.

הוא אמר, כי "מי שחושב שהליכוד יהיה מה שהיה, ללא מחנה לוי, הוא מתאבד, מי שחושב שיתעוד בלי מחנה לוי שיבחשם לו. את מחנה לוי לא קונים בדיבורים".

ח"כ לוי פנה באופן אישי לאלוף במיל. יצחק מרדכי, שנכח במסיבה, ולאחר ששיבח אותו אמר: "יש לנו הרבה מה לעשות ביחד".

ראשי פלגים מדיניים יריבים של הפלשתינים נפגשו בעזה

עזה (עתים-רויטר) – בכירים בארגון הפתח' והארגונים האיסלאמיים והשמאליים נפגשו אתמול בעזה, כדי לדון על דרכים לשיפור תנאי החיים ברצועה.

הפלשתינים אמרו כי הישיבה, שנמשכה שלוש שעות, ציינה את השיבה לחיים הנורמליים ברצועה, לאחר המהומות של החודש שעבר כהן נהרגו לפחות 13 ערבים בהתנגשויות בין המשטרה הפלשתינית לבין מפגינים.

"נפגשנו כדי לשוחח על עניינים פלשתיניים שונים, וכדי לשקול את האפשרות לכינוס ועידה לאומית במסגרה לדון על תנאי החברה הפלשתינית", נאמר בהצהרה שנקראה לאחר הישיבה.

בהצהרה נאמר גם כי הבכירים ייפגשו פעם נוספת, אך לא נמסר תאריך.

אחד המשתתפים אמר, כי האסיפה נערכה למרות חילוקי הדעות לגבי הסכם ישראל-אש"ף.

יחיא אל-ג'ארם, נציג החזית העממית לשחרור פלשתין, אמר: "מטרת הפגישה שנערכה היום היא לדון בתנאי החיים של העם הפלשתיני, ובנושאים המתייחסים לחברה הפלשתינית, כדי להגיע לחברה תרבותית.

"אסיפה זו נערכה למרות חילוקי הדעות לגבי הסכם אוסלו", ציין.

נציג אש"ף לשעבר בשיחות, חיידר עבדל שאפי, השתתף גם הוא בכנס.

ששה סניפים של ישיבות חמד"ת נפתחו השנה בצפון

רשת ישיבות חמד"ת של המרכז לחינוך דתי פתחה בשנה"ל סניפים נוספים במחוז חיפה והצפון. הסניפים החדשים שנפתחו בבית שאן, עפולה, גרעין תקוה, עתלית, קרית ים, שדה יעקב. מצטרפים לסניפים רבים כ-38 במספר הקיימים באזור.

דווח זה נמסר בהשתלמות השנתית שהתקיימה בבי"ס "אוהל מאיר" בעפולה. ההשתלמות נפתחה ע"י רכז האזור שי בלומנטל אשר סקר בפני הנוכחים את מטרות ישיבות חמד"ת ואת הדרכים לביצוען.

הדובר עמד בדבריו על חשיבות פתיחת ישיבות חמד"ת לחיזוק החינוך התורני בממ"ד.

ד"ר מנחם שטרן ממ"ד מחוז הצפון בירך את המשתתפים והעלה על נס את תרומת המרכז לחינוך דתי בחיזוק החינוך הדתי.

הוא ציין כי ישיבות חמד"ת משמשות את החינוך הדתי מאריכות את יום הלימודים ומחזקות מבחינה רוחנית את התלמידים.

המפמ"ד ציין כי הוא היה לנצל המפקחים והמנהלים לעשות כל מאמץ על מנת שבכל בי"ס ובכל ישוב תופעל ישיבת חמד"ת.

ציון עמיר היועץ הארגוני של רשת ישיבות חמד"ת העביר הדרכה לצוות המלמדים בנושא השנתי "שבת" בליווי אמצעים אורקוליים.

יצחק דעי מנהל המרכזיה הפדגוגית של החינוך התורני המשלים העביר סקר בפני הנוכחים את פעולות המרכזיה ואת האמצעים העומדים לרשות המלמדים.

משה בר מוחה מנהל בי"ס אוהל מאיר והרב בית הספר הרב חיים אלבז סקרו את הפעילות הנרחבת של ישיבת חמד"ת בבית ספרם.

7% מכלל עובדי חברת החשמל הם עולים חדשים

מאת א. צבי גבעון

חברת החשמל קלטה מאז 1990, 892 עולים, המהווים כ-7.5% מכלל עובדיה. מבין העולים שנקלטו בחברה – 46% הינם מהנדסים ואקדמאים אשר ארצות מוצאם הן רוסיה ומדינות חבר העמים. 52% מבין העולים שנקלטו הם עובדי בטיים והשאר עובדי משרד. מרבית העולים נקלטו באגפי התפעול והביצוע של החברה וחלקם נקלטו באגפי התכנון והמחקר.

רבין

(המשך מעמוד ראשון)

השלום ועל עתידו של תהליך השלום בהשגת שלום עם סוריה.

בהתייחסו לאויבי השלום, אמר רבין, כי "האיסלם הקיצוני הביא לנו טרור קשה שלא הכרנו כמותו קודם לכן. "אם לוקחים את מספר ההרוגים השנה לעומת לשנת 1993, הרי שבעזה המספר פחת לחצי (10 לעומת 21), וביהודה ושומרון היו 8 הרוגים לעומת 23. הגידול המשמעותי היה בתוככי ישראל, מ-14 הרוגים ל-49 הרוגים. 35 מהם על ידי פיגועי מתאבדים באוטובוסים בעפולה, חדרה ובתל-אביב", אמר. "זהו טרור", אמר רבין, שעד לפני שלוש שנים לא הכרנו. צריך להתמודד עם הטרור ולמצוא שותפים בעולם ובעולם הערבי כדי להתמודד עם אוייבי עושי השלום הישראלים והערבים, ולכן המדיניות שלנו תהיה מדיניות שבנויה על מלחמת חורמה בטרור הקיצוני, כחמאס והחיזבאללה, מלחמה ללא פשרות במסגרת החוק, ומצד שני לא ניתן לטרור, שתכליתו רצח ישראלים והשלום, לרצוח את השלום".

"נמשיך במקביל במהלכי השלום עם הפלשתינים ובביסוס השלום עם ירדן, וכשיתנו, ויש לי הערכה שייתנו, גם משא ומתן עם הסורים והלבנונים", אמר.

התעשיינים: אם יאושר חוק יציבות המחירים נגיש עתירה לבג"ץ

התאחדות התעשיינים התריעה אתמול, כי אם תאשר הכנסת את בקשתה של הממשלה להאריך בשנה את חוק יציבות המחירים, תעתור ההתאחדות לבג"ץ, יחד עם חברות תעשייתיות שמוצריהן נמצאים בפיקוח מחירים, תבקש לפסול את "הוראת השעה".

ראשי ההתאחדות טענו, כי אי אפשר לבקש לפקח על מחירים בשנת 1995, במסגרת אותה הוראת שעה ואותם נימוקים שהיו תקפים בשנת 1985. הם הוסיפו, שאם ברצון הממשלה לסטות מהחוק הקיים ולפעול במסגרת הוראת שעה, עליה להציג נימוקים, שונים מאלה שהיו לפני עשר שנים – דבר שאותו הממשלה לא עשתה.

עוד נטען, כי הממשלה גם לא הסבירה מדוע יש צורך, בשנת 1995, לסטות מהחוק הקיים ולהפעיל הוראת שעה מחמירה יותר, בעוד שתנאי האינפלציה היום, שונים לחלוטין מאלה ששררו בשנת 1985.

התאחדות התעשיינים העבירה לוועדת הכספים של הכנסת חוות דעת משפטית, שלפיה חוק יציבות המחירים, שאותו רוצה הממשלה להאריך, עומד בניגוד לחוק יסוד חופש העיסוק.

כתב עתי"ם מוסר, כי כ-130 מוצרים נמצאים כיום בפיקוח מחירים, ולפני כל העלאת מחירים חייבים המפעלים, המייצרים מוצרים אלה, לקבל אישור מוועדה בין משרדית, שבה שותפים נציגים של משרדי התמ"ס והאוצר.

פיס חוזק

להלן המספרים הפרסים שהועלו בגורל:

- בסך 1,000,000 ש"ח זכה כרטיס מס' 889473.
- במכונית זכה כרטיס מס' 034108.
- בסך 5,000 ש"ח זכו הכרטיסים: 060996, 856362, 747406, 851710, 574989, 612180, 748023, 637840, 660820, 161654, 685487, 636032, 327454, 691248, 151688, 250736, 153158, 163881, 065113, 571296, 774787, 017464, 726250, 168607, 084688, 094954.
- בסך 1,000 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב-5 הספרות: 46068, 11015, 22000, 85969, 66886, 56521, 03006, 47314, 57376, 87150, 92129, 16013, 02665, 79929, 47384, 16599, 07195, 44507, 68641.
- בסך 100 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב-3 הספרות: 155, 616, 719, 634.
- בסך 20 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב-2 הספרות: 31, 58, 15, 10.
- בסך 10 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב-2 הספרות: 53, 14, 62, 29, 84, 82, 72.
- בסך 7 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים בספרה 8.

משרד הדתות מסייע בהנצחת נפגעי טרור בבתי כנסת

המחלקה לבתי כנסת של המשרד לענייני הדתות העבירה בימים אלה תמיכות ל-64 משפחות של חללי צה"ל ונפגעי פעולות איבה להנצחת יקיריהם בבתי הכנסת.

מנכ"ל המשרד ש"ר זאב רוזנברג מסר, כי הוחלט בשנה זו לכלול גם כמה משפחות נפגעי פעולות איבה כדי להביע את הזדהותינו עם כאבם.

מנהל המחלקה לבתי כנסת הרב שמעון אורנשטיין מסר, כי העובד תמיכות להשלמת 38 ספריות תורניות מרחבי הארץ ולסיוע ברכישת 26 ספרי תורה לזכרם של חללי צה"ל ונפגעי פעולות איבה.

מנהל אגף ארגונים ומוסדות במשרד לענייני דתות הרב ניסים דהן אמר, כי המשרד רואה לעצמו חובה לעודד הנצחות מסוג זה. "הנצחות כאלה", אמר הרב דהן, "מביאות מזור רוחני לנשמותיהם של החללים הקדושים".

הרב משה פנחס ליפשיץ – רב קהילת בית-הכנסת לצעירים בקרית הרצוג

בעוד כמה ימים יוכתר הרב משה פנחס ליפשיץ לרב בבית הכנסת המרכזי לצעירים ומרכז קהילתי דתי בקריית הרצוג בני ברק.

הרב ליפשיץ נולד בתל אביב בשנת תשי"ד, והינו נצר לשושלת רבנים. בצעירותו למד בבית הספר "מוריה" בתל אביב, היה חניך ומדריך בתנועת הנוער "עזרא", סיים את לימודיו התיכוניים בישיבת "הרב עמיאל הישוב החדש". למד בישיבות גבוהות, ישיבת "איתרי" וכן בכולל "שערי תורה" שבביהכנ"ס "היכל מאיר" בת"א. הרב הוא מבאי ביתו של האדמו"ר ממודזיץ שליט"א ותרם רבות בעריכת "קבצי תורה". כשנתיים הרביץ תורה בעיירות אופקים שבדרום. בשנים האחרונות הוא מוסר ור"מ בישיבה התיכונית הנודעת "בר אילן" בתל אביב.

מעמד ההכתרה ייערך ביום ראשון אור לא' בשבט (1.1.95) בהשתתפות הרב הראשי לישראל הרב י.מ. לאו, רבני האיזור, אישי ציבור וקהל המתפללים.

תא"ל חפץ: קבענו מועד לביקור משלחת לטיפול בנושא הנעדרים במצרים

שלישו הצבאי של נשיא המדינה תא"ל שמעון חפץ אמר אתמול לאחר שובו ממצריים, שם טיפל בנושא נעדרי צה"ל, שהוא נתקל ברצון גדול לסייע מצד כל הגורמים המצריים.

חפץ סיפר, שנקבע מועד לביקור משלחת ישראלית במצריים ועד אז, הבטיחו המצרים לרכז עוד נתונים בקשר לנעדרים הישראליים.

"נתנו לי להבין ולהרגיש שאכן כל אחד מהם רוצה ומוכן לסייע בכל כיוון שנדרש", אמר חפץ. לדבריו, אפשר לצפות שהמאמץ לגלות את עקבות הנעדרים יוביל לתוצאות מעשיות. "נראה לי שהרצון בקרב כל הנוגעים והעוסקים בדבר גדול יותר מאשר אי פעם", אמר חפץ. הדברים הובאו בגלי צה"ל.

רבין: אני

(המשך מעמוד ראשון)

הרב י. עמיטל אמר, כי הוא ועוד ישראלים רבים נוסעים מדי יום בכביש החוצה את בית-לחם. "אינני מעלה על דעתי שאיזושהי ממשלה תסכים לפנות את צה"ל מכביש זה כדי לאפשר את הבחירות במקום", אמר הרב. הוא הוסיף, כי נבנה כעת כביש עוקף לבית-לחם אך בנייתו תסתיים כנראה רק בעוד שנתיים שלוש.

הרב י. עמיטל ציין, כי דווקא כמי שתומך בתהליך השלום הוא חרד יותר מהפגיעה בבטחון היישובים המתיישבים. לדבריו, הימצאות כוחות צה"ל בכבישים עורקים ומרכזיים לא צריכה להפריע לקיום הבחירות בשטחים וזו התעקשות ערבית מיותרת. הצלחת תהליך השלום מותנית בכך שבטחונם של המתיישבים יהיה מובטח כבטחונם של כל שאר אזרחי ישראל.

המטה המבצעי של מועצת יש"ע אישר שלשום את נייר העבודה שהכין קמב"ץ המועצה ניסן סלומיאנסקי ובו התוכנית המפורטת לקראת יציאת צה"ל מהערים. במרכז התוכנית – פעילות אינטנסיבית בערי התפר של ישראל, דוגמת עפולה, כפר-סבא, רעננה, פתח-תקוה וכו', כדי להסביר לתושבים שם מה המשמעות של יציאת צה"ל מערים ערביות הסמוכות לעריהם, כמו קלקיליה לכפר-סבא, ג'נין לעפולה, מסחה וכידיא לראש-העין ופתח-תקוה, וכו'. ביסוד התוכנית המבצעית להביא את פעילי הימין שם לעמוד בראש המערכה ובראש המבצעים המתוכננים למנוע את הנסיגה.

הרוחות סערו במשפט אורן אדרי כשדחה השופט שיחרורו על תנאי

סערת רוחות ליוותה את הדיון במשפטו של סגן אורן אדרי, שהתקיים אתמול בבית הדין הצבאי של פיקוד מרכז ביפו. סגן אורן אדרי, מעצורי היומן, מואשם בהוצאת נשק מרשות הצבא, במסירת מידע, באיומים צבאיים ובהתנהגות שאינה הולמת קצין.

בתחילתו של הדיון, דן נשיא בית הדין של פיקוד מרכז, אלוף משנה מרדכי פלד, בבקשתו של סגן אדרי לשחרר ממעצר עד תום ההליכים, בו הוא שוהה כ-3 חודשים.

סניגורו של אדרי טען, כי ישנם עתה נימוקים חדשים, המאפשרים את שחרורו של העצור. הוא ציין, כי טענות רבות של ההגנה התמסמסו. "מה שנשאר היום מהאישום הוא אולי באיות מסה שליווה את הפרשה בתחילתה", טען הסניגור.

לאחר ששמע את טענות הסניגור, עורך הדין ציון אמיר, ואת התובע, סגן אלוף אבי לוי, הודיע השופט פלד, כי יפסוק את הלכתו בעניין השחרור ממעצר עד תום ההליכים בתחילת השבוע הבא.

הודעת השופט הכעיסה את בני משפחתו של סגן אורן אדרי, שנכחו באולם. אביו יצחק התפרץ בהפסקה כלפי התובעים, סא"ל אבי לוי וסגן אפרת נתנזון, והטיח בהם: "דין שמיים יפגע בכם כמו שאתם פוגעים בבני".

כתב עתי"ם, שלומי מועלם מוסר, כי בתחילת הדיון לאחר ההפסקה סירב אורן אדרי להתייצב לחקירה נגדית. הוא טען, כי הוא נמצא בסערת רגשות, ואביו דרש מבנו שלא ימשיך בעדותו, אלא רק לאחר שמיעת החלטת השופט בעניין שחרורו ממעצר עד תום ההליכים בשבוע הבא, או שיתן החלטה סופית בעניין השחרור במעמד זה.

השופט, אל"מ צבי גודפינקל אמר לנאשם, כי לא מדובר בבית משפט לנוער. הוא ציין, כי אורן הוא העד הכי חשוב במשפט זה והציע לאדרי לקחת הפסקת התרגעות למשך מספר דקות, ולשוב ולמסור עדותו. הוא הוסיף: "אנו לא השב"כ. אנו לא נביא לכאן עכברים, לא נשים לך שק על הראש ולא נמנע ממך מזון".

לאחר הפסקה בת 15 דקות התייצב אדרי מול דוכן העדים ונחקר בחקירה נגדית. הוא שב והכחיש כל קשר להוצאת אמצעי לחימה מצה"ל.

כתב עתי"ם מוסיף, כי בדיון סיפר אדרי על תנאי מעצרו. הוא ציין, כי ביום שישי, בתא המעצר, ביקש מהסוהר יין כדי לערוך קידוש, אך הסוהר אמר לו: "תסתום את הפה, אתה לא בבית או בבית הבראה". לאחר מכן סיפר אדרי, כי ניהל מירדף עם 10 העכברים בתאו. בתשובה לשאלה הוא ציין, כי מפאת קדושת השבת נאלץ להרוג את העכברים ללא התרת רב, והוסיף: "יש מספר אפשרויות להרוג אותם. אפשר למעוך אותם, להטביע אותם או לשרוף אותם. אני העדפתי לחנוק אותם לביוב", סיפר.

כאמור, יתן השופט את החלטתו בעניין שחרורו ממעצר עד תום ההליכים בתחילת השבוע הבא.

בעקבות איומו של שר האוצר לממן את עלות החוק החדש כ-117 מיליון ש"ח מתוך התקציב הקיים של משרד הקליטה

חנן פורת: תקציב המדינה אינו עניין לקפריזה של שר האוצר

ח"כ חנן פורת, חבר ועדת העליה של הכנסת, מזהיר את שר האוצר מפני "התחכמות" לחוק עידכון סל-הקליטה, כפי שהתקבל שלשום ברוב מוחץ, בקריאה סופית במליאת הכנסת.

"זהו יום חג לעולים ולכל אלה שמלווים את שלבי קליטתם באהבה" אמר ח"כ פורת, שהיה בין יוזמי המאבק לקידום החוק ולמימושו.

ח"כ חנן פורת מוחה בחריפות על איומו של שר האוצר לממן את עלות החוק החדש כ-117 מיליון ש"ח מתוך התקציב הקיים של משרד הקליטה. תקציב זה, מדגיש פורת, מיועד לצרכים בסיסיים וקריטיים וגם הוא מצומצם מאוד.

"חבל ששר האוצר הפך נושא כלליכד חשוב – כלי לניגוח פוליטי, ומנסה לשבור את המורל ואת ההישג למען העולים, שגם הוא, עצמו יכול היה להתגאות בו. עידכון סל הקליטה נועד לתקן עוול והוא לא עניין לקפריזה אישית ולנקמנות של שר האוצר, שתקציב המדינה איננו בשום אופן, נחלתו הפרטית", אמר ח"כ חנן פורת.

"ירדן תחסוך 60 מיליון דולר אם תעביר מכולות דרך חיפה"

ירדן יכולה לחסוך כ-60 מיליוני דולרים לשנה, אם זו תעביר את 60 אלף המכולות שלה דרך נמל חיפה. כך אמר יוסי אגמון, יו"ר תעשייני חיפה והצפון בכנס מטרופולין חיפה בעידן השלום האיזורי, שנערך במלון דן כרמל בחיפה, בשיתוף עם המרכז הישראלי לניהול.

הוא פרט, כי על כל מכולה שתעביר ירדן דרך נמל חיפה היא יכולה לחסוך כ-1,000 דולרים, דבר שיוסיף לכלכלתה של מדינה זו.

לדעתו, מקומה הגיאוגרפי העדיף של חיפה, כ-120 ק"מ מרמת אירביד שבירדן, נגישותה לאמצעי תובלה יבשתית אווירית, קיומו של נמל מטענים תוססים, מרכזים להשכלה גבוהה, מוקדי תיירות אטרקטיביים והמצאותן של תעשיות מגוונות בחיפה והצפון, מאפשרים לאיזור הצפון להפוך את תהליך השלום האזורי כמנוף של ממש בתחום העסקי-תעשייתי.

אגמון הוסיף, כי הימצאותו של מאגר ידע מקצועי ועסקי דומיננטי בחיפה והצפון, על רקע העובדה ששוקי ערב משוועים לידע ולעסקאות בתחום הקומוניקציה המחשוב, העובדה כי חיפה הינה בעלת היסטוריה ארוכת שנים של שותפות יהודית-ערבית גם בתחום הכלכלי-עסקי – יכולים להפוך את חיפה למטרופולין צפוני שוקק פעילות עסקית עם מדינות ערב השכנות.

יו"ר תעשייני חיפה והצפון מאמין כי ריכוז התושבים הערבים אזרחי מדינת ישראל, בחיפה והצפון, יפנה חלק גדול משיתוף הפעולה עם מדינות ערב לאזורים אלה.

ערבים שיבשו

(המשך מעמוד ראשון)

לפני שנתיים אושרה הבעלות של חברי העמותה על הקרקע. העמותה נדרשה לשלם למנהל מקרקעי ישראל סכום של 25 מליון ש"ח. בעקבות פגישה של חנן פורת עם רבין ירד המחיר לשניים וחצי מליון ש"ח בלבד שנלקחו כהלוואה.

אלא שהבניה התעכבה במשך שנתיים בגלל שלא נמצא יזם שיתחיל בבניה. לאחרונה חתמה חברת "אור עבודות" על חוזה וקיבלה את כל האישורים.

"אנחנו רואים בהקמת השכונה תשובה ציונית הולמת ליציאת צה"ל מבית-לחם. 500 המשפחות שתתגוררנה במקום ותתווספנה לאלפי משפחות הנוסעות יום יום לביתם דרך בית-לחם תחזקנה את ההתיישבות במקום" – אמר אתמול אזימן בשיחה עם סופר "הצופה".

בשעתו, בשעת סימון גבולות השטח כבר התפרעו ערביי אל-חאדר וניסו להפריע לעבודות.

פרס ראשון במעשי חסד לשמרית עוזן מאולפנת עפרה

התלמידה שמרית עוזן מאולפנת עפרה זכתה בפרס ראשון במעשי חסד ע"י קרן ג'רינץ שע"י המרכז לחינוך הדתי.

שמרית מתנדבת במסירות רבה כבר שנתיים עם ילד כבד-שמיעה בישובה. פעם בשבוע שמרית באה לביתו ומלמדת אותו דיבור ע"פ נושאים, וכן תקשורת עם הסביבה. מעבר לכך, היא אף משקיעה בלימוד הנושא, ולא פעם נסעה (עם ההורים או בלעדיהם) להרצאות והשתלמויות המדריכות כיצד לעבוד עם ילדים חרשים. היא אף למדה שפת אצבעות ע"מ שתוכל להתקשר עימו. שמרית עושה זאת במסירות ובהתמדה רבה, ובכל הענוה.

בנוסף קיבלו עוד עשרות תלמידים פרסים על מעשי חסד והתנדבות שהומלצו ע"י מנהלי מוסדות חינוך דתיים מכל רחבי הארץ. כמו"כ הוענקו בטקס שהתקיים במסגרת אזכרה שנתית לר' ישראל גרינץ ז"ל מייסד הקרן, פרסים על עבודות בנושא, ציונות דתית ומלגות לתלמידי העתודה הטכנולוגית בכפר סירקין.

דיניץ יפרוש מתפקידו סופית ב-1 בינואר

מזכ"ל מפלגת העבודה ניסים זוילי הודיע אמש כי ב-1 בינואר 1995 יפרוש שמחה דיניץ מתפקידו כיו"ר הנהלת הסוכנות היהודית, ומועמד המפלגה לתפקיד זה ייבחר בפריימריס.

זוילי, שדיבר במרכז מפלגת העבודה בבית ברל בצופית, הוסיף כי חברי המפלגה מקווים ומברכים את דיניץ, שיצליח להוכיח את חפותו.

זוילי ציין עוד, כי תפקיד זה של יו"ר הנהלת הסוכנות הוא בעל משמעות ובעל השפעה, ומפלגת העבודה מקווה כי ייבחר מועמד מטעמה.

שני המועמדים לתפקיד עד כה הם מי שמשמש היום בפועל בתפקיד, יחיאל לקט, וח"כ אברהם בורג. ביום ראשון הקרוב מכנס ח"כ אברהם בורג מסיבת עתונאים.

ברק ואלוף יתום

(המשך מעמוד ראשון)

הסכים להענות להצעה זו אך התנגד להצעה לערוך שיחות בדרג של שרי חוץ בטענה כי מהלך זה עלול להעיד על סטיה מן העיקרון שלא לנהל שיחות בדרג בכיר כל עוד שישראל לא תודיע שהיא מסכימה לסגת.

אסד אמר כי אם ישראל תסכים להודיע לארה"ב שהיא מסכימה עקרונית לסגת מרמת הגולן, הוא יסכים מיד לשיחות בדרג בכיר של שרי חוץ. לפני כן הוא לא מוכן להסכים לכך.

הפשרה היתה שיהיו שיחות בדרג של קצינים בכירים משני הצדדים.

כך נקבעה פגישת הקצינים. בהתייחסו למו"מ המתחדש בין ישראל לבין סוריה, אמר ראש הממשלה, כי אינו רוצה להתייחס כרגע לנושא והוא מקווה שיוכל להגיד דברים על כך בשבוע הבא.

חיזבאללה: ננקום

(המשך מעמוד ראשון)

"אנו מבטיחים כי מבצר ההתנגדות יימשך, וכי הסכם שלום אינו מעניין אותנו. אנו מבטיחים לקדושים שלנו להמשיך במלחמתנו עד שהאדמה תשוחרר", הוסיף.

בסוף דבריו קרא קאסם למדינות הערביות והאיסלמיות "לגנות את המרד הציוני במקום לדבר על הנורמליזציה המוסלמי, דבר שנעשה כדי לשכך את חששותיה של ישראל ולזכות בדעה חיובית מצד ארה"ב".

"מלחמה, מלחמה עד הניצחון, מוות לישראל", קראו המפגינים והניפו את אגרופיהם באוויר.

דגל גדול שעליו היה כתוב "מוות לישראל", ותמונות של האיאטולה חומייני נישאו בעת הלוויה.

אך אחדים מהמפגינים אמרו כי תגובת החיזבאללה צריכה להיות קשה יותר.

"התגובה צריכה להתבצע במבצע גדול בתוך ישראל", אמר בלוויה חסאן, אחד מתומכי החיזבאללה.

"עליהם להכות עמוק בתוך ישראל. אזרחים ישראלים צריכים להיות מטרה, בדיוק כשם שהישראלים פוגעים באזרחינו כאן", אמר מוסטפה מוג'נייה, דודו של פואד מוג'נייה.

ראש הוועד המדיני של החיזבאללה, האג' חסיין אל חאליל, אמר זמן קצר לאחר הפיצוץ של יום רביעי, כי הארגון יגיב "במבצעים מיוחדים" נגד ישראל.

"כל לבנון הותקפה, לא רק החיזבאללה. המסר ברור. התגובה היא להגביר את המלחמה נגד ישראל", אמר נשיא המועצה השיעית העליונה, שייך מוחמד מהדי שמס אל-דין.

כ-8,000 תומכי החיזבאללה, ביניהם נשים לבושות רעלות שחורות, צעדו ברחובות ביירות ונשבעו לנקום בישראל.

"אללה הוא אכבר", שרו המפגינים והולמים בהכותם על חזותיהם. "נמשיך במלחמה עד הניצחון".

● בעקבות פיגוע מכונית התופת שהיה ביום ד' בדרום לבנון, אמר אתמול ראש הממשלה ושר הבטחון יצחק רבין, כי "על ממשלת לבנון למצוא את התשובה מי ביצע את הפיגוע".

בצאתו מכנס רבנים שנערך בתל-אביב, הגיב רבין בתשובה לשאלת כתבים, כי למרות הפיגוע, ישראל ממשיכה במדיניות שלה, מול התקפות החיזבאללה בדרום לבנון, מדיניות שקיימת, לדבריו, כבר מספר שנים.

פיס צ'אנס

הגרלה מיום 22.12.94

♠	♥	♦	♣
Q	10	8	K

מומחית ברפואה סינית
דיקור, צמחי-מרפא סיניים ותזונה מקרוביוטית וסינית
03-6966732
שיאטסו ורפלקסולוגיה לנשים בלבד

בית משפט השלום בירושלים
ת.א. 15990/94
למר סידני אזולאי
ביום ה' בטבת התשנ"ה (8.12.94) ניתן פס"ד בת.א. 15990/94, לפיו עליך למסור תוך 7 ימים מהיום, את הרכב, פורד סיירה בר 34-448-87 לידי הנ"מ, שמשנה כבתום נכסים לרכב. אם לא תעשה כן, יוכל הנ"מ להעביר לתובעת זכויות אזולאי, את תוצאות שווי הרכב (עפ"י מחירון לוי יצחק) מתמורת המכירה של דירתך שבידי הנ"מ.
הרב עורך דין צורישאל בובליל
רחוב הארבעה 24 ת"א
טל' 03-5610685
בכוח התובע

صكا من الاجل

הצופה ★ ★ ★ ★ ★ מוסף של שבת

השלום הקר מסרב להתחמם

מאת משה אישון

החדש והישן מתגוררים זה בזה בחוצות קאהיר. מצד אחד, בולטים לעין המבקר – המתייר, השכונות החדישות שנבנו בשנים האחרונות, הגשרים המתנשאים מעל אשר פתרו במידה רבה את העומס בכבישים החוצים את העיר, ומצד אחר, מזדקר לעין העוני הרב, הבתים הישנים המטים ליפול, השכונות המוזנחות שמאור החשמל טרם הגיע אליהן. כך שהעוני, הצפיפות הרבה מוסיפים לכסות את עין הארץ, ומעט העושר הוא רחוק מהעין וגם מהלב של המצרים. אמנם קשה לקבוע את מספרם המדוייק של העניים, אולם לא נטעה, אם נרשום שמספרם עולה עשרות מונים על השכבות העשירות. אך מיעוט זה הוא השולט, זה בכל והכל שלו. לא אחת מתקבל הרושם שהמצרי הממוצע מכבד מאוד את העשירים. הם מצטיירים בעיניו כברוכי א־ל. ואם זה רצון שמים, מה לנו לשבור הארץ, כי נלין על כך. ברוח זו הסביר לנו פקיד מצרי בכיר במשרד התעבורה, שעה שהצגנו בפניו את השאלה: כיצד העניים משלימים עם חיי מצוקה, שעה שהעשירים מופיעים ברבים מרדשו ענוג?

בכלל, הרוב הגדול של האוכלוסיה המצרית הוא ממעמד נמוך מאוד. מסתפק במועט. הפיתה וקצת חרובים הם לחם חוקו.

השכר הממוצע של הפועל המצרי נע בין דולאר לדולאר וחצי ליום. הבכירים יותר מגיעים לשכר הגבוה כפול ומשולש, עד מאה דולאר לחודש. אבל הרוב, כאמור, חי על דולאר, דולאר וחצי ליום. חייו – חיי דחקות, במיוחד כאשר המחירים מרקיעים שחקים, והשכר של הפועל אינו עולה.

ביום בו דרכנו על אדמת מצרים, רווח ביומון האנגלי "איג'יפשיין גאזט" על המחסור בסוכר ויוקרת בחנויות הגדולות. אתה נכנס לסופרמרקט גדול בקאהיר ולא תמצא בו סוכר, גם לא עגבניות ובצל. ואם אתה שואל את המנהל, מה קרה? ישיב לך: האם אתה מוכן לשלם את המחיר של "השוק השחור"? והשוק השחור פורח. יש בו מכל טוב. מסתבר שבשלושה החדשים האחרונים בלבד עלו המחירים בארבע מאות אחוז. יש אשר טוענים, כי מדובר בעליית מחירים ממוצעת של כחמישים אחוז בלבד. לאמיתו של דבר, גם התייקרויות בגבולות של חמישים אחוז הן קשות מאוד לאזרח המצרי הממוצע. התוצאה היא: שותים תה בלי סוכר. וכן: למדו להכין קפה בפינג'אן – בלא להוסיף לתוכו גוש של סוכר.

האם הם שמחים בחלקם? למראית עין – כן. לא מתלוננים. וודאי שאינם מוכנים להשמיע דברי ביקורת כלפי זרים הבאים בתוכם. ייתכן שבינם לבין עצמם נאנחים בצר להם, אם כי לא כולם מעיזים לפתוח את סגור לבם. "יש אוזניים לכותל"... על כן מעדיפים שלא להסתבך בויכוחים עם השלטון. השלטון עם הראיס, הוא הנשיא...

★

הנשיא חוסני מובארק הוא המכתיב את סדרי החיים במצרים. אין בלתו, למרות המבנה השלטוני המבוסס על פרלמנט נבחר על־ידי העם; ממשלה האחראית בפני הפרלמנט והנשיא, וכו'. על פיו ישק כל דבר. גם בעניין ההתייקרויות הפוקדות את מצרים הוא המוליך, כי "הנשיא יודע מה טוב לנו"... – אמר נהג המונית שהביא אותנו למלון מרידיאן בהליופוליס, אחת השכונות היוקרתיות של קאהיר.

לא נישבע שכולם באותה דיעה. לא מן הנמנע שאי פה, אי שם נשמעים קולות בגנות השלטון, אך לאו דווקא בשל יוקר החיים. הפונדמנטאליסטים המרימים ראש במצרים מבקרים את שלטונו של מובארק, האיל הוא חילוני במהותו – "כופר" באמונת האיסלאם. הם אינם רואים בנשיא מצרים מוסלמי מאמין, על אף שהוא מקפיד להופיע לעתים מזומנות במיסגד ולהשתחוות על ברכיו, כדי לשאת תפילה לאללה.

הפונדמנטאליסטים גורמים לא מעט כאב ראש לנשיא מובארק וממשלתו. מדי פעם בפעם הם מגיחים ממסתרים ומנחיתים מכה קשה, אם זה על תיירים ואם זה על קצינים ושוטרים, ורוצחים אותם בדם קר. "אכן, יש לנו בעיות עם הטירור הפונדמנטאליסטי, אך אנו מצליחים להכות בהם" – הסביר ראש הבולשת המצרית שישב לצידנו ב"דינר" המלכותי שערך נשיא מצרים לכבוד נשיא מדינת ישראל, עזר וייצמן. ובתשובה לשאלה: האם הוא צופה קץ לפעילות הטרוריסטית, אמר: "טרור זה מסמר בלי ראש. קשה מאוד להוציא אותו. בכלל, תצביע לי על מדינה אחת בעולם שאין בה ניצנים של פעילות טרוריסטית. גם אתם בישראל לא מצליחים להתגבר על פיגועי הטירור. במלים אחרות, חייבים להילחם בטירור, אך גם להתרגל לחיות עם הטירור"...

בשולחן סביבו ישבנו פגשנו גם את מפקד משמר הנשיא, גנראל לפי דרגתו, ולצידו מפקד המשמר האישי המלווה את הנשיא משך 24 שעות ביממה. שוחחנו, בין היתר, על השלום בין מצרים לישראל. אנשי שיחנו הקפידו להדגיש את חשיבותו של השלום לשתי המדינות. "אולם עליכם להבין – אמר מפקד הבולשת – בלא נצחונה של מצרים במלחמת יום הכיפורים, לא היינו מגיעים לשלום. אחרי שצבא מצרים הנחית מכה קשה על ישראל, המנהיגים שלכם הבינו, כי חייבים להושיט יד לשלום ולסגת מכל השטחים הכבושים עד האינץ' האחרון. ואת עליכם לדעת, בעת שאתם מנהלים שיחות עם סוריה והפלשתינאים, כי בלי נסיגה מכל השטחים הכבושים, כולל ירושלים, לא תגיעו לשלום עם העולם הערבי. מצרים, נאמנה לדרכה, ניצבת מאחורי הדרישה שעל ישראל לסגת מכל השטחים הכבושים... זאת גם מסביר הנשיא מובארק לנשיא שלכם הראיס וייצמן".

לא הרחבנו את השיחה על שלום תמורת נסיגה. עם זאת ניסינו לשמוע קצת פרטים על פעילותם של הפונדמנטאליסטים האיסלאמיים במצרים. מסתבר שיד האיראנים באמצע. הם מממנים אותם ומסייעים בידיהם לחולל מהפכות איסלאמיות בכל מדינות ערב – מהמפרץ הפרסי ועד לים האטלאנטי. אין ספק שמצרים על הכוונת האיראנית, אבל אין להם כל סיכוי לגרום למהפכה איסלאמית במצרים – הדגיש איש הבולשת המצרית. גם הוא קרא בתקשורת הבינלאומית על התכנית לרצוח את מובארק על־ידי הפעלת ששה מתאבדים שאמורים היו לתקוף את שיירת הנשיא. "קראנו את הדברים, אם כי לא נתקלנו בתכנית כזאת" – הפטיר איש שיחנו.

יחד עם זאת, אנשי הבולשת המצרית מודים שעליהם לשים עין פקוחה על הנעשה מסביב, במיוחד נוכח העובדה שהולכים ורבים גורמים פונדמנטאליסטים בתוככי מצרים. אמנם, רובם אינם מהפכנים. הם בסך הכל אדוקים יותר. מקפידים לשמור על חוקי האיסלאם, להתלבש לפי כללי הדת האיסלאמית, היינו ללבוש בגדים צנועים, לכסות את הראש, וכיוצ"ב. זאת למדנו לדעת כאשר סיירנו בשכונות של קאהיר ופגשנו לא מעט נשים עם רעלות על פניהן; בנות עם כיסוי ראש – מזה, הבנים בגלביות וכפיות לראשם – מזה. תפגשו אותם גם באוניברסיטה של קאהיר, שהנשיא שלה מטיף להעמקת האמונה האיסלאמית בקרב הדור הצעיר. מכאן ועד להיענות לקריאות להצטרף לג'יהאד קצרה הדרך. אין איפוא להקל ראש בתהליך ההקצנה האיסלאמית הפוקד עתה את מצרים.

★

אם תשאלו את המצריים בנעשה כיום במצרים: האמנם, נרשמת עלייה בכוחם של הגורמים הפונדמנטליסטיים־האיסלאמיים? – הם ישיבו, כי השפעתם מורגשת על כל צעד ושעל. אנשי הדת האיסלאמיים מצליחים ללכוד אל תוך שורותיהם את העניים, על־ידי הגשת סיוע להם ולילדיהם, אם זה בתחום החינוך ואם זה בענייני סעד, וכדומה. בכלל, "הדת עוברת לסחור במצרים" – מתלוננים קציני המשטרה החשאית המופקדים לשים עין עוקבת אחרי פעילותם של הגורמים האיסלאמיים־הפונדאמנטליסטיים. מלאכתם אינה קלה. לא פשוט להתמודד עם גורמים דתיים הטוענים שכל פעילותם היא "לשם שמים בלבד", בפרט כשמדובר במדינה הרואה את עצמה כחלק בלתי נפרד מהעולם ומהאמונה האיסלאמית.

ואכן, יש למצרים לא מעט בעיות פנים־ביטחוניות שלא אחת משפיעות על מדיניותה בזירה המדינית הבינלאומית, לרבות מדיניותה כלפי ישראל.

שוחחנו על כך עם ד"ר מוסטפא חליל, מי שהיה ראש ממשלת מצרים, בקבלת פנים שערך הנשיא וייצמן לכבוד הצמרת השלטונית במצרים. שאלנו אותו, מתי לדעתו יתחמם השלום בין קאהיר לירושלים, והוא השיב: "לחום ההשפעות שלו, אם הוא חם מדי הוא שורף, אם הוא קר מדי, אין בכוחו לחמם. על כן הטמפרטורה הבינונית היא הטובה ביותר. ומה שנוגע ליחסי מצרים וישראל הגענו לטמפרטורה שמקרינה חום מרוד על הקשרים המתפתחים בין שתי המדינות".

בכלל, אם משוחחים עם ראשי המימשל במצרים על "שלום קר" ועל הצורך לחמם את השלום, הם מתקשים להבין את הטענות הישראליות. "מה אתם רוצים?" – אמר לנו מנהל אגף התרבות במשרד החוץ המצרי – "האם אינכם מרגישים שיש לנו יחס חם כלפיכם?" והוא מנסה לפרוט את ההתקרבות שחלה ביחסי קאהיר ירושלים: "התיירות המצרית לישראל גדלה, והיא עוד תגדל, אם כי ישראל נחשבת מדינה יקרה מאוד לגבי המצרים. כמו כן הגענו לשיתוף פעולה בתחומים שונים, ועוד ידינו נטויה". אולם כאשר שאלנו אותו, מדוע אינו משפיע על האינטלקטואלים המצריים לגלות קצת פתיחות כלפי ישראל, השיב: "אתם יודעים, מדינה דמוקראטית אינה יכולה לכפות דעתה על אזרחיה. ומצרים, כידוע, היא מדינה דמוקראטית"...

ההסברים הללו אינם משכנעים, אבל אין טעם להתווכח עם פקיד זה, או אחר, על דמוקראטיה. זה מה יש כיום במצרים. יש ידידים לישראל ויש גם מתנגדים לעצם קיומה של מדינה יהודית בפלשתין. יש לא מעטים, אם תינתן האות מלמעלה, שיפתחו קשרי מסחר עם ישראל. ומולם אחרים, אם תנוף החרב על ישראל, לא יהססו להצטרף לג'יהאד... הכל תלוי באיתותים המגיעים מלמעלה. לפיכך, גם ניתן יום אחד לחוש בשלום חם ולמחרתו בשלום קר. הכל לפי הנסיבות והאינטרסים המדיניים – החיצוניים והפנימיים כאחד.

★

כיום האינטרס המצרי הוא לשמור על פרופיל נמוך ביחסים עם ישראל, כדי לאפשר לנשיא מובארק למלא תפקיד של "מתווך הגון" בין סוריה לישראל. מסיבה זאת, גם הסביר, אין באפשרותו להיענות להזמנת הנשיא וייצמן לבוא לביקור ממלכתי בישראל.

למעשה, לא רק הפרופיל הוא נמוך, גם היחסים נשארו נמוכים, אפילו אם בשטח זה או אחר ניתן להצביע על התקדמות, כגון בתחומי התיירות, התעשייה והמסחר.

אל לנו להתעלם מהעובדה שמצרים היא חלק בלתי נפרד מהעולם הערבי. וכתור הגדולה במדינות ערב, כששים מיליון תושבים, היא נאבקת על הבכורה בעולם הערבי. וכדי להשיג זאת חייב הנשיא מובארק להציג בעיני הערבים את הסכם השלום עם ישראל כ"שלום קר".

ההסכם... והכיוונים שונים

השלהבת היוקדת לא כהתה

מאת זבולון המר

השלהבת היוקדת של תנועתנו לא כהתה, ולא נס ליחה. אנו בוחנים עתה את בנין התשתית ועוסקים בסלילת דרך לחזרתה של המפד"ל להנהיג ולייצג את כלל הציבור הדתי הציוני, המסורתי והלאומי.

איננו מדברים על יש־מאין, אלא על תנופה קדימה של היסוד הבריא שלנו, מפני שהדרך למדינה יהודית חזקה ואיתנה עוברת דרך ירושלים ואנחנו זה – ירושלים.

בימי צום מתפללים "עננו ה' אלוקנו כי בצרה גדולה אנחנו" ואכן אנו בצרה כפולה: ממשלת השמאל חוגגת שלום עם מרצחים שמגבירים את הטרור, ובשם זכויות האדם, נתקעה חרב בחיי המשפחות בישראל.

כל אלו הם ציוני־דרך במורד־ההדרדרות של התרבות היהודית בישראל. ואנו התנועה היחידה להתמודד עם המכלול הזה ולהיות עוגן לאומי, חברתי, ותרבותי ולהוות מחסום כנגד רוחות הפרצים.

בשנים אלו ענייני ארץ ישראל והשלום, מרכזיים ומכריעים בתודעתנו ובקיומנו. הם חוצים בין חברינו, וחותכים בבשרנו, אך עלינו להתכונן גם לימים בהם הקרעים בחברה הישראלית יהיו על דמותה הערכית, היהודית והמוסרית. המפריד בינינו יחלוף והתוכני הקבוע יכריע. עלינו לשאול עצמנו כבר מהיום איך להלחם עד חורמה – בשוללים את זכותנו להתיישב בא"י ובו בזמן לחבר את כל ציבורנו שהמשותף ביניהם באשר ליהדות ולציונות הוא פי אלף – מהמפריד.

★

בבחירות הקרובות יהיה הנושא המדיני הקובע. מה שיכריע את הבוחר, יהיה, לאיזה כוח בעם הוא נותן את קולו. המפד"ל נקטה קו ברור: אנו מתנגדים לכך שמאה־ועשרים שנות ציונות וקרבנותיה בוזבזו כדי להקים מדינה פלשתינית – שהאמנה שלה לא בוטלה, ושבירתה ירושלים, הג'יהאד והמוחד הרצחני כלפינו – תכניתה, ושישיבתנו בא"י היא קוץ בעיניה.

איננו רשאים הן משום אמונתנו, והן מפני מחוייבותנו לבנינו שהם ראשי החלוצים בא"י – שלא לקבוע עמדה דו־משמעית בעניין. אך מעבר לכך אסור שנסתיר את תעודת הזהות שלנו של אידיאולוגיה יהודית בחברה הישראלית מתוך מעורבות ושותפות – בדרכי נועם – כנגד השמאל המנווט עכשיו את הממשלה.

בלי להעתיק את הויכוח בתוכנו, אסור לנו להיפרד לשני מחנות, או לאבד חלקים ממחננו כרסיסים מפוזרים. מפני שאם תגבר המגמה השמאלנית־החילונית, מפני הרפיון במחננו, יהיה זה פצע שקשה לרפאו ופשע שאין לו מחילה. זוהי חובתנו המאוחדת – הנהגה וציבור כאחד. וזוהי משימתנו הדחופה להתגבר על השבר המשבר ולהבטיח שהחלק האידיאליסטי המסור המגשים והמתנחל – לא יוכם ולא יוכה. שלא יבנה מישהו את חלומותיו, על הרס חזוננו. איננו מוותרים על שליחות הגשר שלנו, שהם מנסים לפרוץ. אנו רוצים בפיוס ובריצוי אך לא במחיר של אמונותינו הבסיסיות. אין בידינו ברירה אלא להרים בעוז את שני הדגלים שהם כרטיס הזהות, הכבוד, והאחריות שלנו: דגלה של א"י וישוביה, ירושלים, ומלחמה בטרור, ושלום – לא מזוייף. ועם זאת להחזיר עטרה ליושנה במסר היהודי שלנו.

בקיטוב שבין חרדיות וחילוניות לנו מסר אחר. בשורתנו היא מלחמה בניכור העמוק מיהדות שקיבל ביטויו בכנסת ובבית המשפט העליון ובהתנתקות מיהדות ששורשיה בבתי־הספר ובחברה ובתפיסת תועבה והפקרות. חובתנו למצוא דרך להתמודד עם אלו לא כחרדיות המנותקת מהמעורבות בגורל העם, ולא כחילוניות מתירנית המנותקת משורשיה. אנו מוכיחים בחיינו שהיהדות היא אופציה חיה ובריאה ורעננה, ועלינו לידע שדור שיהיה מנותק מעברו ויהדותו יהיה מנותק גם מציונותו ולאומיותו. יש קשר בין ניתוק מיהדות ותלישות מהארץ. מי שמנותק מכל שייכות היסטורית וערכית לעם היהודי לא יוכל להבטיח עתיד לעם בארץ ובעולם. מלחמתנו הינה עתה לא במרד ביהדות, אלא באטימות שמגלגלת דור שמדבר עברית אך מנותק לחלוטין מיהדותו.

★

אנו התנועה היחידה להלחם בהתבוללות בתוך מדינת ישראל. זאת שליחותנו. ושוב: שלום אמיתי חייב להיות בנוי על הקשר, הזכות, והיכולת שלנו להיות בכל מקום בא"י. איננו רוצים לשלוט על עם אחר, אך לא נקבל עלינו תהליך הבנוי על עקירת זכותנו והתיישבותנו לארץ ישראל.

ועם זאת אנו אומרים לכל מי שמאמין בזה, ובוודאי לאלו המאמינים בקב"ה שאין די בזאת בלי יעודנו ההיסטורי להנחיל את מורשת העם היהודי לכל העם היהודי, ולעצב את אופיה היהודי של מדינת ישראל. קשרינו הם לארץ ישראל ולתורת ישראל – כאחד. זאת תכניתנו. וזה יהיה יעודנו, שלא יהיה חוסמים לשליחותינו לתורת־א"י. מפני שבאדישות ליהדות טמונה גם בסכנה קיומית מוחלטת לעמנו. מורנו הגדול הרב קוק זצ"ל חזה שחלק מהעם ידמה לעצמו שהגיע למטרתו בהשגת פרנסה וקצת שקט. ואז אין להם עניין באידיאלים נשגבים, הרוח יורדת ושוקעת. התמודדות עם השקיעה הלאומית הזאת היא האתגר התנועתי הדחוף שלפנינו. זוהי המהפכה הרוחנית־פוליטית הגדולה שאנו מצפים לה כדי להעלות את תורת א"י על מפת א"י. גם אם מיטב בניה של האומה נרדפים היום, נדחקים לפינה, ע"י השלטונות – כאן מצויה רוח אמונה גדולה של אהבת העם ואחדותו, אהבת התורה, לימודה וקיומה, ומסירות נפש עצומה להתיישבות בא"י. אחת ומיוחדת היא תנועתנו, והמקור לא אכזב להזדהות ולתקוה של חוגים צעירים, דתיים ומסורתיים, ציוניים־לאומיים.

אלו שפעם ראו דוגמה בסלון הקוסמופוליטי, סוגדים היום – לליברליות המתירנית. רוב העם – אתנו בתחושתו הבריאה. נצטרך לשכנע שכדי להגשים אמונתנו יתורגם את גם בתמיכה אלקטורלית במצע הפוליטי המבוסס על אידיאולוגיה שרשית המשלבת ערכיות תורנית, צדק חברתי, קרוב רחוקים, נאמנות לא"י – עם פתיחות למרכיבים חיוביים בעולם המודרני.

מנהיגותנו יכולה לרשום לזכותה חינוך דור צעיר מצויין המהווה תשובה לתרבות הניהיליסטית העקרה שתביא, אם לא תבלם, להתפרקות העם והארץ.

"הכיפות הסרוגות", בנינו, עכשוויים ונאמנים, נקרב אלינו את העם המעייף אותם, נחזור אתנו לערכי יסוד יהודיים ציוניים תכפיל את כוחנו. נבנה כאן עם שישנה את פני האופי היהודי והציוני של המדינה. המתיישבים ברחבי ארץ ישראל לא מתכוונים לשלוט בעם אחר, אלא לשוב אל לב הארץ, אל נופי האבות ההסטוריה. לא ניתן לנטוש את מתיישבי הגולן, קטיף, יהודה ושומרון והבינים, בקעת הירדן, גוש עציון וירושלים. שום רוח רעה לא תזיז אותם מהשתרשותם בקרקע המולדת.

במאבק על א"י לא ינצחו אלו שינטשו את הארץ אלא אלו שיישבו אותה. שלום ושקט לא יבואו לנו מאוסלו, אלא על־ידי חיזוק אחיזתנו בא"י.

נראה שהממשלה לא רק עייפה מהקשר עם הפלשתינאים אלא מאסה בארץ החמדה. זאת המלחמה שלנו: בין יהדות ליוונות, בין ערכיות להפקרות.

★

יש תקוה גדולה למפד"ל. הצלחנו מאוד באידיאלים, והמעורבות בכל תחומי החיים במדינה: בצבא, בהתיישבות, במדע ובתורה. לא היתה תקופה שציונות דתית איננה חדשה לנו כל כך. התקוה הזאת מחזקת אותנו להתלכד ולהעיז – בתנופה גדולה קדימה. זוהי נשמת תנועתנו: יהדות השייכת לחברה הישראלית. תפקידנו הולך ונהיה קשה יותר – אך חיוני יותר. איננו מתקפלים, מתגוננים, ומסתגרים – להיפך, אנו כובשים ומקשים יותר תחומי חיים, יותר הרחבה ועומק – יהודיים. המאחד בין כל חלקי הציבור הציוני־דתי הוא חזק עשרת מונים מהמפריד. המפריד בינינו הינו חולף, התוכן המשותף – עמוק וקבוע. אנו נושאים על גבנו את האחריות למורשת ולתרבות היהודית שבלעדיהן אין לנו כלום.

אנו מחזקים את ידי כל המזדהים אתנו, הנרדפים עתה על אמונתם, ומדחוקים לפינה ע"י יריבינו הפוליטיים והאידיאולוגיים:

1. מתיישבי חברון, ונצרים – וכל היישובים חלוצי ציון־יהודה.
2. אישינו התורניים הדגולים, רבנינו וראשי ישיבותינו.
3. המפעלים התורניים והמבניים, על תלמידיהם הנפלאים.
4. מוסדות החינוך הנהדרים שלנו, על מחנכיהם ותלמידיהם.
5. הקהילות המזוהות עמנו – בערי הארץ ושכונותיה ובעיירות הפיתוח.
6. הציבור הדתי המסורתי – הנרדף ע"י הממשלה ועל־ידי ביהמ"ש העליון בפסקיו האחרונים.
7. חברינו במועצות הדתיות העומדים על משמר הדת, בהתאם להשקפת עולמנו.
8. המנהיגות המעשית שתבחר בוועידה ואת ראשי המפלגה.

וכל אלו, שהיזוזנו באופוזיציה, וגוללת כספינו בהסתדרות וקו הממשלה השמאל – מרגיזים אותנו, ופוגעים בנו, אך דאגה: הקב"ה יוציאנו מכל צרותינו, ומעז יצא מתוק. נחזור בגדול, נחזיר הכל למקומו. הישן יתחדש והחדש יתקדש. נלחם בתופעה שהמוני אזרחים נוטשים מסורת האומה ונשטפים בגלי חילוניות ומתירנות, אנרכיה והפקרות. נאבק במערערים את ערפאת על המתיישבים, ובעינינו את הנוער הכי טוב בארץ.

נשמש גשר בין חלקי העם, נבנה ונפתח תרבות – יהודית מקורית ונקיים תשתית רצינית לדורים יהודיים ברחבי ארץ ישראל.

בשנים אלו, פעלנו תוך נכונות לקרבנות למען העיקרון והאמת, ולטובת העם והארץ, והגילויי אחדות מופלאים. ויתרנו על עמדות ומשאבים – והעדפנו התעצמות בעתיד ע"ח קיום בהוה. עוצמה רוחנית וערכית – על טובות הנאה.

אנו מאמינים שהאמון שרכשנו במהלכים אלו יביאו לנו פירות בעתיד, הן בתחום של העיקרים שלמענם אנו נאבקים, הן בהגברת כוחנו בבחירות – בהתחזקות העוזבים ל"משפחה", בפתיחות השורות והחזקתנו, ובאמון של כל גילוי חלקי הציונות הדתית.

ובעז"ה נעשה ונצליח!

מירשם למשק עצבני

מאת יצחק דויטש

אפשר לתמוך במס על הבורסה ואפשר להתנגד לו. יש בהחלט נימוקים טובים לכאן ולכאן. הדברים מוכרים ואין צורך לחזור עליהם. אולם התנהגותו של ראש הממשלה, יצחק רבין, בפרשה זו אי־אפשר להבינה, ובוודאי קשה מאוד להסבירה.

במשך עשרה ימים החזיק את הציבור ואת המשקיעים בבורסה במתח. תחילה הצהיר כי כל עוד הוא ראש ממשלה לא יוטל מס על הבורסה. לאחר מכן אישר את הפעלת המס. זו כמובן אמינות גבוהה מאוד נוסח "מי שירד מרמת הגולן יפקיר את בטחון ישראל". אבל הוא הוסיף: הממשלה אישרה החוק נתקבל ע"י הכנסת. איך בכלל צמח אצלו הערעור? ואם היה מתחרט, הרי היה עליו להיוועץ עם שר האוצר ולפרסם הודעה ברורה ורשמית. אם לא שינה את דעתו, הרי מה שנדרש ממנו, בעקבות הפרסומים שיצאו מחצרו, הוא להודיע חד־משמעית: יש חוק שאושר בכנסת והוא המחייב באופן טבעי ומובן מאליו. מה שברור ומובן לכל, איננו ברור לראש הממשלה שלנו. תחילה הוא נעלם ולא ענה לטלפונים. אחר כך הוא מודיע לשר האוצר, אברהם שוחט, כי בחו"ל לא יתייחס לבעיות שהתעוררו בארץ, כאילו לא מפמלייתו יצאו השמועות הללו, וכאילו לא התייחס לאירועים אחרים בארץ. ומשבא לארץ, נדרש לו יום וחצי כדי להודיע כי המס יופעל במועדו. אפשר להעריך כי באותו זמן לא התוסף לו נימוקים חדשים בעד או נגד המס, אשר לא ידע עליהם מקודם. הרי הסוגייה הזו כבר נבחנה היטב דקדק מאז דנו בחוק ומאז הוחלט על הטלת המס. אפשר לשער כי באותם יום וחצי נעשה הנזק: מה יזיק יותר אלקטורלית – הפעלת המס או ביטולו.

בסך הכל מתקבל כאן שמדובר בראש ממשלה אשר אמינותו שואפת לאפס. הוא משנה דעתו חדשים לבקרים עפ"י השפעות הסובבים אותו, מתייחס לחוק מאושר ע"י הכנסת כאל נייר ללא כיסוי, וללא סיבה יוצר ערפל במשק ובמדינה. שיטת עבודתו מוזרה מעיקרה. לפחות במה שנוגע לענייני כלכלה ומשק הוא מקבל החלטות מאולתרות, מבלי שהוא אמנם חודר לעומק הבעיות ומודע לנתוח גורמי הבעיה ודרכי הפתרון. יצחק רבין אמר באחת ההזדמנויות כי הוא פועל בשיטה צבאית. לא ברור מהי השיטה הצבאית לפיה הוא פועל. אבל מה שברור הוא, כי בניהול משק אי אפשר לקבל החלטות ולשנות אותן, ולא ניתן לפעול באופן נקודתי בלי לראות את הבעיות הכוללות של המשק. הרי זה מה שקורה: יש בעיה בדיור? הוא מקים ועדת שרים לדיור, שהוא עומד בראשה. יש בעיה במחירי עגבניות ומלפפונים? הוא מבקש להקים ועדת שרים לעניין פירות וירקות. השרים הנוגעים בדבר יעבדו במקביל לפעולת ועדת השרים שתטיל צל על תפקודם.

בשיטות עבודה אלה פעל גם בעניין חוק בריאות ממלכתי, כאשר החליט ואישר את החוק, להסיר את הצעת החוק שנתקבלה בקריאה ראשונה בכנסת, ואח"כ בעקבות מפלת מפלגת העבודה בהסתדרות ונצחונו של חיים רמון שוב לאשר את החוק. אפשר להיווכח לאן הובילה אותו שיטת עבודה זו בבחירות להסתדרות ובכל המהלכים בעניין חוק בריאות ממלכתי. אלא שבכך לא די. שיטה זו היא מירשם בדוק ומנוסה למשק עצבני, כאשר איננו יודעים מה אמנם צפוי ואיזו מדיניות תתבצע, אם יש בכלל מדיניות עקבית.

אי ודאויות

גם בלי פרשת לא וכן ואולי וכן של הבורסה יש במשק הישראלי שורה ארוכה של אי ודאויות. בראש וראשונה אי הוודאות הפוליטית סביב השלום, ועמה החשש המתמיד לאלימות וטירור. קיימת אי ודאות פוליטית בכל הנוגע ליציבותה של הממשלה הקואליציה. בתחום הכלכלי הסדרה היא ארוכה מאוד. איננו יודעים איזו אינפלציה צפויה לנו. בשנת 1994 ההערכה בראשיתה היתה שהאינפלציה תהיה 8%; השנה מסתיימת באינפלציה בשיעור כמעט כפול. שער החליפין מתהל במערכת הכלכלית והעסקית, כאשר הדולר היום הוא ברמתו הנומינאלית במונחי שקלים כפי שהיה לפני שנה. גם בסל המטבעות הפיחות השנתי הוא כמחצית מהאינפלציה, ובאוהרה ישנה דריכה במקום. הריבית עולה בעקבות האינפלציה, אך בחודש האחרון היא עלתה בקצב מוגבר. התקציב שנקבע בראשית השנה איננו התקציב השנתי, משום שהממשלה מגישה תקציב נוסף. השכר נקבע ע"י הלחצים הכוח הפוליטי והחברתי של הגופים השונים. גם סביב כח העבודה אין יציבות, משום שכניסת עובדים מעזה, יהודה ושומרון משתנית מדי פעם עפ"י ההתפתחויות הבטחוניות, הפעלת הסגר והסרתו. כך גם בכל הנוגע להבאת עובדים זרים מארצות אחרות.

כל אלה גורמים לכך שהמשק הישראלי יימצא בתנאים של אי־וודאות מוחלטת, והאיתות ששודר בפרשת מסוי הבורסה רק הגביר את אי הוודאות.

עיסקת חבילה

עיסקת החבילה, אשר המו"מ עליה נפתח השבוע רשמית בהתכנסות אצל ראש הממשלה, נועדה להחזיר את המשק ליציבות ולהביא לצמיחה מוגברת. מעיקרה עיסקת חבילה איננה ביטוי להצלחה, אלא קרש הצלה, כאשר המשק מתנהל כתקנו, הממשלה שולטת, קובעת מדיניות, והגופים הכלכליים פועלים בתנאים של משק חופשי. בעיסקת חבילה הממשלה משתפת גורמים אחרים בניהול המשק, והם אמורים לקבל על עצמם התנהגות מוסכמת. דרך זו עדיפה מאשר התפרעות וחוסר ראות מוחלט. אבל ממשלה ובנק מרכזי אינם יכולים לכבול את ידיהם בנושאי שער החליפין והריבית. ברור גם כי בעיסקת החבילה כפי שמעצבה ע"י האוצר השכירים יידרשו לשלם מחיר יקר.

עדיין אין ודאות שעיסקת החבילה במתכונת הנדונה תצא לפועל. ממילא אי הוודאות במשק נמשכת, ואף גוברת. מה גם שעכשיו שוב יש ציפיות לפיחות, ולו גם במסגרת עיסקת חבילה. בסך הכל השיטה הקיימת היא מירשם למשק עצבני. ראש הממשלה, יצחק רבין, בהתנהגותו בפרשת מסוי הבורסה אף הוסיף על עצבנות זו ושידר מסר כי הדבר בכלל איננו מזיז לו: זו שיטה שנוחה לו, וכל עוד הוא ראש ממשלה, מצב זה יימשך.

הוויכוח הרעיוני על הסכם אוסלו

מאת יעקב אדלשטיין

לאחר שורת התגובות והפסטיבלים סביב הסכם אוסלו ניגשים לבצע את השלב השני של ההסכם שהוא השלב הקשה והמסוכן יותר מבחינתנו. זהו שלב שעלול להוביל למדינה פלשתינאית, ומסכן את בטחונם של המתיישבים היהודים ביו"ש. אלה שחתמו על הסכם אוסלו הניחו שבבוא היום יתמקדו על הפרשנות של הסעיפים והתעלמו מן התוצאות. אבל היום הם עומדים בפני תהום פעורה, שקשה לגשר על פניה. אש"ף דורש קיום ההסכם בסעיף הנסיגה של צה"ל מן הערים הגדולות. וישראל מצדה מציעה נסיגה בשלבים, או נסיגה חלקית, ויתכנו גם רעיונות אחרים.

הטענה הערבית היא, שהסעיף בהסכם העוסק בכך לא מורה על נסיגה אלא על היערכות מחדש של הכוחות. אבל באותו סעיף כתוב באופן ברור, שהעיקרון של ההיערכות הוא "מחוץ לאזורים מאוכלסים". יש כאן עמימות בניסוח. לא מוגדר מהם האזורים שיפונו על ידי צה"ל. אבל ברור שמדובר באזורים צפופי אוכלוסיה ערבית. עוד נאמר בהסכם, כי המשטרה הפלשתינית תהיה נוכחת במקום ערב הבחירות כדי לשמור על הסדר הציבורי. מאידך גיסא, נאמר בהסכם שישראל תמשיך לשאת באחריות להגנה מפני איומים חיצוניים.

הטענה של אש"ף שאי אפשר לערוך בחירות בנוכחות צה"ל איננה הגיונית. ברור שצה"ל לא יתערב בבחירות הללו. יהיה פיקוח בינלאומי על הבחירות. בהיסטוריה של זמננו נערכו בחירות באירופה לאחר מלחמת העולם השנייה למוסדות פרלמנטריים, בגרמניה ובמדינות אחרות, כאשר כוחות אמריקאיים חנו על אדמת גרמניה. איש לא העלה על דעתו שיש בנוכחות הכוחות הללו בגרמניה משום הפרעה לבחירות דמוקרטיות. אש"ף מנצל את הסעיף הזה כדי ללחוץ על נסיגה, ייתכן שמה שמעניין אותו יותר היא הנסיגה ולא הבחירות. גם בלבנון השכנה נערכו בחירות, כאשר הצבא הסורי חונה בה, והמפלגות בלבנון לא מצאו שיש להוציא את הצבא הסורי כדי לקיים את הבחירות.

עם זאת ברור, שמנסחי הסכם אוסלו הללו שחתמו עליו עשו זאת מתוך אי ראיית העתיד, ואולי מתוך חוסר אחריות, כאשר נכנסו לסבך של בעיות בטחוניות, מתוך ידיעה שקשה לפתור אותן, והנסיגה יביא לעימות על יסוד פרשנות סותרות. אבל הם רצו לחתום על ההסכם והניחו את העתיד על יסוד הרפתקני.

מה שקרה בימים אלה במרכז ובגליל, כאשר חייל המילואים שמואל מאיר שנקלע לשם בטעות הותקף, מעיד שההמונים לא השלימו עם הסכם אוסלו, והם ממשיכים בתאוות הרצח כלפי יהודים כאילו לא קרה דבר. במצב כזה יווצר מצב שיהודים לא יוכלו לעבור במרכזי הערים הגדולות, מתוך חשש ודאי לחייהם, משום שצה"ל לא יהיה נוכח במקום. זוהי סכנה בטחונית ברורה. הסכם השלום לא חדר לתוך העם הפלשתינאי. זהו הלקח שעלינו ללמוד מאירועי המרחב שלאחר הסכם אוסלו, והרי מדובר לא רק בפעולות של ארגון ה"חמאס" אלא בהתקפה של תושבים מן הרחוב, ובין התוקפים גם בצעירי "פתח".

אחת מהצעות הפשרה היא הקמת מסדרים משותפים של שוטרים או חיילים ישראלים ופלשתינאים. אולם בעזה לא מנעו המסדרים הללו את מתקפת הרצח כלפי המתנחלים. פתרון אחר הוא סלילת כבישים עוקפים, אבל זהו פתרון שלא ניתן לביצוע מיידי אלא חודש וזמן. כללו של דבר, אנו נמצאים ב"פלונטר" כתוצאה מהתחייבויות בלתי אחראיות שלקחו על עצמם האחראים להסכם אוסלו.

ההתיישבות והמדיניות

הויכוח על הנסיגה ממרכזי הערים הגדולות מוכיח, כי ההתנחלויות מהוות אמצעי לעצירת הנסיגה. שכן בלי הבעיה שנוצרה בגלל שאלת בטחון המתנחלים, היו מוציאים את צה"ל מן הערים הגדולות ללא היסוס וללא ויכוח. זה המעצור המרכזי מפני ביצוע הסעיף בהסכם אוסלו על יציאת צה"ל ממרכזי הערים הגדולות.

במדיניות ההתיישבות ביש"ע היו שתי גישות: גישה אחת אמרה שיש לתכנן את ההתיישבות לפי צרכים מדיניים וביטחוניים. כך נהגו ממשלות המערך בהקמת ההתנחלויות בבקעת הירדן, שהיא היתה הגבול הבטחוני של ישראל ואין בה אוכלוסיה ערבית צפופה. הגישה השנייה דגלה בפיזור ההתיישבות כדי להציב מכשולים בדרך של הסכמים עתידיים. בממשלות הליכוד התרצצו גם כן שתי גישות: האחת אמרה שיש לערוך את ההתיישבות בגושים גדולים, אשר יש להם גם ערך בטחוני. גישה שנייה אמרה, שיש להקים ישובים בכל מקום אפשרי, והיכן שיש אדמות מדינה, במטרה למנוע בעתיד פשרה טריטוריאלית. גישה זו אמרה שיש להקיף את הגושים הערביים ביישובים יהודיים. הגישה השנייה פעלה ביתר תוקף, משום שהיתה בעיה של מציאת אדמות מדינה פנויות, ואלו כן נמצאו לפי תכנית של גושים. כיום מתברר שאכן הגישה של התיישבות פזורה מועילה. היום מעלים רעיונות על הקמת גושי התיישבות וריכוז היישובים בגושים כדי להקל על ביצוע הסכם אוסלו.

במחקר על "ישובים וגבולות", שנערך על ידי יוסף אלפר, ממרכז יפה למחקרים אסטרטגיים, הוא קובע, שגורמים פלשתינאים מסויימים מתייחסים ליישובי גוש עציון חברון במבט היסטורי המייחד ישובים אלה על פני האחרים, תוך נכונות להכיר בזכות קיומם בשטח במסגרת הסדר הקבע. עוד הוא קובע כי היישובים היהודים אשר קיומם מחדש השאיר רושם עז על הסביבה – על יהודים וערבים כאחד – הם ישובי גוש עציון. זאת כנראה בשל היקף ההתיישבות היהודית במקום לפני קום המדינה, ההחלטה העקרונית שלא לפנות את גוש עציון, והאגדה שנרקמה סביב נפילתו בקרב גבורה. עוד הוא קובע שפינויים מחדש של יישובי הגוש עלול להוות שיאה של הטראומה אשר תפקוד מגזרי ציבור רבים במקרה של פינוי ישובים.

לדברי החוקר, גוש עציון, כולל ביתר ואפרת, מהווה גם דוגמא לסיפוח נוח, יחסית, כאשר קיימת יותר אוכלוסיה יהודית מאשר ערבית (כ־15 אלף מול כ־6 אלפים), שיפור בטחון פרוזדור ירושלים וסמיכות לקו הירוק. סיפוחם של הכפרים הערביים בתוך הגוש יהיה רצוי כדי להבטיח את הכללתו בשטח המדינה של כביש המנהרות החדש שיחבר בין ירושלים לגוש. הנסיעה בכביש זה בין גוש עציון לירושלים תימשך שבע דקות בלבד.

בין אוסלו לקמפ־דייוויד

"מה שעשינו באוסלו זוהי פרשנות להסכם קמפ־דייוויד", אמר השבוע סגן שר החוץ, ד"ר יוסי ביילין. שכן בהסכמי קמפ־דייוויד יש סעיף האומר שיש צורך לפתור את הבעיה הפלשתינית, "על כל היבטיה". לדעתו של ביילין, הפירוש של "כל היבטיה" הוא הקמת מדינה פלשתינאית. הוא הזכיר את הויכוחים בתוך הליכוד בזמנו, במיוחד עם אלה שהקימו את סיעת "התחיה", אשר קבעו שהסכם קמפ־דייוויד מוביל למדינה פלשתינאית.

(סוף בעמוד 4)

ממשל קלינטון וממשלת רבין

מאת ד"ר מרדכי ורטהיימר
(וואשינגטון)

כאשר משווים את הממשלים הנוכחיים בארה"ב ובישראל, ניתן למצוא בהם אלמנטים זהים רבים. קלינטון הדמוקרטי־ליברלי־שמאלי נבחר כנשיא ארה"ב בשנת 92', וזאת מספר חודשים לאחר שממשלת השמאל בישראל, בראשות יצחק רבין, עלתה לשלטון. בשתי המדינות החליף ממשל ליברלי־שמאלי ממשל ימני־שמרני. שני הממשלים נמצאים עתה בתקופת אמצע הקדנציה שלהם, ושניהם שרויים "במשבר אמצע הקדנציה", תופעה מוכרת במשטרים הדמוקרטיים. בישראל נראו אותות המשבר של הממשלה הנוכחית בעת הבחירות לרשויות המקומיות, ואחר כך בבחירות להסתדרות, שבהן נחלה מפלגת העבודה מפלה והפסידה את ההגמוניה בהסתדרות, מבצרה מזה חמישים שנה. בארה"ב, לראשונה לאחר ארבעים שנה, זכו הרפובליקנים ברוב בשני בתי הקונגרס, בבית הנבחרים ובסנט. מבחינת הנשיא קלינטון הדמוקרטי, משמעות תוצאות "בחירות אמצע הקדנציה" היא רבה. הוא איבד את התמיכה הבמעט אוטומטית שהיתה לו בשנתיים הראשונות של הקדנציה שלו בבית הלבן ואין הוא יכול יותר לבצע מדיניותו בתחומים רבים, אלא אם כן יגיע לידי תיאום מוקדם בנושאים אלה עם מנהיגי הרוב הרפובליקני.

גם ברמה האישית של מנהיגי שני הממשלים בארה"ב ובישראל אנו מוצאים פרטים דומים רבים. הנשיא קלינטון הגיע לבית הלבן לאחר שגבר על הנשיא לשעבר ג'ורג' בוש הרפובליקני. במידה רבה היתה זו הפתעה רבה שקלינטון הצליח לגבור על נשיא שעמד לבחירה מחדש. זו תופעה נדירה בארה"ב שנשיא מודח בבחירות, ועוד יותר נדירה העובדה ש"פוליטיקאי טירון", מושל מדינה לא מפותחת כארקנסו, הוא זה שהצליח לגבור על הנשיא היושב בבית הלבן. בזמנו מנו הפרשנים הפוליטיים והמומחים למיניהם מספר גורמים שהביאו למפלתו של ג'ורג' בוש בבחירות 92'. הטיעון כלפי הממשל הרפובליקני היה, כי הוא הסתאב במידה רבה במשך שתים עשרה שנות השלטון שלו בבית הלבן: בשמונה שנות כהונת הנשיא רייגן וארבע שנות הנשיא בוש. בנוסף זכרו הבוחרים את הבטחתו של הנשיא בוש במערכת הבחירות ב־88' בנוסח "קראו את שפתי, בתקופת כהונתי כנשיא לא יועלו המסים". הבטחה שהוא הפר באמצע הקדנציה שלו. גם המיתון המתמשך, רמת האבטלה הגבוהה ואי מתן פתרון לבעיות כלכליות ולבעיות פנים תרמו לכשלון בוש בבחירות 92'. גם בישראל היו נסיבות דומות. האבטלה היתה גבוהה ותקלות רבות בקליטת העליה הגדולה מברית המועצות. כל אלה תרמו לתבוסת הליכוד בבחירות 92' ולעלייתה של ממשלת העבודה בקאליציה עם השמאל הקיצוני.

משבר אמצע הקדנציה

גם במדיניות ובהתנהגות האישית של ראשי הממשל בארה"ב ובישראל, ביל קלינטון ויצחק רבין, לאחר שנבחרו לעמוד בראש הממשלים שלהם, אנו מוצאים אלמנטים דומים לא מעטים, אשר יחד גרמו ל"משבר אמצע הקדנציה" בישראל ובארה"ב. במערכת הבחירות ב־92' הבטיח ביל קלינטון לתקן את אשר הרפובליקנים עיוותו במשך שנות שלטונם. בראש וראשונה הוא הבטיח לקדם את הכלכלה לא רק במקרו אלא גם לגבי האזרח הבודד, ובמיוחד לגבי אנשי המעמד הבינוני" בחברה האמריקאית. את זאת הבטיח קלינטון לעשות ע"י הורדת נטל המס מעל אנשי המעמד הבינוני, יצירת מיליוני מקומות עבודה חדשים, קיצוץ בתקציב הממשלתי והפניית משאבים לחיזוק מערכת החינוך הממלכתית המתפוררת. יחד עם זאת כלל קלינטון במצע הבחירות שלו מספר הבטחות אופייניות לאגף הליברלי־שמאלי של המפלגה הרפובליקנית, כגון הענקת זכויות מלאות להומוסקסואלים, תמיכה ברעיון "זכות הבחירה" של האשה לבצע הפלות והמשך ההפרדה המלאה בין דת ומדינה, כפי שנקבע בתיקון מספר אחד לחוקה האמריקאית. כאשר נודעו תוצאות הבחירות לקונגרס בחודש שעבר, והתברר כי הדמוקרטים נחלו מפלה וההגמוניה בשני בתי הקונגרס עברה לרפובליקנים, החלו הנשיא קלינטון וראשי המפלגה הדמוקרטית לבחון את עצמם ואת מדיניותם בשנתיים החולפות כדי לאתר את התחומים והנושאים שהביאו לתבוסתם בבחירות. לנשיא קלינטון באופן אישי היתה סיבה לדאגה. משאלי דעת הקהל שנערכו לפני הבחירות בנובמבר השנה האחרון הראו על ירידה דרסטית בפופולריות של הנשיא, ולראשונה מאז נבחר לנשיא הראו המשאלים שרוב אזרחי ארה"ב אינו מרוצה מאופן ביצוע תפקיד הנשיא ע"י ביל קלינטון.

לכאורה, נראה כשלון הדמוקרטים בבחירות בארה"ב כתמוה. כל העובדות הנתונים הראו שיפור בתחומים רבים, במיוחד בתחום הכלכלי. המיתון הסתיים, במשך השנתיים נוצרו מיליוני מקומות עבודה חדשים, האבטלה ירדה לרמה הנמוכה ביותר מזה ארבע שנים. אולם כאשר בחן הנשיא קלינטון בשיתוף יועצים ומומחים את הנושא, הם הגיעו למסקנה כי העם האמריקאי ציפה ליותר ממה שהוא קיבל מן הממשל החדש בבית הלבן. בתחומים מסויימים הוא לא היה מרוצה ממדיניות הנשיא בשנתיים הראשונות לכהונתו. במערכת הבחירות ב־92' הוא הבטיח להקל את נטל המסים, במיוחד מעל המעמד הבינוני, הבטחה שלא קיים עד כה. הוא הבטיח לצמצם באורח רציני את היקף והפעילות של הממשל הפדרלי, וגם כאן עשה מעט מדי בשנתיים האחרונות. אולם ההפתעה של הנשיא ויועציו בניתוח תוצאות הבחירות היתה דווקא בתחום החברתי. מתברר כי אזרחי ארה"ב לא שבעו נחת מן המדיניות החברתית של הנשיא קלינטון. הוא דיבר על חיזוק הערכים בחברה האמריקאית, אך עשה בנדון מעט מאד, במיוחד בתחום מערכת החינוך. להיפך, היוזמה הנשיאותית בתחום הענקת זכויות מלאות להומוסקסואלים, במיוחד בצבא, הרחיקו ממנו רבים מן הבוחרים שב־92' הצביעו עבורו. גם חוסר האונים שלו בנושא חיזוק התא המשפחתי גרמו נזקים למועמדי המפלגה הדמוקרטית בבחירות 94'. בסיכום ניתוח תוצאות הבחירות הכריז הנשיא "אנו יודעים עתה מה האזרחים מצפים מאתנו ונעשה את הכל כדי שהציפיות הללו יתמלאו בשנתיים הבאות". קלינטון כפוליטיקאי במשטר דמוקרטי מודע לכך שאם הוא רוצה להישרד ולהיבחר לקדנציה שנייה כנשיא, הוא חייב להחזיק את ידו על דופק "רצון העם", ובהתאם לכך להתאים את מדיניותו בתחומים שונים, גם אם זה יחייב אותו לסטות מן העקרונות הליברלים – שמאליים של מפלגתו. "יישור קו" כזה, אם יתבצע מיד, עשוי לתקן את התדמית השלילית הנוכחית של הנשיא האמריקאי ואולי יעניק לו סיכוי להתמודד ולנצח בבחירות לנשיאות ב־96', דבר שמוטל בספק גדול אם הבחירות היו מתקיימות עתה.

קווי דימיון בין קלינטון לרבין

קוי הדמיון בכל הנוגע לסיבות "משבר אמצע הקדנציה" בין ממשל קלינטון וממשלת רבין הם דומים במידה מדהימה. הנתונים הסטטיסטיים מצביעים על כך שגם ממשלת רבין הצליחה בתחומים שונים בשנתיים האחרונות. הכלכלה צמחה, האבטלה ירדה, וקליטת העולים השתפרה. גם בתחום החברתי בוצעו השקעות גדולות במערכת החינוך, ועוד. למרות כל אלה באו הבחירות לרשויות המקומיות ולהסתדרות והצביעו על כך שאזרחים רבים הפנו עורף למפלגת העבודה. בניגוד לביל קלינטון, לא עשה יצחק רבין ולא עשתה מפלגת העבודה חשבון נפש וניתוח רציני של המשבר בו הם נתונים. אישית, רואה יצחק רבין את הירידה הדרסטית בפופולריות שלו תופעה זמנית שאינה קשורה למדיניות שהנחתה אותו מאז יצר את הקואליציה השמאלנית שהוא עומד בראשה. הוא מסביר את הירידה בפופולריות שלו בכך "שמערכת ההסברה לא הצליחה להעביר את המסר של הצלחות הממשלה לציבור". בניגוד לביל קלינטון, אין יצחק רבין מוכן להודות בעובדה שהוא עלה לשלטון משום שאזרחים רבים בישראל האמינו לו. האזרחים האמינו לו כאשר הבטיח בתחום הבטחוני־מדיני לא לנהל מו"מ עם ארגון הטרור אש"ף. הם האמינו להבטחה שהוא לא יתן יד ליצירת מדינה ערבית נוספת "בין הים והירדן". הם האמינו לו כאשר הבטיח להביא "שלום אמת", שמשמעותו תהיה שיפור הביטחון האישי והלאומי של ישראל. האזרחים האמינו שרבין יקיים את הבטחתו, שלעולם, גם בהסדר שלום, צה"ל לא ירד מרמת הגולן. במשך השנתיים וחצי שיצחק רבין מכהן כראש ממשלה הוא "הוכיח" שהצליח להפר את כל ההבטחות שנתן ערב הבחירות ב־92', חלקן הבטחות שנכללו גם במצע מפלגת העבודה לבחירות, וחלקן הבטחות אישיות שהוא נתן בעת מסע הבחירות, כגון ההבטחה לא לרדת מרמת הגולן. כל אלה הם הגורמים לירידה הדרסטית בתמיכה הציבורית בממשלת השמאל כיום ובירידת הפופולריות האישית של יצחק רבין, שהגיעה לשפל בשבועות האחרונים, כאשר בהתאם למשאלי דעת הקהל, מנהיג הליכוד, בנימין נתניהו, הקדים אותו בתמיכה הציבורית שקיבל כמועמד לראשות הממשלה מטעם הליכוד.

בשבוע שעבר נשא הנשיא ביל קלינטון "נאום לאומה", שבמרכזו "מגילת הזכויות של המעמד הבינוני". במגילת זכויות זו הוא מציע לתקן את עיוותי השנתיים הראשונות לכהונתו. הוא מציע להעניק הקלות ממסים לבני המעמד הבינוני, להקל עליהם במימון חינוך ילדיהם ועוד, ועוד. נשיא ארה"ב לא התבייש לשנות את המדיניות שלו בנושאים מרכזיים והודה כי הוא עושה זאת משום שזה "רצון העם". גם בנושאים החברתיים השמיע ביל קלינטון "זמירות חדשות". הוא הבהיר שהוא מוכן להתפשר עם הרפובליקנים בנושא התפילות הדתיות בבתי הספר הממלכתיים, ואף בכל הנוגע להענקת זכויות מלאות להומוסקסואלים. לגבי הפלות הוא מראה נכונות לפשרה ולשינוי עמדות. כאשר נשאל פעם משה דיין לסיבה שהביאה לשינוי עמדתו בנושא חשוב שבה דבק במשך תקופה ארוכה, הוא השיב "רק סוס אינו משנה דעתו". כנראה, בניגוד לקלינטון ודיין, יצחק רבין ממאן להכיר בעובדה "שרצון העם" בישראל מאותת לו, חוזר ומאותת לו שאין יותר תמיכה במדיניותו, ובמיוחד בנושא "תהליך השלום". אם לא ישנה יצחק רבין דרכו, יגדל הפער בינו לבין אזרחי מדינת ישראל, שאת תוצאותיו הוא יראה בבחירות לכנסת ה־14.

אנרגיה בלי תשתית /

מאת יצחק מאיר

תקע בפקק, כמו אתמול, כמו שלשום. כמו מחר מן הסתם. הסטטיסטיקות הקטנות מרקדות להן על לוח השעונים. מתי יצאתי? כמה קילומטרים נסעתי? כמה כל דקה, כמה, ממוצע, לשעה? כמה דלק שרפתי אני, במה הטור שאני לכוד בו. כמה הטור משמאלי וכמה מימיני, כמה בכביש שלי וכמה בכבישי הארץ המפקקה מדן עד אילת? בעדי לזלוגות הזולגות גשום שאיננו פוסק, אני רואה נהג, אוחז בידו האחת בהגה, בשניה בעתון. הוא נוסע מאליו, מורגל לנהוג ולקרוא. נהגת מפרכסת את פניה, מפדרת את עצמות לחייה, מתנאה במראה ונוסעת.

מיסתו צופר. מבהית שאיבהו את סבלנותה רוחרת על השול. יוזמה, לא נבה יוזמה מן הארץ; יצאה שעה והכבר נסעתי במעב חמשה עשר קילומטר. שיפור; אתמול רק שלושה עשר... מתי אגיע? איני יודע, ובלבד שאגיע. כל שעה ההיה הישג. הסטטיסטיקות הקטנות עייפו. הן לא מרקדות עוד. הרדיו משדר בקטעי חדשות ובקיעי [illegible], בחדות [illegible], מפרסים. מן האולפן [illegible], שידור ישיר לפקק הרכב. בכל זאת, יש כי שהוא להתהנו הפסית של צבא הנהגים המפקקע. [illegible]

אני מהרהר, איך אפשר שלא. צריכים היינו להשתגע, אבל לא, אבנו לא משתגעים. אף נהג אינו יוצא מרכבו, עולה על גגו, צועק ואאאאיי, מקפץ כפרימיטיב על מכסה המנוע, עיקר שלשי דרך או מתישב על הכביש בתנוחה של יוגה, מרחק את ראותיו מן העשן המעון [illegible] את התפרצות גאולת אחת, אף נהג. כולם שפויים. אכן, במלחמה על שפיות הדעת, אנחנו מנצחים!

מבוק: [illegible] בלבנה. רחוק הוא גבול הלבנון. גם בית האבל ברחובות רחוק, גם הבית הבוכה בהר רחוק. גם הפרשן המראיין את תנ"האלות, ואת שר החוץ, ואת הפרופסור הבוטה לשרוד, ואת הח"כ האוסר בכבפה את מה שאמר כבר לפני שבוע החדש ומוצאת השבה, טקסט אחד, תאריכים שונים, גם הפרשן רחוק; גם הפקק הפותח את עורקי המדינה רחוק. כולנו רחוקים זה מזה, אגודה גדולה של אוטיסטים השומרים על שפיות הדעת. כולנו כאן וכולם לא כאן, לא הלבנון, לא החיזבאללה, לא הערביה שיש לה "בעיות בבית" והיוצאת על כן לפרוק את תיסכוליה בקירות יהודי בכותל, לא "בית להם תזילהי", לא כלום; אנחנו שומרים על שפיות הדעת. אפילו רבין לא כאן. הוא לומד במאול את רזי משטר המזרח הרחוק ומשדר לאומה את געגועיו לממשלה מתפטרת כל שנה ומארגן את תאי מוחו האנליטי להיערך לקליטה של מגן שגב לחיקה הרחום של הקאוליציה כשר. הרדיו מבשר כי לשם כך ישרטו את ארדהו של השר שחל, אנרגיה לו, תשתית לשבבי; כך יאה למי שעתר להתעסק בארדהו של ביינה כדי להבטיח את תקינותו של קו הטלפון בין אדר לבין טוקיו.

אנרגיה בלי תשתית: איזו כותרת נהדרת, אנרגיה בלי תשתית, משל קולע, לנמשל צולע, להמוני בית ישראל הלכודים בפקק אחד גדול, והשומרים על שפיות הדעת; אוסלו, אנרגיית שלום בלי תשתית. פרס נובל לשלום לערפאת, אנרגיית תקוות בלי תשתית נסיגת צה"ל ממרכזי האוכלוסיה הערבית, אנרגיית תבונה בלי תשתית. תוהה עם סוריה, אתמול תוך שישה חדשים, היום עד לערב בחירות, אנרגיית חלום בלי תשתית. מס על הבורסה, אנרגיית צדק חברתי בלי תשתית; כותרת: "אנרגיה בלי תשתית", היא היצירתית בכל הכותרות המעטרות את חיינו, ושום משרד פרסום לא המציא אותה! כך שומרים על שפיות הדעת, אגים רצים, מציעים הצעות אי אמון שאין להן סיכוי לעבור, עושים פיליבסטר שאין לו סיכוי לעצור, רצים בלי הרף על פינוי יישובים שאסור לעקור. תזוזות של אנרגיה. אבל בלי תשתית. אני כבר בפקק שעתיים ומוצא, ומשרד השכון בונה תשתית. איפה היא? ברק פוסט אומרים שהיא במדשה, בבכיש? תוצה שומרון שומעים שהיא בדרך לאשדוד, בכביסה לירושלים מתרעמים שהיא ביציאה מהרצליה, איפה היא לעזאזל התשתית הזאת בארצנו המתסיסה כל כך הרבה אנרגיה?

אולי היא בבג"ץ הסולל את האוטוסטרדה של זכויות האדם בברק מעורר הערצה? עובדה שההומוסקסואלים יוצאים מן הארון וטסים אל־על עם בני־זוגם. אכן, יש אם כן תשתית! נכון שעם התשתית הזאת, צריך מושג המשפחה להרבה מאוד אנרגיה בכדי לשרוד, אבל אנרגיה הלא יש לנו למכביר. אולי היא במשרד התרבות המדע המרצף את בניין האופרה ואת היכלות בתי התיאטרון הלאומיים במאות מליונים בכדי שנוכל לבנות את הקהלהנו הקולקטיבית על המיטב של המוסיקה הדינאמית הדרמטורגיה האבגלית והאוונגרד הניהיליסטי הישראלי? עובדה שצרכניה הנאמנים של המוסיקה האנדלוסית זועמים וכועסים על שמקפצים אותם בפרוטות בלבד, וכל הכועס, בידוע, אינו צודק. יש אם כן תשתית. נכון שזו תשתית לויכוח צבורי רב משמעות על הלאן של תרבות ישראל, על תבניה ויעדיה, אבל אנרגיית ויכוח יש לנו בלי די. איש לא יתכחש עוד במדינתנו לעובדה שאנחנו דמוקראטים נאורים בוויכוח, ורוזנים גמורים ביישום דעתנו הקובעת שלנו, ראה "סופוליטיקה" המשספפת באנרגיה כל צפור נפש מוגנת, בלי לתרום ולו תרומה מזערית לשנוי הזולגות של גבוה מעל גבוה. הכביש עדיין פקק, שלט חוצות שואג באותיות קידוש לבנה: "סילבסטר זה או מה"ד לך תדע; עוד מעט באים עלינו הימים הנוראים שלהם, קריסטמאס, ליל סילבסטר ועוד. נהנג אותם במתולות ובמסיבות חצות באנרגיה נוצרית־אירופית מופלאה, בלי לבזבז יותר מדי מחשבות פונדמנטליסטיות על התשתית היהודית של חיינו. העיקר שנשאר שפויים, שננהג מה כפי שנוהגים כבירות הקידמה, שנברח מדרום הלבנון, ומצומת נצרים, ומן הליבצים בכינרות ומאללה, ומן היישובים ברמת הגולן, ומן השניות ההבהבנית של יוסי שריד מכל מה שיכול לשגע אותנו, אל שפיות הדעת המצילה אותנו מודעותינו התמנוניות של סוד יוסף הלאומי. מה אמרתי בעצם? שפיותנו טכניקה של שפיות דעת בכדי להמלט בה מן ההתמודדות המתמודדת עם מסכת חיים שאינה יכולה להיות נורמאלית? כן, כך אמרתי. בלי שפיות דעת מגוננת, היינו נאלצים להתמודד עם שיקול הדעת, יום יום, שעה שעה. מי יכול לעמוד בזה? שפיות הדעת שלנו היא בסך הכל הרפיטיקה קבוצתית של עם במבוכה בתוך פקק; מסובך? אולי, אבל אמת ויציב, אמת לאמיתה.

★

איזה גורם מטאפיזי נעלם משחרר לפתע את הפקק המפוקק. הטור נוסע. עוקפים מימין ומשמאל, הנהג הקורא זורק את העיתון בעד חלון מכוניתו הרחות. האשה המתאפרת, מבהיקה בפנסי אור גבוה שיפנו לה את הדרך. אנחנו ממהרים פתאום כולנו. כשם שאין אדם בעולם יודע מה עשה את הפקק, כן אין אדם בעולם היודע מי חילץ אותו. מרחוק מהבהב אור משטרה כחול. הכל בסדר! אנחנו שפויים, מצפה לנו סוף סוף מחסום. למה? ככה! העיקר שנעצור, שוב, שנוחזל שוב, שנאוזר להגיע למשרד, שנוכל לספר לשעון המכאבי שלא קרה שום דבר, רק יום הקמת לחמאס, אזכרה לאינתיפאדה, איסרו חג של חיזבאללה ועוד כהנה וכהנה סיבות טובות להתכונן לפיגועים שחייבים למנוע אותם בתעשיה עניית יזומות. אנחנו שפויים, השעון המכאבי שפוי. אולי עוד מישהו שפוי. יכול להיות שהוא, אותו מישהו, חושב לגורל תבוסתנו, שאנחנו חולי רוח. יכול אפילו להיות שהוא צודק. מה לעשות, יש כנראה מין חיה כזאת, והלהדזה ששפוי זה נדיר, אבל אנחנו עם נדיר. הכל יתנדר, גם הפיכנאה שבכבדות איננה אלא רגיע צמתוני. פירנאנו, חמאס, חיזבאללה, הכל אותו הדבר, ותחי שפיות הדעת.

אופטיקה הלפרין

בבעלות הרב רפאל הלפרין

משקפיים בחצי מחיר

קנה משקפיים Christian Dior
וקבל חינם משקפי Paloma Picasso
בשווי 300 ש"ח
כולל עדשות

קנה משקפיים GIORGIO ARMANI
וקבל חינם משקפי CHRISTIAN LACROIX
בשווי 300 ש"ח
כולל עדשות

לחברי קופ"ח מכבי, כללית ומאוחדת
הסדר תשלומים מיוחדים ונוחים

פתוח במוצאי־שבת בכל הסניפים למעט סניף בני־ברק

הצעת השנה

אוספט (תמיסה לעדשות 250 מיל)	~~50~~ -	29 ש"ח
לנסן A+B (תמיסה לעדשות)	~~60~~ -	39 ש"ח
פרופלקס (תמיסה לעדשות מגע)	~~24~~ -	15 ש"ח
עדשות מגע צבעוניות FreshLook	~~150~~ -	89 ש"ח זוג

הצעת השנה

עדשות מגע צבעוניות (קבועות)	~~600~~ -	400 ש"ח זוג
ביפוקל (עדשות לרחוק־קרוב)	~~200~~ -	99 ש"ח זוג
מולטיפוקל (פרוגרסיב ורילוקס צרפתי ללא קו)	~~900~~ -	599 ש"ח זוג
עדשות אנטי־רפלקס (זכוכית יפנית)	~~200~~ -	100 ש"ח זוג

כספך יוחזר אם מצאת זול יותר

עדשות פלסטיק (זוג עד ± 6)	~~150~~ -	49 ש"ח זוג
משקפיים לקריאה	~~100~~ -	39 ש"ח
משקפיים לנשים (פלסטיק) כולל עדשות	~~150~~ -	59 ש"ח
משקפיים לגברים	~~170~~ -	89 ש"ח

משקפי ילדים	~~180~~ -	מ־79 ש"ח
משקפי LA LUNETTE LACOSTE	~~700~~ -	450 ש"ח
פלינט אנטי־רפלקס (זכוכית דקיקה יפנית עם ציפוי עד מספר 10)	~~450~~ -	250 ש"ח זוג
עדשות מחליפות צבע (פלסטיק)	~~550~~ -	300 ש"ח זוג

הצעת השנה הצעת השנה

משקפיים תוך שעה

קנה עדשות מגע "חניתה" וקבל זוג נוסף חינם

קנה עדשות ורילוקס וקבל משקפי קריאה חינם

תל־אביב	ירושלים	בני־ברק	כפר־סבא	רחובות	
אבן גבירול 93 (פינת ארלוזורוב)	סנטר 1 (ליד תחנה מרכזית)	רבי עקיבא 92 (ליד גן ורשה)	קניון הצומת (מול המשטרה)	קניון רחובות הרצל 157	פתוח במוצאי שבת בכל הסניפים פרט לבני ברק משעה 22.30–19.00 ביום ג' פתוח רצוף בת"א, כ"ס, רחובות עד שעה 20.00

הוויכוח על הסכם אוסלו

(המשך מעמוד 3)

אבל האמת היא קצת שונה. בהסכמי קמפ־דייוויד הועלה רעיון האוטונומיה לראשונה, אבל לא רק בתור תכנית מעבר למדינה, אלא בתור תוכנית לשעה. ואילו בהסכם אוסלו נאמר, שלאחר חמש שנות אוטונומיה יתחילו לדון בהסדר הקבע, ואין הסדר קבע אחר אלא מדינה פלשתינית.

ביילין הצווה תיה חדשה ליעודה של מדינת ישראל. לא מדינה השואפת להתיישבות בשטחי יש"ע, אלא מדינה השואפת לקבל שליחות בעולם, להשתתף בכוחות בינלאומיים לשמירת השלום, להגיש סיוע למדינות במצוקה. מדינה עם תחושה של שליחות בינלאומית בעולם. השאיפות הלאומיות של חזרה לארץ ישראל השלמה קטנות עליו.

מדינה כזו, אמר, תהיה אמנם קטנה, אבל תהיה בה עוצמה מוסרית גדולה בעולם והיא תהווה דוגמא של מדינה הנאבקת למען זכויות האדם. עם חיזוק תיה זו הוא סיפר על כבוד שרוכשת ישראל בין האומות, בהגישה סיוע רפואי לפליטי רואנדה ועל המגמה של ישראל להשתתף בכוחות בינלאומיים לשמירת השלום במדינות שונות, מה שבעבר היה בלתי אפשרי.

ביילין, שרואה עצמו כחלוץ הסכם אוסלו, סבור, שהשליחות "הבינלאומית" של ישראל בעולם חשובה יותר מאשר השליחות הדתית והלאומית של עם ישראל בארץ ישראל. ייתכן שיש לראות בגישה זו את מהות הויכוח בין תומכי הסכם אוסלו לבין מתנגדיו: יצירת מטרה של שליחות בינלאומית למדינת ישראל, או להחזיק במטרות השליחות הדתית־לאומית של עם ישראל החוזר לארצו. אילו עם ישראל היה במשך אלפי שנות גלות עוסק בשליחות "בינלאומית", לשם מטרות שלום בעולם, ולא דבק בדתו ובארצו, יש להניח שהוא היה נעלם מזמן במסעות השליחויות הללו בעולם.

הויכוח אם הסכם קמפ־דייוויד מוביל למדינה פלשתינית או לא הוא ויכוח משני, לעומת המוקד הרעיוני, "הבינלאומי", שביילין מפרש את הסכם אוסלו, כמוביל למדיניות חדשה של שליחות בינלאומית של מדינת ישראל למען שמירה על זכויות האדם.

صكنا من الاحل

דברים כדרבנות

בין יהודות לנצרות

מאת דוד תמר

במוצאי שבת הקרובה, 24 לדצמבר, חל החגא של המולד, ניט"ל אצלנו במקורותינו. יש סבורים שהחגא נקרא ניט"ל על שום שבאותו יום ניטל "אותו האיש" מן העולם, כלומר נתלה, נצלב. ואין זה נכון. הרי זה יום לידתו של יש"ו ולא יום מיתתו. ידוע, וכך שנינו במסכת סנהדרין מג ע"א: "בערב הפסח תלאוהו לישו" (במהדורות התלמוד שנדפסו בחו"ל השמיטה הצנזורה את הברייתא העוסקת ביש"ו ובחמישה מתלמידיו). השם "חג המולד" מעיד, שמדובר בלידה. ניט"ל הוא מלשון Natalis, שמשמעו לידה בלאטינית.

המיתוס הנוצרי של צליבת משיחם בידי היהודים הוא שזרע את זרע המרדנות של שנאת ישראל, שנילחל בקרקע הנשמה הקתולית הארוקה. אוגוסטינוס, מאבות הכנסייה הראשונים ומגדולי התיאולוגים שלה, הוא שהורה בספרו "עיר האלוקים", שהעם היהודי נטבע במצח אות-קין בגלל אשמתו בצליבתו של יש"ו; לפיכך נתקלל גם בקללה שנתקלל בה קין הורג-אחיו, שנע ונד יהיה בארץ עד אחרית הימים. ברם, מאידך גיסא, פסק שאסור להרוג את היהודים: דווקא גלותו של עם ישראל מארצו ונדודו בין העמים הם עדות כביכול לאמיתותה של הנצרות ועונש ליהודים על סירובם להודות ב"אותו האיש". אעפ"כ אין להעריך ואין לשקול וכבוד עד שמים אשמתה של הנצרות ברדיפת היהודים ובבריחתם בכל הדורות עד לימי השואה ועד בכלל. בימים ההם, האיומים מכל איום והנוראים מכל נורא, ישב, לדאבון הלב, על כס האפיפיורות פיוס XII, שנגדו כתב רלף הוכהות את מחזהו "ממלא המקום", שבו השמיע את מחאתו הנוקבת והמנומקת נגד האפיפיור, ששתק בימי השמדתה של יהדות אירופה. איתרע מזלו של העם היהודי, שעל הכס ברומי ישב בתקופה ההיא אפיפיור שהיה דיפלומט קר וקשוח כאיצטלא של כהונתו, ששיקולים מדיניים ותועלתיים (כגון אבטחת את מעמדה האמונתי בנצרותה; החשש מפני השתלטות הקומוניזם, ועוד) הכריעו אצלו את השיקולים ההומניים והמוסריים. אין ספק ששונים לטובה היו פני הדברים אם על הכס ברומי היה יושב אז ממלא מקומו של "ממלא המקום", הוא יוחנן XXIII, ששיקולים דתיים ומוסריים היו מכריעים אצלו את השיקולים המדיניים והתועלתיים.

★

יש להמשיך, שלאחרונה נפרצה, במעט או בהרבה, המחיצה, יותר נכון התהום, המפרידה בין היהדות לנצרות, ביחוד לאחר כינון היחסים בין הוואתיקן לבין מדינת ישראל, ולאחר יסוד הוועד הבינ-דתי של יהודים ונוצרים, שרבים כבולם של רבני ארץ-ישראל ורבני התפוצות האורתודוקסים מסתייגים ממנו ומפעולותיו.

אחת הסגוליות הראשונות, שבאה לבשר את "האביב" כביכול ביחסים בין יהודים לנוצרים היתה הזמנתה של הזמרת אחינועם ניני לשיר בקריית הוואתיקן בנוכחות האפיפיור את השיר הנוצרי "אווה מריה", שיש בו אביזרייהו של עבודה זרה. לשעת התקשורת הכתובה והאלקטרונית, שיצאה מכליה ברוב התפעלות והרבתה להאיר את הזמרה, היא שקלה למטרפסה בזין מעמד של ר"ד ישראל אלדד ב"ידיעות אחרונות". גם ב"הצופה" נתפרסמה רשימה, פושרת מדי לטעמי, בנושא זה.

בתכנית "עניין אחר" ב"קול ישראל" ראתה המגישה דליה יאירי מקום לשדר שוב את השיר הנ"ל בלווית הערה, שהאפיפיור התרגש מאד משירתה של אחינועם ניני. השדרנית ביקשה לברך, אבל מתוך שבחה של הזמרת באה לידי גנותה. מאידך גיסא לא יוחדו בתכנית זו, וכן בתכניות אחרות כמותה, פרט לתכניות הדתיות, תכנית לרגל עשרה בטבת, יום הקדיש הכללי, להבדיל אלף אלפי הבדלות. סח לי ידידי, פרופסור באוניברסיטה בר-אילן, ששמע באותו בוקר, בין השעות 5.00 – 6.00, את השדרן עמיקם רוסמן אומר, ש"עשרה בטבת הוא יום, שהחרדים במקומותינו צמים בו"... רק חרדים ורק במקומותינו... זו השגתו וזו ידיעתו של אחד משדרנינו הטובים והאינטליגנטים על יום זה.

אכן, כמה מן העורכים השדרנים והעיתונאים שלנו יודעים על הדת הנוצרית ועל דת האיסלאם יותר מאשר על דת ישראל, להבדיל. בניגוד לדת האיסלאם, המיוסדת על אמונה באל אחד, הדת הנוצרית מיוסדת על אמונה בשילוש ובמשיח שהוא בן-אלוהים, אמונה שנטלה כמה קבין של אלילות מן האמונות והדתות האליליות בסוריה ובשאר ארצות המזרח.

עדיין זכור לי מכתבו של ישעיהו ליבוביץ שנתפרסם ב"הארץ" לפני זמן רב, כמדומני לפני עשרים שנה ומעלה, שבו דן באמירה הנפוצה, שארץ ישראל היא ערש שלוש הדתות המונותאיסטיות. טען ליבוביץ כדין, התורה ניתנה לישראל לפני כניסתם לארץ; האיסלאם, שנולד בחיג'אז, מכה ומדינה מקודשות בעיניו יותר מירושלים; הדת היחידה שהורתה ולידתה בארץ-ישראל היא הנצרות, אבל – סיים ליבוביץ את מכתבו בעוקצנות – היא אינה דת מונותאיסטית... בניגוד להרבה מדעותיו של ליבוביץ, הרי דעה זו מקובלת כמעט על כל הפוסקים, ראשונים ואחרונים, ועל כל שלומי אמוני ישראל. וכן שבאנו לנצרות (לא לנוצרים חלילה) ולמשומדים. לפיכך כינה את מרדכי ועננו ולאת המין האנושי. לא בגלל בגידתו ופגיעתו בבטחון ישראל ע"י גילוי סודות הנשק הגרעיני שלה לזרים, אלא בגלל שהמיר את דתו לנצרות.

★

עכשיו, משנקשרו יחסים דיפלומטיים בין הוואתיקן למדינת ישראל, יש חשש, שהפעילות המיסיונרית תלך ותגבר. הציבור הדתי והחרדי ונציגיו צריכים לחתור לחקיקת חוקים, שיגבילו פעילות זו ופעילות שאר הכיתות המסוכנות.

החוקים הקיימים אינם מספיקים ואגודת "יד לאחים" לבדה לא תוכל להסיר כל מכשול ולסלק כל סכנה. אני עצמי, בשכונת גבעת שאול בירושלים, קיבלתי לפני כמה שבועות כמה דפים, הכוללים הטפה ל"בשורה" מיסיונרית. איני יודע מי עוד בשכונתי או בירושלים בכלל קיבל "ספרות" זו. העלון הנקרא "בשורת שלום", מוצא לאור ע"י ד"ר מוריס סרולו "עובד האלוקים המבורך", ת.ד. 54775, ירושלים 95908. יש שם דברי מינות נוצרית, שאסור לי לחזור עליהם. איני יודע אם שולח העלון, הכולל "שיעורים חודשיים", הוא נוצרי, יהודי מומר, או "יהודי משיחי". אני מניח, שאנשי אגודת "יד לאחים" יודעים על האיש ועל פעילותו המיסיונרית. אנא יפרסמו את הפרטים הידועים להם בעיתון זה ובשאר כלי התקשורת, למען יראו וייראו!

משפטים בל ידעום

הרבה קולמוסין נשתברו בעיתונות והרבה דעות הושמעו בתקשורת האלקטרונית בקשר לפסיקתו של בית המשפט העליון על מתן זכויות שוות לבן זוג של גבר כמו לבת זוג. פסק-הדין נפסק ברוב של שניים נגד אחד. דווקא השופט השלישי שפסק להיפך שמו קדמי, אעפ"י שהוא הלך כביכול נגד הקדמה... יש לתמוה, שבנושא עקרוני כזה, שחלוקות בו הדעות, לא ישב ביהמ"ש העליון בהרכב יותר מורחב, של חמישה, שבעה, ואפילו תשעה חברים, כפי שהוא נהג ונוהג בנושאים פחות חשובים. כרוב הגדול של תושבי המדינה התייחסתי תמיד בכבוד ובהערכה לבתי המשפט בישראל, למן בית משפט השלום עד לביהמ"ש העליון, ולשופטיהם, שהיו כמעט כולם אנשים ישרים והגונים ומומחים לדבר, ובהם גם כמה אנשי מעלה. ואפילו אדם צדיק כמו ר"ד יצחק קיסטר ז"ל.

ברם למן ימי נעוריי לא ראיתי בבתי המשפט הללו, מלפני המדינה ומלאחריה, בית-דין יהודי, מכיוון שלא דנו לפי דין ישראל אלא כחוקות העותמאנים והבריטים, ולפי ההלכה דינם כמדומה כערכאות של גויים. אמנם צווחו על כך הרבה הרב ר"ל מימון ז"ל וחכמים אחרים, אבל את הנעשה אין להשיב. ודרך אגב, כמדומני שבתלמוד, בספרות הגאונים ובספרות השו"ת בימי הביניים עד לימינו השם בית דין ניתן תמיד לבית דין יהודי הדן לפי התורה וההלכה, ואילו השם בית משפט ניתן לבית משפט של אומות העולם.

כתבנו, את הנעשה אין להשיב. ברם עד השנים האחרונות נמנע בדרך כלל ביהמ"ש מלהכניס ראשו בשאלות של דת והלכה, פרט לשאלות של מיהו יהודי, כגון תביעתו של המומר דניאל רופאיזן, שהמיר לנזיר קתולי, להכיר בו כיהודי, ותביעתו של רב-סרן שליט, שנשא גויה לאשה וביקש להכיר כיהודים את ילדיהם הגויים לפי ההלכה. אלא שהמצב המיר מאד לאחרונה, כאשר כמה חברים של הרשות השופטת רוצים לעשותה לרשות המחוקקת, ועירוב רשויות יש כאן. וחמור מכל וקשה מכל פסק הדין האחרון בעניין משכבי תועבה, וכבר דנו בכך בעיתוננו מאמר המערכת (כ"ט בכסלו – 2.12), מאמרו של איתמר ורהפטיג (ו' בטבת – 12.9) ומאמרו של העורך משה אישון (י"ג בטבת – 16.12). הכריעה בכך דעתו "הנאורה" והליבראלית של השופט אהרן ברק, המשנה לנשיא ביהמ"ש העליון. השופט עצמו אמר בהרצאה שנשא בכנס משפטנים, שדעותיו והשקפותיו הפרטיות משפיעות עליו בפסיקותיו.

כל תושבי המדינה מוקירים את השופט ברק, אבל כבודו במקומו מונח. הוא משפטן דגול, פרופסור למשפטים כמו שעמיתו הוא פרופסור לסוציולוגיה או למתימטיקה, אבל אין הוא איש רוח ומורה-דרך בבעיות מוסר וחברה. אין לו ידע ביהדות ובמשפט עברי, ולא מפיו אנו חיים. השופט ברק היה יכול, באותו אופן, לכהן כשופט בדרגה בכירה באחת מארצות המערב, באירופה או בארה"ב עם עמיתים אחרים, יהודים ולא-יהודים, והיינו בשינוי מקום אבל לא בשינוי דרך. בניגוד לכמה פרשנים משפטיים ב"קול ישראל", ב"מעריב" ובעיתונים אחרים, אין אני קופץ לדום כחסיד-שוטה כל אימת שנזכר שמו של השופט ברק או של השופט שמגר או של השופט זמיר, ששלושתם שווים לחוסר ידיעה במשפט עברי ובהלכה היהודית.

יש לתמוה כיצד יכולים שלושה דיקאנים של הפקולטאות למשפטים, שהם שומרי מצוות, לגנות בחריפות בגילוי דעת מיוחד את ההתקפה על השופט ברק שהוא כמו "התקפה על בית המשפט העליון כולו ועל מה שהוא מייצג מבחינת התרומה לביצור של שלטון החוק בישראל" בלי להביע מילת-ביקורת אחת על הלגיטימציה, החוקית והמוסרית, שנתן השופט למשכב זכר, שהתורה גזרה עליו עונש מוות וקוראת לו תועבה, "אל תטמאו בכל אלה כי בכל אלה נטמאו הגוים, אשר אני משלח מפניכם. ותטמא הארץ ואפקד עוונה עליה ותקיא הארץ את יושביה" (ויקרא יח, כד-כה). ואף לא מילת-ביקורת אחת על פסיקותיו של ביהמ"ש העליון בשנים האחרונות, שיש בכמה מהן לעקור את אושיות המוסר ודיני האישות לפי התורה וההלכה המסורה לנו מדור-דור. והרי השופט מאיר שמגר, נשיא ביהמ"ש העליון, אמר בעצמו בהרצאה שנשא באוניברסיטת חיפה, שמותר להביע ביקורת גם על שופטי ביהמ"ש העליון. ביחוד יש לתמוה ולהתמה על הדיקאן למשפטים באוניברסיטה בר-אילן, שהוא אחד מן הארבעה, שחתמו על גילוי הדעת. אם אין הוא יכול בגלל מעמדו לגנות את פסיקתו של השופט, היה עליו לקיים לפחות את הפסוק "והמשכיל בעת ההיא ידום". אדרבה, ישאל את ר"ד זרח ורהפטיג הי"ו, יו"ר הוועד המנהל של האוניברסיטה, שהוא בעצמו משפטן דגול, אלא בניגוד לשופט ברק ולשאר השופטים בביהמ"ש העליון (לאחר פרישת השופט מנחם אלון) הוא גם תלמיד-חכם מובהק ובקי מופלג במשפט העברי. ויעיין גם במאמרו של ד"ר איתמר ורהפטיג, הסגל באוניברסיטה זו כתוב למשפט עברי, ב"הצופה", שהזכרנו למעלה.

אכן, אין ספק שהשקפותיהם של השופטים בענייני דת ומדינה, מוסר וחברה משפיעות על פסיקתם. מותר להבין, ששופטים מסורתיים או דתיים כגון הרב ש' אסף, מ' זילברג, ש"ז חשין, י' קיסטר, י' קהן, א' שינבוים ז"ל ויבלחט"א מ' אלון, ב"צ שרשבסקי, י' מלץ היו פוסקים פסיקה שונה במשפטו של דייל אל-על. אמנם מסתבר, שהשופט ח' כהן היה מצטרף לדעתו של השופט א' ברק, שכבר אמרו חז"ל, שנה ופירש קשה מכולם...

ודרך אגב, יש לומר שופט ביהמ"ש העליון ולא שופט עליון. שופט עליון יש רק אחד, שכתב בתורתו "ואיש אשר ישכב את זכר משכבי אשה תועבה עשו שניהם, מות יומתו דמיהם בם" (ויקרא כ, יג).

וכלום אך מקרה הוא, שסמוך לאחר פרסום פסק הדין הנ"ל הופיע שוב על המסך הקטן, בשעת צפייה מקסימאלית, דקה לפני מהדורת "מבט לחדשות", תשדיר הפרסומת הטמא המשוקץ על האיידס?

יש לתמוה על כך, שגם דליה מזור שראיינה את ח"כ שלמה בניזרי בטלוויזיה בתכנית "בוקר טוב ישראל" בנושא זה, וגם דניאל פאר, שראיין את פרופ' פינחס שיפמן באותה תכנית באותו נושא, טענו שניהם, אבל הרי הרוב במדינה הם חילונים. וכן אמרה שירה דובניק, עורכת-הדין של דייל אל-על, למראיינת דליה יאירי בתכנית "עניין אחר" ב"קול ישראל" ביום י"א בטבת (14.12). אין לי ספק שזו הצגה מעוותת של הבעיה. אין לי ספק, שגם רוב הציבור החילוני, והלא-יהודי בארצות המערב, סולד מתועבה זו. כל אלה המרבים גבוהה-גבוהה על זכויות הפרט היו נתקפים בחלחלה ובזוועה אילו הגיעה הרעה הזאת אל ביתם.

יום הקדיש הכללי

צום עשרה בטבת לא ניכר רישומו בציבור כיום הקדיש הכללי. הוא נתקבל רק ע"י הציבור הדתי-לאומי ולא ע"י החרדים מכאן והחילונים מכאן. הרבנות הראשית לישראל וכן גדולי הרבנים במחנות האחרים התנגדו לקביעת יום כ"ז בניסן כיום השואה (והגבורה), כיוון שבחודש זה אין מספידים ואין מתאבלים בו. הרב ישעיהו שטינברגר, רבה של רמות, כתב שני מאמרים מקיפים בנושא זה ב"שנה בשנה" לשנים תשנ"א, תשנ"ב. כן כתב רשימה בנושא זה ר' פינחס שינמן בחוברת האחרונה של "והליכות", בטאון המועצה הדתית לת"א-יפו.

"הצופה" הוא כמדומני העיתון היחיד, המייחד

(סוף בעמוד 8)

סיכומו של שבוע

לא להיחפז בהוצאת כוחות

"תקרית מאוירי" ברמאללה, כמו גם שורה של תקריות בסביבות נצרים, ובמקומות אחרים ביש"ע, הן אותות אזהרה לתושבי ישראל: "זהירות, סכנה, האויב קרוב". בתקריות אלה ואחרות נוכחנו לדעת שוב ושוב את עומק השנאה בלב הערבים-הפלשתינים לתושבי מדינת ישראל היהודיים.

בשעה של "ליקוי מאורות" באוסלו נתפתו נציגי ישראל להבטיח נסיגה, שלב אחרי שלב, כשבלבם המגמה והתקווה שהפלשתינים יסתפקו באוטונומיה מינהלית, בעוד שנציגי הפלשתינים מקווים וחותרים למדינה עצמאית.

לא רק המתיישבים היהודים ביש"ע, אלא גם מפקדי צבא בכירים, וכמה מחברי ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, מצאו לנכון להזהיר את הממשלה מפני יישום השלב השני של ה"הסדר" עם הפלשתינים. כל אחד בסגנונו, ובמידת הטמפרמנט שלו, אומרים ומבהירים את אשר אומרים ומבהירים ראשי היישובים היהודיים ביהודה ושומרון, כי נוכחותם של כוחות צה"ל, לצד שוטרים פלשתינים חמושים, פירושה מציאות של שני צבאות, בעלי יעדים מנוגדים ומשימות מנוגדות.

כל הגורמים התובעים שלא להיחפז בהוצאת כוחות צה"ל ממרכזי הערים הערביות ביו"ש מרגישים את העובדה שהפלשתינים אינם מונעים טרור, אם זה בגלל שאינם רוצים או אינם יכולים, או שניהם גם יחד. מאה ושניים קרבנות נפלו בידיהם האכזריות של הפלשתינים, מאז נחתם "הסכם שלום" באוסלו, מרתיח לב כולנו ומעורר את זעמנו, ומגביר בלבנו את החשש מפני תוהו ובוהו העלול לשרור ביו"ש, אם, חלילה, תכבד הממשלה את ההסכם ותוציא את כוחות צה"ל ממרכזי הערים הערביות. אין צל של ספק שאם הממשלה תתפתה ותנסה לתת אוטונומיה גם לג'נין ולבית לחם, בדומה לעזה ויריחו, יהיה שם ובכל הסביבה מרחץ דמים. גם אם ערפאת ומרעיו היו מקיימים עתה, במאוחר, את התחייבותם לבטל את האמנה הידועה לשימצה, לא היה זה הוכחה מספקת לרצונם ויכולתם למנוע טרור.

למרינאים שבעים ושלוים קל לדבר ולעוץ עצות משלהם, כיצד והיכן לרכז כמה עשרות יישובים (התנחלויות) כדי "להגן על בטחונם". שריד בטוח שיום יבוא ו"המציאות" (היינו, טרור מוגבר) תאלץ אותנו להסכים לריכוז ההתיישבות, בעוד המרצחים, שליחי ערפאת, יראו ביישובים אלה "טרף קל" לאכזריותם, במגמה להגיע מהרה למדינה עצמאית.

היישום הכושל של "עזה ויריחו תחילה" מביא, כפי הנראה, את שר הביטחון וסגנו, את הרמטכ"ל ומפקדי צה"ל בכירים ל"הרהור שני". הכל רואים נפנוף חרבותיהם של אנשי הג'יהאד והחמאס, אנשי המודיעין בכלל אלה, אשר בתוקף תפקידם מזהירים את הממשלה מפני כל צעד נמהר ופזיז העלול לעלות לנו ביוקר.

ערב נסיעתו לחו"ל מנע רבין מראש אמ"ן, מהרמטכ"ל וממפקדי צה"ל בכירים אחרים להשמיע את דעתם על הסכנה האמיתית הנשקפת לנו מפינוי כוחות צה"ל ממרכזי הערים, או מ"הזזת" התנחלויות. ראויים היו להישמע גם דבריו של תת אלוף עמידרור, ראש חטיבת המחקר של אמ"ן, לגבי כוונותיו האמיתיות של נשיא סוריה, שהיו בניגוד להנחות מקובלות אצל פרס, רבין ושרי מר"צ. ראוי לציין כי ערב מלחמת יום כיפור היה זה תת אלוף עמידרור שהתריע והזהיר מפני העומד להתרחש, והממשלה התעלמה מאזהרותיו, והתוצאות המרות ידועות היטב.

מעודד בינתיים לראות כי רבין אינו ממהר להוציא כוחות צה"ל ממרכזי הערים, גם לא "להזיז" יישובים, ובינתיים נוהג בתבונה ובאחריות. השאלה היא, אם "שועלים קטנים" המקיפים את רבין, בעיקר שרי מר"צ ושכמותם, לא יצליחו להקצין אותו, ואם הממשלה תוסיף לחפש דרכים לעקוף ביצוע השלב השני של ההסכם.

אם חפצי חיים אנחנו, נוסיף לתבוע מרה"מ לשקול היטב כל צעד ביישום ההסכם, עד שנהיה בטוחים בהבטחת הביטחון לכל המתיישבים ביהודה ושומרון, ולתושבי המדינה כולה.

יונה כהן

גיבור או פחדן?

בעקבות התקרית שאירעה ברמאללה, שבה הותקף חייל המילואים שמואל מאירי על ידי המון מוסת, כאשר נקלע בטעות למרכז העיר, התפתח ויכוח ציבורי, האם הוא נהג נכון שלא הפעיל את נשקו, והתחנן בפני מתקיפיו שירחמו עליו, או שהיה צריך להפעיל את נשקו ולהתגונן.

היו גם דעות שצריך להעמיד אותו לדין על שלא הפעיל את נשקו וביזה את צה"ל. בני משפחתו הגנו על החלטתו שלא להפעיל נשק גם כאשר היה בסכנת חיים. פקודות צה"ל מתירות פתיחה באש כאשר החייל נמצא בסכנת חיים, כך שאילו נהג כך, הוא היה פועל בהתאם להוראות.

במהלך האינתיפאדה הושפלו חיילי צה"ל, כאשר השליכו עליהם אבנים, רוקקים, מגבורי אשפה, והם לא השיבו באש. זה היה מסע השפלה מאורגן, כאשר התוקפים ידעו שלא יאונה להם כל רע, כי חיילי צה"ל מנועים מלירות. אלה שהשתמשו בנשקם הועמדו לדין. ההוראות לא תמיד פעלו בשטח, כאשר חיילי צה"ל נקלעו למצבים שבהם מצאו את עצמם ספק בסכנה. קשה היה לתרגם את ההוראות לשפת המציאות. יש להניח ששמואל מאירי היה מודע לבעייתיות הזו באותם רגעים קשים כאשר הותקף באבנים ובמוטות ברזל בלב העיר רמאללה, מול המון אנשים שעמד בצד ולא התערב. הוא שקל שכדאי לו לא לפתוח באש, אחרת יתנפל עליו ההמון וירצח אותו במקום. מטרתו היתה להישאר בחיים ולא להיזכר כגיבור...

התוקפים זוהו באמצעות תמונות של צלמים מקומיים שהיו בשטח וצילמו את האירוע מכל הזוויות. חלקם נעצרו. הצלמים לא התערבו כדי להציל את חיי המותקף, אלא עשו את עבודתם העיתונאית.

ראש הממשלה, יצחק רבין, קרא לכל האירוע "שערורייה" והאשים את המפקדים האחראים.

הוויכוח הציבורי חשף שוב את המבוכה שאליה נקלעים חיילי צה"ל כאשר הם מותקפים על ידי ההמון הפלשתיני. הם מפחדים לפתוח באש, גם כאשר הם בסכנת חיים, שמא יועמדו לדין. התקרית העידה פעם נוספת שלא השתנה דבר אצל הערבים בשנאתם ליהודים, גם אחרי חתימת הסכמי השלום.

י. א.

בחזרה לבסיס אחרי היתקלות

שבוע קשה עבר על כוחות צה"ל בדרום לבנון, מול התנכלויות של החיזבאללה בהן נהרגו שני חיילים ובמזר נפצעו. ההידרדרות הביאה לאפשרות כי צה"ל יפעל נגד החיזבאללה בדרכים חדשות. בתמונה: סיור של צה"ל חוזר השבוע לבסיסו אחרי היתקלות עם מחבלים, שגבתה מחיר דמים. צילום:

המחסור, פער התיווך, היצוא ו"שאר ירקות"

עלייתו, הגבוהה יחסית, של מדד המחירים לצרכן בחודש האחרון הביאה שוב את משרדי החקלאות והאוצר למחשבה כי הגברת היבוא של תוצרת חקלאית תסייע בהורדת המדד ותפתור את המחסור החמור ב"סל הירקות", שמחיריו מאמירים בהיקף ללא תקדים.

כך, הוחשו גם השבוע יבוא של 700 טונות עגבניות, 2000 טונות תפוחי אדמה, שיועדו לתעשייה, מאות טונות של בצל וגזר, אך בשווקים העירוניים "לא הורגשו": המחירים של הירקות נותרו גבוהים. עתה ברור לנוגעים בדבר, כי פערי התיווך הסיטונאיים והקמעונאיים הם הגורמים לייקור הירקות. אך מה ניתן לעשות בעניין הפער הזה, שמאז ומתמיד מהווה את הגורם הכמעט עיקרי להעלאת מחירי התוצרת החקלאית בשווקים?

מנכ"ל מועצת הירקות, אפרים שלום, ציין, כי פערי התיווך, המוגזמים כשלעצמם, הם שמונעים את הירידה במחירי הירקות. הוא הביא לדוגמה את העגבניות המיובאות מדרך הים, הנמכרות כ-5 שקלים לק"ג לסיטונאים, ובשוק הן נמכרות במחיר של 7.50 שקלים ויותר לק"ג.

הטענות לגבי הפער הועלו עוד בשנות החמישים והשישים, כאשר שר החקלאות לשעבר, משה דיין המנוח, הציע שיווק ישיר אל השווקים כדי לחסוך בהוצאות הפער הגבוהות הללו, אבל איש לא שמע לו. אז כהיום אין מי שיבחן אפשרות להפעלת שיווק ישיר לשווקים. אך מעבר לשאלת הפער, מסתבר גם שיבוא הירקות מחו"ל אינו מהווה פתרון ראוי ורצוי של הבעיה. עובדה, יש ביבוא זה כדי להקל, אולי, על מצוקת המחסור בירקות, אבל לא על המחירים.

לא בכדי תבעו השבוע ראשי "המרכז החקלאי" לקיים פגישה דחופה עם ראש הממשלה, יצחק רבין, כדי להעמיד אותו על חומרת מצבה של החקלאות בכלל, ההולכת ומידרדרת למצב שבו לא היתה מאז חודשה העבודה החקלאית העברית בארץ הזה.

שמחה אסף, מנכ"ל "המרכז החקלאי", חזר והבהיר בשמם של כל רבבות החקלאים, שאם לא יעניקו תשומת לב ראויה לחקלאי היהודי, וימשיכו לתלות תקוות שווא בחקלאי רצועת עזה, שיספקו תוצרת במחירים זולים, ניאלץ שוב לייבא פירות וירקות ולהציעם למכירה במחירים יקרים. חייבים, איפוא, לחזור ולסבסד את החקלאות בארץ בענפים מסויימים, להבטיח את "רשתות הביטחון" לעת משבר, ולהעדיף בכל מקרה את טיפוח החקלאות ביישובים היהודיים, ולא לחפש "מציאות" בשדות הערבים, בעיקר ברצועת עזה.

מהמשבר הנוכחי חייבים להפיק לקחים, אומרים החקלאים, הנכונים עדיין לחזור ולעבד את שדותיהם, אם תשכיל הממשלה להעניק להם תנאים צודקים, לפי דרישתם.

חיים פיקרש

המלכוד בשער השקל

משהו מוזר קורה במשק הישראלי: האינפלציה עולה ביותר מאחוז לחודש, ואילו השקל הפך ל"מטבע היציב ביותר". לעומת הדולר השער נשאר כפי שהיה לפני שנה. לעומת סל המטבעות יש אמנם פיחות בשיעור שנתי של 8%, אבל באחרונה ישנו קיפאון בשער גם לעומת הסל.

המשמעות מבחינת מאזן התשלומים ברורה: כדאי יותר לייבא ופחות כדאי לייצא – וממילא הגירעון גדל. היבואנים חוגגים. היצואנים צועקים געוואלד.

מה קורה? מדוע השקל מתחזק? מתברר כי ישנם היצעים גדולים של מטבע חוץ מצד הציבור. היצעים אלה נובעים מהסיבות הבאות:

● בעקבות העלאת הריבית גדלו מאד הפערים בין הריבית המקומית לריבית הבינלאומית. ריבית הזכות בשוקי הכספים בעולם מגיעה ל-7% – 6%, בעוד ריבית הזכות בישראל מגיעה ל-17% עד ל-18.5%. הפער בריביות מגיע ל-12% – 11%.

● המדיניות המוצהרת היא שלא יבוצע פיחות מיוחד. עדיין ניתן להאיץ את קצב הפיחותים במסגרת השיטה הקיימת. קיימת כמובן אפשרות של "הערות נדידים", וכבר ראינו שהצהרה של אתמול אינה מחייבת היום והצהרה של היום לא בהכרח תחייב מחר. אבל המדיניות המוצהרת נלקחת בכל זאת בחשבון הפעילות.

במצב הקיים כדאי יותר לקחת אשראי דולרי וכדאי יותר להפקיד כספים בשקלים. זאת בפעילות עסקית רגילה. יש גם פיתוי מסויים, עם סיכון, לארביטראז', דהיינו לנסות ולהרוויח מההפרשים שבין השערים והריביות. זאת כמובן עפ"י נטיית הסיכון. יש לקחת בחשבון כי הריבית הגבוהה יותר משולמת כאשר התוקת הכסף היא לטווח ארוך. מצב בסיסי זה מביא לכך שמוכרים יותר מטבע חוץ ומחזיקים יותר בשקלים.

בנק ישראל קונה דולרים כדי למנוע ייסוף מוגזם של השקל. אבל כאשר הוא קונה דולרים הוא מכניס יותר שקלים לשוק, ואזי הוא מגדיל את כמות הכסף במחזור, מה שצריך להשפיע בכיוון הורדת ריבית. מאידך גיסא, אם לא יתערב, אזי רכישת השקלים הגדולה תביא לייסוף גבוה יותר, מה שישפיע על רווחיות היצוא, תגיעת היבוא והגירעון.

יש כאן מצב של מילכוד. עדיין לא ברור איך יוצאים מזה. בבנק ישראל עצמו הדעות אינן אחידות. במחלקה המוניטרית רואים את תפקידו העיקרי של הבנק בשמירת היציבות במשק והשגת יעד האינפלציה, מה שנובע מתוך בנק ישראל. במחלקת המחקר גורסים, כי יש לתת משקל רב יותר לנושא הצמיחה ומאזן התשלומים.

בסך הכל מצב מורכב. העובדות מדברות בעד עצמן.

ו' ד'

השבוע בקו מעט

"הרעיון המבריק" החדש

המפד"ל

ב"ה

כ' בטבת תשנ"ה
23.12.94

מוסר פוליטי נוסח רבין

סיעת יעו"ד בהרכב חסר – פלג של פלג – מצטרפת לממשלה לאחר שהכנסת טיהרה את השרץ בק"ן טעמים.

גונן שגב וחברו יקבלו תפקידים שיש בהם מעט שררה והרבה ביזיון.
אולם, אל להם לבוא בטענות, שכן מי שמוכר סחורה גנובה אל יתפלא שמשלמים לו בכסף מזוייף. סיעת יעו"ד מביאה לממשלה את קולותיהם של בוחרים שאינם שלה, ובתמורה תקבל מינסטריון שאינו קיים.

המפד"ל מציינת בצער שממשלת רבין מדרדרת לשפל המדרגה, לא רק את הביטחון והכלכלה, אלא גם את המוסר הפוליטי.

המפד"ל סמוכה ובטוחה שממשלת רבין תיתן את הדין כאשר תעמוד למשפט הבוחר.

התנועה הדתית לאומית, המזכיר המדיני

עיטורי סופרים וספרים

ישראל ושורשיו

מאת ישראל לבנון

"ישראל ושורשיו", ספרו החדש של גדול המחשבה וההגות, רבי אלכסנדר י. שפרן שליט"א, רבה של ז'נווה ורבה הכולל לשעבר של רומניה, בן לאותו גאון גדול וצדיק, רבי בצלאל זאב שפרן, רבה של בקוי ברומניה, כולל ארבעה נושאים מרכזיים: ארץ ישראל (בנספח גלות – וגאולה), עם ישראל וארץ ישראל, ירושלים לב העולם, הזמן היהודי זמן שבתי.

הספר הוא למעשה תמצית של תורה על כל מפרשיה: רמב"ן, אבן עזרא ושאר המפרשים הקלסיים, המהר"ל ובהמשך כל ספרי המחשבה האחרונים, כגון: "בית הלוי", "שפת אמת" וספרי מרן הגראי"ה הכהן קוק זצ"ל ובצידם כל ספרי החסידות והאמרות המפורסמות, פרי גדולי האדמו"רים וכל זה משולב בהרמוניה נהדרת כקונצרט של וירטואוז מוסיקלי המשלב בקטעיו שקטה את כלי השירה, והכל על בסיס התלמודים הבבלי והירושלמי.

הוכרנו את אביו של המחבר, הגאון בעל הספר רב הכמות ורב האיכות "שו"ת הרב"ז" שיצא לאור במהדורות שונות ולאחרונה במהדורה חדשה מרוכזת ומהודרת שהודפס ע"י "מוסד הרב קוק", בתמיכתו של הגר"א א. ברוך רפפורט מז'נווה.

הגאון רבי בצלאל זאב זצ"ל היה מפורסם כפוסק מן השורה הראשונה שנתבקש להשיב לשאלותיהם של רבנים ות"ח גם מחוץ לגבולות רומניה, השפיע מרוחו וממידותיו הנעלות על בנו הגאון לחנכו ולגדלו כממשיך רוחו וכמנהיג רוחני של הקהילה הקדושה בבקוי עד שנבחר לעמוד בראש יהדות מדינה זו כרב הכולל שמקום מושבו בוקרשט.

וכך כותב על הגאון מבאקו בעל שו"ת "שרידי אש" הגאון רבי יחיאל יעקב וינברג זצ"ל: "בין השרידים המעטים והנוסס לתפארת הרב מבאקו ז"ל שהיה נושא הטיפוס המשוכלל של הרבנות הישנה והאידיאלית מהדור הישן, ארוק בדעותיו תמים במידותיו, שר התורה שאצר במוחו את התורה כולה, את ספרותה הגדולה והמסתעפת לאין שיעור".

כשאני מעלה את זכר הגאון רבי בצלאל זאב שפרן זצ"ל אני נזכר במה שמסופר בגמרא: "תנו רבנן: מעשה ברבן יוחנן בן זכאי שהיה רוכב על החמור והיה יוצא מירושלים והיה מהלך בדרך ורבי אלעזר בן ערך מחמר אחריו ללמוד תורה מפיו, אמר לו: רבי שנה לי פרק אחד במעשה מרכבה, אמר לו: לא כך, שנינו לכם 'ולא במעשה מרכבה ביחיד אלא א"כ היה חכם ומבין מדעתו'. אמר לו, אמור: מיד ירד רבן יוחנן בן זכאי מעל החמור ונתעטף וישב על האבן תחת הזית, א"ל: רבי מפני מה ירדת מעל החמור? אמר, אפשר אתה דורש במעשה מרכבה ושכינה עמנו, ומלאכי השרת מלווין אותנו ואני ארכב על החמור? מיד פתח רבי אלעזר בן ערך במעשה מרכבה ודרש, וירדה אש מן השמים וסיבבה כל האילנות שבשדה, פתחו כולם ואמרו שירה. עמד רבן יוחנן בן זכאי ונשקו על ראשו ואמר, ברוך ה' אלקי ישראל שנתן בן לאברהם אבינו שיודע להבין ולחקור, ונאה מקיים, אשריך אברהם אבינו שאלעזר בן ערך יצא מחלציך..." (מס' חגיגה). נמצאנו למדים שאדם ההולך בדרכו המיוחדת של אבותיו, אשרי לו לאביו שזכה לצאצא כזה שדבק בדרכו.

לאורך כל הזמן ידע הרב המחבר את גדולתו של אביו, האילן עתיק היומין, אילן שהיה עולם מלא של אצילות, עדינות נפש, ענוות חן, עולם של קדושה וטהרה.

במשך שנות כהונתו כרב ראשי של ז'נווה – שוויץ, הוציא הרב שפרן לאור כמה וכמה ספרים רבי ערך – בעברית, באנגלית ובצרפתית – וביניהם הספר "אל מול פני הסערה", יהדות רומניה בתקופת השואה, שהודפס ע"י "יד־ושם" בשנת תשנ"א.

בספר הזה תיאור המאורעות של התקופה האיומה של השמדת יהדות אירופה ופעולות הצלה שהיה שותף בהן, ופעל במסירות נפש שאין למעלה הימנה בשנות מלחמת העולם השניה ואח"כ בתקופת השלטון הקומוניסטי (1940 – 1947). ספר זה זכה לתפוצה רבה ומשמש כלי עזר לחוקרי תקופת השואה.

כותב הטורים האלה זכה להיות מכירו האישי בשנות המצוקה האלה ולבצע שליחויות שבאו לידי ביטוי בספרי "מצא חן במדבר". היו אלה ימים של נסיונות קשים ומרים וגם ימים של הישגים גדולים שנרשמו לזכותו של הרב הראשי אלכסנדר יהודה שפרן.

וזכורני ביקורו של הרב א. שפרן בוועידת תנועת "תורה ועבודה" ביאסי מלפני יובל שנים ושם נשא נאומו על "תורה וציון", נאום שהלהיב את כל המשתתפים שבאו מקרוב ומרחוק כנציגי הערים והעיירות ברומניה. דבריו חדרו עמוק ללבנו כשהעלה את סגולותיה ומעלותיה של ארץ ישראל כשער השמים כאמור בגמרא (ברכות ל'א): היה עומד בחוץ לארץ – יכוון את לבו כנגד ארץ ישראל, היה עומד בא"י יכוון את לבו כנגד ירושלים, שנאמר "והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת" וכו'.

הרב אלכסנדר שפרן

וכאשר שזכה להיות במחיצתו באותן השנים של מורא ופחד ראיתי אצלו תמיד בבחינת "יכוון את לבו כנגד א"י" בכל לבו ונפשו.

את התחושה הזאת החדיר לשומעי לקחו וכך הכין את בני הדור לאהבת ארץ ישראל ואהבת התורה.

כבר אז הצטיין הרב המחבר כאחד מצעירי תלמידי חכמים המשלבים באישיותם אהבת תורה ואהבת ארץ ישראל ועל כולם אהבת ישראל שקיימה להן כדברי התנא רבי אליהו: "ואני אומר ישראל קודמין".

שילוב נפלא זה בא לידי ביטוי בסוגיות הנדונות בספרו "ישראל ושורשיו", המצטיין הן בתוכן המעמיק המעיד על גדלות בתורה והן בסגנון הנאה והמשובח והסדר המופתי בעריכת והצגת העניינים, המבהירות לכל קורא ומעיין את יסודות הסוגיה הנדונה ללא אריכות דברים מיותרת. כל עניין בנוי בעושר מרהיב של מקורות ואסמכתאות, תוך בקיאות רבה, יחד עם הסברה יסודית כדרכם של תלמידי חכמים מובהקים.

גישה זו עוברת כחוט השני ומאחדת את כל חלקי הספר, פרק פרק וערכו המיוחד: "עם ישראל וארץ ישראל", "גלות וגאולה", "גלות ישראל", "ירושלים לב ישראל, לב העולם", "הזמן היהודי זמן שבתי", "הזהות היהודית" וכו'.

ברכה בפני עצמה הם דברי ההקדמה של המחבר, המסכם את תמציתם של המאמרים בפרקי הספר המוקדשים "למהותם הפנימית של הזמן היהודי, האדם היהודי, א"י והתפוצות – לזהותם ויעודם ומקומם בחיי הנצח".

החלק הראשון: גלות וגאולה וארץ ישראל, מושפע עמוקות מן השואה ומוראותיה שהרב הגאון עבר אותה בבוקרשט, עיר האימה והפחד. הוא משלב בטוב טעם את יסודות הגלות והאמונה הטהורה שאין בייסורים שום שמץ של סדק באמונת אומן של האל הטוב. והגלות היא תופעה יהודית מובהקת, כך שלמעשה גם השואה משתלבת בתוך הקונצפציה הזאת כי ישראל אינם מתבוללים בגלותם ולהיפך – זה כור מבחן לעמידתנו האיתנה, ומתוך גלות מצרים נלמד על כל יתר הגלויות. וכאן מעביר הרב שפרן לפנינו את כל הגלויות הסבל של איוב ועד ימינו.

זאת ועוד, הרב שפרן לא זכה להיקלט בארץ ישראל ארץ חמדתו, אבל ליבו ונפשו כנפש וחלק גדול ממשפחתו נמצאים בארץ. ורואה הוא בתקומת ישראל במדינתו "מעשה השגחה שהוא יחיד במינו בקורות האנושות", "ואחר קרוב לאלפיים שנות גלות עם ישראל העם המפוזר בתפוצות הגולה חי וקיים ושמר על הזהות הדתית המקורית".

יחד עם המקורות מגיע הספר להיקף של 540 עמוד, וזהו עבודה נהדרת של אדם גדול, יהודי גדול, רב גדול והוגה דעות מעמיק.

כה לחי וכן יזכה להוציא את כל חיבוריו האחרים.

צדק ומשפט ואינתיפאדה

מאת יוסף פרידלנדר

אמנון סטרשנוב, צדק תחת אש, המערכת המשפטית באינתיפאדה, ידיעות אחרונות, 1994.

אמנון סטרשנוב, הפרקליט הצבאי הראשי לשעבר, "פרקליט האינתיפאדה", עשה דבר טוב, בעתו ושלא בעתו, כאשר הוא מדווח על חלקה של המערכת המשפטית באינתיפאדה, שהיתה "פרשת מוס" בהיסטוריה הקצרה של המדינה. דומה, שעדיין לא מיצינו את חלקה הגורלי ביחסים שבין ישראל לבין הערבים על השלכותיהם ותוצאותיהם בעתיד הקרוב והרחוק.

התקוממות אזרחית זו ביהודה, שומרון ועזה היתה בריאה מיוחדת במינה. נשים, ילדים, מבוגרים וזקנים עסקו ביידוי אבנים, השלכת ברזלים ובקבוקים, הצבת צמיגים, הקמת מחסומים, וכו'. מולם עמד הצבא, למוד מלחמה, אבל לא למוד אינתיפאדה. הנשק "הגס" שלו, שהפליא לעשות החייל לירות במלחמות ישראל, היה – לפתע פתאום – בלתי רצוי ושלא במקומו.

בוודאי מעלו אמצעים שבגבר: מעצרים מינהליים, אטימת בתים, הריסת בתים, גירושים, קנסות על הורים שלא מנעו מילדיהם את זכות האבנים. היו גם הוראות פתיחה באש, אשר התאמו למצב הפרוע; עד היכן מוכן להכות ולהשתמש בכוח כלפי האוכלוסיה. היתה "תורה שבעל־פה" והיתה תורה "בתשושת־יד", לרמות זו שבכתב. ברור היה שאין בכוחו של החוק והמשפט להעלות ארוכה ל"תקופת האבן" בהיסטוריה של המדינה. כל מה שמערכת זו יכולה לעשות ועשתה היה לסייע לשלטונות הצבאיים והאזרחיים.

הביטחון והחוק

שני עקרונות גייסו לשם כך: הספקת כלים משפטיים, מזה, ושמירת זכויותיהם של התושבים המקומיים, מזה. בלשון פשוטה וציורית ניתן לומר, כי היה על המשפטנים "ללכת בין הטיפות" ולצאת יבשים. משימה בלתי אפשרית כמעט, או מעשה נסים ממש. ואם לא די בזה – ניזונו המשפטנים בדוחות מכל צד ומכל מקור: יהודי, ישראלי, ערבי, ימין, שמאל, פוליטיקאים, שרים, חברי כנסת, מתנחלים וקיצונים, ועל כולם – כלי התקשורת שירדו לחייה, מירדו את עשייתה, ציינו את מחדליה, ואולי גם – שמחו לאידה.

כנגד כל אלה מציב המחבר – בתורת סטלה עיקרית ורדיקלית – את פסוקו של השופט אהרן ברק, כי "אין ביטחון בלי חוק. שלטון החוק הוא מרכיב בביטחון הלאומי", וד"ל. סטרשנוב מוסיף, כי "החוק חייב לשמור על הביטחון, באותה מידה שהביטחון חייב לשמור על החוק. אין סתירה בין שניהם".

ובקיצור החוק והביטחון כרוכים זה בזה. אין האחד בלי השני. וזה תמצית הדיבור כולו, ואידך זיל גמור. איך כתב סטרשנוב: "צדק צדק תרדוף – אך כלום תשיג?"...

האינתיפאדה גרמה להקמתו של מוסד חדש ב"שטחים" – בית משפט צבאי לערעורים, שלא היה קיים מאז 1967. נוסף לכך הוגדל המנגנון המשפטי, נתרבו השופטים ונוספו בתי משפט. כל זה כדי לעמוד בלחץ של עשיית דין הנדרש לעשרות אלפים נאשמים לשנה. היה צורך גם לשנות את הצווים, ההוראות והתקנות, ולהתאימן לחוקים של האבנים, הבקבוקים והסכינים, כדי להתמודד עם המציאות ולהקטין ולהגביל את הפגיעות בלוחמים העומדים מול האינתיפאדה.

ספרו של סטרשנוב כתוב לא רק בהיגיון ובשום שכל. הוא הכותבת קרובה ללבו, ללבו של המחבר, אשר גורמי המוסר האנושי מטרידים את שיקוליו. ובנוגע להריסת הבתים, אשר גורמי הביטחון מעידים עליה, כי היא יעילה ומרתיעה ומונעת – לבו כואב עליו בכתבו: "אבי המשפחה השב בסיום יום העבודה לביתו ומוצא גל של אבנים תחתיו, ילד קטן הבוכה בדמעות על מה שנותר מביתו ההרוס – – – כל אלה היו בהם כדי לצבוט את הלב ולזעזע את המצפון...".

מעטים הם הפרקליטים הצבאיים החושים בצביטת ליבם ובזעזועי מצפונם כעוצמתה של התקוממות אזרחים כמו האינתיפאדה ואין ספק שמעטים הם באומות העולם, אם הם קיימים בכלל ופועלים במצבים דומים של החברה הישראלית.

עמידה מול לחצים

בכל תקופת האינתיפאדה, מדצמבר 1987 ועד ינואר 1991, גורשו מן הארץ שישים ושניים איש בלבד. שר הביטחון, משה דיין, גירש בזמנו בין 1967 ו־1974 כשמונה מאות וחמישים תושבים. ללמדנו, כי מדיניות הגירושים מן הארץ לא נולדה עם האינתיפאדה. ואפילו בשנים כתיקונן, כביכול, לא היה מנוס מן השימוש באמצעי קשה זה מטעמים בטחוניים, למרות התגובות השליליות בחוץ לארץ. יותר מכל הפריעה לחצה ארצות־הברית על ממשלת ישראל נגד הגירושים, אשר ממדיהם היו קטנים והרתעתם מועטה.

הפרקליטות הצבאית הצליחה לעמוד נגד הלחצים הרבים שתבעו לסטות מן העקרונות הקבועים של פתיחה באש, והתירה הרחבה מסויימת של הנסיבות במסגרת ההוראות הקיימות.

יודע סטרשנוב את נפשות הקצינים והחיילים המעורבים באינתיפאדה. באחת ההרצאות שלו בצבא אמר לו סגן צעיר מהנהל, שכאשר הוא נמצא בשטח, הוא חושש משלושה דברים: מהפלשתינאי שמיידה אבנים לעברו; מהעיתונאי שאורב לו בקצה הרחוב מימין; ומהפרקליט הצבאי הממתין לו בקרן־הזווית משמאל. הקצין הוסיף בחיוך, כי דווקא האבן אינה הדבר המפחיד בכל אלה...

צה"ל עמד במבחן הגדול והקשה הזה. מרביתם הגדולה של החיילים נהגו כהלכה ומילאו אחר הפקודות וההוראות. המיעוט הקטן שחטא הועמד לדין. לא היו באינתיפאדה "פשעי מלחמה", ולא היו עבירות מין. במלחמת וייטנאם נידונו חיילים רבים על עבירות אלה. "צה"ל, ככלל, פעל בצורה מוסרית ביותר, ולמעט חריגים, שמר על צלם אנוש ועל כבוד האדם אל מול התגרויות וקשיים כמעט בלתי נסבלים". ובגאווה מוצדקת וצנועה מוסיף המחבר, כי "עקרונות המוסר והתנהגות החיילים בהתמודדות הזו היו טובים וערכיים בעיני לאין שיעור מאלה שידע צה"ל במלחמותיו הקודמות, שלא לומר בהשוואה לצבאות אחרים בעולם".

בפרק "פצ"ר במיצר" מתנה סטרשנוב את צרותיו מן הממונים עליו, הרמטכ"ל ושר הביטחון. עם דן שומרון, שהיה "שקול ובעל חשיבה משפטית", מצא הפרקליט הצבאי הראשי לשון משותפת, למרות ויכוחים וחילוקי־דעות מזמן לזמן. הרמטכ"ל ידע היטב, כי אין לאינתיפאדה פתרון צבאי מלא, וכי הלוחצים של הפוליטיקאים יורידו את הצבא לפגיעה באמות המוסר שלו. הוא למד ממלחמת השחרור באלג'יר, כי ניצחון צבאי אינו מבטיח ניצחון מדיני, והיה חוזר ואומר, כי "לצבא לא היה פרקליט צבאי ראשי, שישמור על מגבלות החוק...".

רבין והמשפטנים

ברוב שנותיו כפרקליט צבאי ראשי שירת סטרשנוב עם רבין, כשר ביטחון. האינתיפאדה הביאה למגעים הדוקים ותכופים ביניהם. רבין הקפיד, שכל פעולה ב"שטחים" תהיה במסגרת החוק ומבוצעת לאחר קבלת חוות־דעת משפטית. כשהיה נענה בשלילה להצעותיו, היה חוזר ואומר, כי המשפטנים הם המכשול הקבוע לדיכוי האינתיפאדה. לפעמים היה רואה אותם כאויבים, כביכול, לבעיות האינתיפאדה.

בפגר נפשו עליו העיר פעם סטרשנוב באירוניה, כי, כידוע, האשמה על האינתיפאדה מתחלקת בין הערבים לבין המשפטנים, חצי חצי בשווה. אף הוא הגיע לאחר מכן למסקנה, כי חלקם של המשפטנים גדול יותר מזה של הערבים...

רבין התייחס למשפטנים בדרך של "כבדהו וחשדהו". יותר חשדהו מאשר כבדהו. אולי למד מידה זו מחיים וייצמן שהיה אומר "כבדהו" ומקרב את שתי ידיו זו לזו, ולקראת "חשדהו" היה מרחיק את הידיים זו מזו עד קצה גבול היכולת... רבין היה אומר, כי החוק הוא המגבלה האחת בטיפול באינתיפאדה. ואם אין פתרונות לבעיות במסגרת החוקים הקיימים – יש לשנות את החוקים ולהתאימם מהר למציאות. כמקובל, היו המשתתפים בהתייעצויות הקבועות, אשר ייצגו את הצבא, שירותי הביטחון וגורמים אחרים, מצטרפים לדעתו של שר־הביטחון ומעבירים את האחריות לדיכוי האינתיפאדה על המערכת המשפטית. הם היו זורקים את ה"מגור" של האינתיפאדה לפתחו של הפרקליט הצבאי הראשי...

סטרשנוב כותב, כי לפעמים חש עצמו כ"שק אגרוף", שכל המתאגרפים חובטים בו, והוא חוזר תמיד למקומו הקבוע, מוכן ומזומן לספוג חבטות נוספות. הוא כותב, כי "התבטאויותיו של רבין כלפי, כי אני פצ"ר קיצוני מוסיף ("פצ"ר כסאח") היו מנת חלקי הקבועה". ברבות הימים שופרו היחסים ונעשו תקינים. אולי הבין שר־הביטחון כי ענייני האינתיפאדה יגעים יותר מדי כדי להטיל אותם על כתפיו הבלעדיות של הפרקליט הצבאי הראשי בלבד.

את מחצית השנה האחרונה לשירותו עשה סטרשנוב במחיצתו של שר הביטחון החדש, משה ארנס. וכאן היתה הפתעה לטובה. ארנס, איש הליכוד, חסיד ארץ ישראל השלמה, אשר התנגד להסכם "קמפ דייוויד", התגלה כ"הומאניסט, מתון ובעל גישה ליברלית". ארנס לא תמך בגירושים, בהריסת בתים וגם לא במעצרים מינהליים. הוא ירד לעומקה של האינתיפאדה והבין, שאין להטיל את האחריות לחיסולה על המערכת המשפטית. סטרשנוב מצא גם לשון משותפת נוחה עם שר המשפטים, דן מרידור, שנמנה אף הוא עם האסכולה הליברלית של משה ארנס.

אחרי כל הדברים האלה צדק סטרשנוב, כאשר הוא כותב, כי הוא ייזכר כ"פרקליט הצבאי הראשי של האינתיפאדה, אף על פי שראשית כהונתו פרשת עיזאת נפסו, וסופה בפרשת רמי דותן". שתי פרשיות קשות ומסובכות ומפותלות, כל אחת בייחודה, בסוגה ובצלליה השחורים.

נראה כי הקורא בספרו של אמנון סטרשנוב יסכים עם קביעתו של המחבר, כי "הפרקליטות הצבאית עשתה את המיטב שביכולתה על מנת לשמש כקול המצפון וכמצפן המוסר של צבא ההגנה לישראל באחת משעותיו הקשות ביותר, והזמני כי עמדה במשימה זו בהצלחה בלתי־מבוטלת".

התפילה במשנת הרמב"ם

מאת עקיבא צימרמן

התפילה במשנתו ההלכתית של הרמב"ם – מאת יעקב בלידשטיין. הוצאת מוסד ביאליק ירושלים והוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב – תשנ"ד

התפילה היא אחת היצירות העתיקות של התרבות האנושית. וכי יש אדם שאינו מתפלל? אפילו חילוני מובהק, במצבים מיוחדים, פונה אל יושב מרום ומבקש עזרתו. חז"ל קבעו "תפילות אבות תקנום", ובכך קבעו כי האדם המתפלל ממשיך מסורת שקבעו אבות האומה אברהם, יצחק ויעקב. יחד עם זאת עדיין לא נתקלנו בשני יהודים המתפללים באותו נוסח, וכמנין המתפללים מנין הנוסחאות, ובלבד שיכוונו לבם לאביהם שבשמים.

גדולי ישראל דנו במהותה של תפילה, וכמובן שגם "הנשר הגדול" רבנו משה בן מימון הקדיש מהגותו ופסקיו ל"עיון תפילה", והספר שלפנינו מוקדש כולו להבהרת מהותה של תפילה במשנתו של הרמב"ם. המחבר פרופ'. יעקב בלידשטיין הוא פרופסור למחשבת ישראל באוניברסיטת באר שבע והתמחה בחקר משנתו של הרמב"ם. ספרו "עקרונות מדיניים במשנת הרמב"ם" זכה בפרס ילין של עיריית רמת גן.

בשלושה חלקי הספר דן המחבר בהתהוותה של התפילה, מהותה וצורתה, וכן בתפילת הציבור ובית הכנסת, כל אלו לפי משנת הרמב"ם.

התפילה לפי משנת הרמב"ם היא "עשייה רוחנית של הפרט" כלשון המחבר, וכן "יצירה ציבורית מלוכדת". לפיכך מדגיש הרמב"ם את חשיבותה של תפילת הפרט, אבל יחד עם זאת קובע כי אין לפרוש מן הציבור, והוא קובע כי אלו שמזלזלים ב"ישיבות בתי כנסיות ובתי מדרשות" נכללים "בין אלו שפרקו עול המצוות מעל צוארן".

הרמב"ם מדגיש, כי יסודה של התפילה הוא "עבודה שבלב", יחד עם זאת מדגיש כי חובה להתפלל שלוש פעמים בכל מקום. ואכן ישנה כאן "בעיה": כיצד אפשר לחייב עבודה שבלב – ואשרי מי שמוצא את שביל הזהב שבין חובה לחיבה. ואולי זוהי כוונת חז"ל שאדם חייב לחדש תמיד בתפילתו. אם כי יש קשר בין הקרבת הקרבנות למצוות התפילה, הרי ב"מורה נבוכים" מדגיש הרמב"ם את עליונותה של התפילה על הקרבת הקרבנות. הקורבן אינו מתאפשר "בכל מקום ובכל זמן", כדוגמת הקורבן האלילי, ואילו "תפילה ותחינה מותרות בכל מקום ובכל מי שיזדמן, וכן הציצית והמזוזה והתפילין".

המחבר מציין, כי הרמב"ם קובע להלכה "כי מצווה מן התורה להתפלל והגדיר תפילה זו כתפילת היחיד הוא היוצר את תפילתו־הוא, כמעט ללא כל תבנית מחייבת, ובוודאי ללא כל נוסח מחייב. אך התפילה המנוסחת והקבועה היא השולטת במציאות ההלכתית העכשווית, ובכך נוצרה, אליבא דהרמב"ם, לא רק בעיה רוחנית אלא אף קושי הלכתי. לכאורה, הרי קיימת תבנית שונה לתפילה, ותבנית אלטרנטיבית, זו היא מקודשת ולה משפט הבכורה" (עמ' 36). הרמב"ם מדגיש את חשיבותה של הכוונה בתפילה וקובע שתפילה צריכה "אימה יתרה מקריאת שמע". למי שאינו יכול לכוון בתפילה ממליץ הרמב"ם שיתפלל את תפילת "הביננו", שהיא תפילה עבור מחוסרי כוונה. "האפשרות של אמירת "הביננו" תעודד את האדם לכוון את עצמו הכסב לפני שייגש לתפילה השלימה, כדי שיוכל אז אופציה – י"ח ברכות או תפילת "הביננו" – מתאימה למצבו" (עמ' 95). הרמב"ם התנגד לשילוב פיוטים בתפילה, ואסר להוסיף על תפילת הקבע, אם כי במקרים מסויימים התיר אמירת פיוטים כדי למנוע מחלוקת ולמען השלום.

"בעיקרו של דבר, הרמב"ם מונה שלוש תופעות רעות בפסילת הפיוט: א) הפיוט נאמר ב"משקל ובניגון" – מאפיין שלילי בתפילה. ב) הציבור מודע לכך שאמירת יצירות־תפילות אלה היא בלתי מחייבת־תכונה המורידה את רמת הכוונה בתפילה ומעודדת את השיחה בין הנוכחים. ג) הפייטנים "משוררים לא תלמידי חכמים", ואף אין זה מן הראוי שיצירותיהם יצליחו לדחות ולהחליף תפילות שנכתבו על ידי אנשים בעלי שאר רוח מגדולי האומה" (עמ' 135). הרמב"ם מעדיף כי הקהל יתפלל יחד עם השליח ציבור, ואף מוותר על תפילת לחש שאחריה חזרת הש"ץ, מאחר שהקהל משוחח בעת חזרת הש"ץ, הרמב"ם דורש כי בעת תפילת הש"ץ יעמוד הקהל "והדרישה שכולם יעמדו במקומם בעת חזרת הש"ץ לא זו בלבד שתשדר לציבור כי חזרת הש"ץ היא תפילה רצינית ובעלת מעמד, אלא גם תרתק את המתפלל הבקי למקומו ותמנע ממנו את היציאה מחוץ לבית הכנסת את הטיול והשיחה" (עמ' 164). מעניין כי בתקופתו של הרמב"ם, בדומה לתקופתנו, שוחחו אי מדיים בבית הכנסת, הציבור שוחח בעת חזרת הש"ץ, ואף עזב את בית הכנסת, וזה היה המניע לתקנת הרמב"ם של ביטול אמירת התפילה בלחש בבית הכנסת לפני חזרת הש"ץ (עמ' 170).

ובתשובות הרמב"ם הוא מציין במפורש, "האם האנשים לא יתפללו לחש כלל, אלא יתפללו הכל אחר שליח ציבור תפילה אחת בקדושה, כל בקי יתפלל עמו בלחש, וכל מי שאינו בקי ישמע, ויכרעו הכל עמו כשפני העם אל ההיכל, בכוונה, הרי בזה כבר יצאו כולם ידי חובתן" (תשובות הרמב"ם סימן רנ"ח)

הרמב"ם נדרש גם למהותו של החזן, וכבר בתקופתו העדיף הציבור חזן בעל קול ערב ובעל כישורים אמנותיים על חזן בעל מידות כנדרש במסכת תענית. הרמב"ם עצמו נתבקש להשיב מה דינו של חזן שיכור.

אחרי שאנו מתוודעים למהותה ותוכנה של התפילה לפי הרמב"ם, מפנה אותנו המחבר למקומה של התפילה במשנתו של הרמב"ם. הרמב"ם קובע בהלכות תפילה, "כל מקום שיש בו עשרה מישראל צריך להכין בו בית שיכנסו בו לתפילה בכל עת תפילה, ומקום זה הוא הנקרא בית הכנסת, וכופין בני העיר זה את זה לבנות להן בית הכנסת ולקנות להן ספר תורה נביאים וכתובים". על ביהכנ"ס להיות מוקדש בלעדית לתפילה, ואין לקיים בו שום פעילות חוץ מתפילה, לימוד תורה ודברי מצווה אחרים, (עמ' 188). הרמב"ם אוסר הספדים בבית הכנסת "אלא אם יהיה הספד של רבים". הרמב"ם מתייחס גם למיקומה של הבימה ומיקומו של הש"ץ.

הספר שלפנינו הוא ספר לימוד ממדרגה ראשונה, ולומדי הרמב"ם ימצאו בו עניין רב. נציין כי הספר מכיל 215 עמודים של טקסט, 100 עמודים של הערות ורשימה ביבליוגרפית, מפתח מקורות ומפתח אישים ועניינים.

מה יש ליהדות לומר על הבורסה

מאת נעמי גוטקינד

"כסף כשר", ספרו של ד"ר מאיר תמרי, כלכלן ראשי בלשכת נגיד בנק ישראל לשעבר, והיום מרצה למימון באוניברסיטת בר־אילן ומנהל המרכז לערכים בעסקים בבית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים, יצא בעיתוי אקטואלי ביותר.

עיתוי הוא הסיפה, כשמדובר בשיווק מוצר, ו"המוצר" שלפנינו (בהוצאת ראובן מס) שזכה לעריכתו של שמחה רז, מציג בלשון שוטפת ובהירה, הנהירה גם למי שרחוק מגמרא ומפלפול בסוגיה, את עמדות היהדות בכל ענפי כלכלת השוק המודרנית, מפיקוח על מחירים ועד השתמטות ממיסים, מקניות בתשלומים ובאשראי ועד רכישת מניות ומשחק בבורסה.

למי שישען נגדו, איפה מוכים נושאים כאלה בתלמוד או בספרות השו"ת, עונה ד"ר תמרי שעקרונות המוסר במסחר הם נצחיים וגורפים וניתנים בקלות ליישום מן המסחר העיר הכלכלה החקלאית שהכירו חז"ל, למציאות של בורסה ותאגידים בינלאומיים.

הדוגמה ליישום ולאקטואליזציה כזו – ניתנת בספר. הוא אכן מוכיח שמי שירצה, ימצא מדריך כלכלי מוסרי ברור לבעיות השוק המודרני, במקורות היהדות.

"אישיות דתית חצויה"

השאלה היא רק אם רוצים.

נראה שלא כל כך, שכן תמרי מכוון תותחים כבדים ביותר כלפי שומר המצוות המודרני המבטנה אצלו: אישיות דתית חצויה.

"אישיות דתית חצויה" זו, המוכרת לכולנו, תרמה להתפשטות לימוד התורה בדורנו ולמחוייבות רבה יותר בקיום מצוות, היא לא תוותר על הדף היומי או על השיעור השבועי, תתפש כשרויות "מהודרות", תקפיד (יותר מאבותיה) על טהרת המשפחה ותתרום להקמת מערך של תגבור תורני בבתי הספר – אבל, כש"אישיות דתית חצויה" זו נכנסת לעולם העסקים – עקרונות הכלכלה התורניים, כאילו לא קיימים לגביה. הדבר זה מזיק משתי סיבות עיקריות:

א. האישיות הדתית עצמה נרתמה לפיצול אישיות ולחיים של צביעות (או ששומרים על חוקי התורה בכל תחומי החיים או שלא שומרים עליהם);

ב. האישיות הדתית החצויה, הנדרשה לעצמה התנהגות עסקית וכספית מפוקפקת, גורמת לחילול שם שמים ולטיפוח דעות קדומות נגד הדת ("הדתיים האלה... כולם רמאים...", וכדומה).

קידוש ה', מדגיש תמרי שוב ושוב, איננו רק במצוות שבין אדם למקום, אלא גם במצוות שבין אדם לחברו ופה ושם משולבים בספרו מעשיות חסידיות (תרומתו של העורך?) המבהירות שכך גם סברו אדמו"רי החסידות ולכך כיוונו את חסידיהם.

הצרה היא שהכרה זו לא קיימת אצל אחרים (או רבים) משומרי המצוות בדורנו, ומה שנדע אלי יותר, היא נעדרת גם ממערכת החינוך.

מסביר ד"ר תמרי:

"בלימוד פרק במשנה או דף בגמרא מקפיד המורה הדתי להצביע בפני תלמידיו על ההשלכות המעשיות שיש לחומר הנלמד בדיני ברכות, שבת, פסח וכיוצא בזה ותמיד נלווית ללימוד ההפניה לקיומן הלכה למעשה. לתלמיד מובהר ללא כל ספק שעליו להקים סוכה, לקנות "ארבעת המינים" ולבדוקם היטב לשם "הידור מצווה", להקפיד על סדר הברכות ומה יש לומר וכיצד יש לנהוג במקרה, ושכחנו לומר או כהכסמיימת או קטע בתפילה, והנה, כשלומדים את "שור המזיק" – המורים מתייחסים לכך כאילו מדובר בנושא מרוחק, ללא קשר לחיי יומיום. חלקם אפילו טוענים שנושאים כמו חנווני העיר המחלק סוכריות לילדים, הלוואות ללא ריבית לאיכר עני או בעיות של מכירת בהמות וכלים, בהם עוסקת המשנה – לא קשורים למציאות העכשווית. אבל המשנה בדבר חנווני המחלק סוכריות היא בסיס לדיון בדרכי פרסום ושיווק מודרניות, איסור השבחת פרה לצורך מכירתה ניתן לתרגם בדבר "השבחת" דו"חות פיננסיים, והדברים האלה ייעשו כאשר הציבור הדתי יבין שהיהדות מתייחסת לרכוש, הון ונכסים כאל נושאים של קדושה והוצאות.

באומרנו "ואהבת את ה' אלוקיך ... ובכל מאודך"..., הכוונה גם בכל אמצעינו הכלכליים, ולא שנצטרף לאותו סוג של בני אדם עליהם מעידה הגמרא ומעיר רש"י בפירושו ש"ממונם חביב עליהם מגופם".

אחריות לנזקים

ועכשיו לכלים – לשיטות היישום. למשל: תאגידים או חברות בע"מ. תמרי מלמד שהיהדות אינה מבחינה בין חברה בע"מ לבין היחיד כאשר מדובר בהפרת האחריות לרכוש. האדם הינו תמיד אחראי לנזקים שגרמו, ואיננו יכול להתנער מכך בטענה שהוא רק בעל מניות ולכן אחריותו מוגבלת. מכיוון שכך, אסור לרכוש מניות בחברה שהתנהגותה הכלכלית מעידה על פגמים מוסריים, כשם שאסור לרכוש מניות בחברה או תאגיד המעסיק עובדים בשבת.

"היהודי איננו רשאי לאפשר לרכושו, לנכסיו או מניותיו לעבוד עבורו בשבת, גם לא בעקיפין". ותמרי מצטט תשובה מן המאה ה־18 (משו"ת "פנים מאירות") בשאלה האם מותר להשתמש בגוי לצורך הפעלת מפעל בשבת. התשובה אוסרת זאת בצורה חד משמעית.

גם נושאי משרות ביצועיות בחברות בבעלות יהודית, לא יכולים לטעון שאחריותם היחידה היא להגדלת רווחי בעלי המניות. הם בהחלט אחראים למוסר ולאתיקה הכלכלית של החברה, שהרי ההלכה לא מקבלת את הטיעון "שליח לדבר עבירה" ולא מניחה לאדם להסתתר מאחורי "הוראות של בעלי מניות". דבר זה חל גם על מנהלי קופות פנסיה וקרנות תגמולים.

את המושג ההלכתי "גניבת דעת" מיישם תמרי על הצגת דו"חות חלקיים בפני בעלי מניות (בלי לגלות להם למשל את מרכיב הרווחים המתחלק בין בעלי המניות הפעילים בלבד). מושג נוסף, "אונאה", מתייחס למנהלי בורסה וחברות מניות המשלמים לעצמם הוצאות והטבות שמעבר למשכורותיהם החוקיות, בלי לדווח על כך בצורה ברורה לכל בעל המניות.

אשר למושג "שימוש במידע פנימי" ולמצב שבו הציבור קונה מניות על סמך פיתוי של בנקים או שמועות ריווחים בלתי מדוייקים על מצבן הכלכלי האמיתי של החברות שאת מניותיהן הוא קונה. המשפט הרומי פוסק: "הנח לקונה להיזהר". או במלים פשוטות: אם הוא פראייר האומין לבנקים ולברוקרים וקנה מניות בלי לבדוק בעצמו – שיאכל אותה.

אבל, מדגיש תמרי, החוק העברי לא מכיר במושג "הנח לקונה להיזהר" ומטיל את האחריות החוקית והמוסרית על כתפי של המוכר, החייב לוודא שלקונה ישנו מידע מלא ואמין על טיבה של הסחורה (לכן אסור לו לפרסם אותה לפני המכירה). מוכר שאינו נוהג כך, אשם ב"גניבת דעת" והקונה זכאי לטעון ל"מקח טעות" ולבטל את העסקה.

אגב, מכאן אפשר לטעון שצודקת "אגודת נפגעי הבורסה" שקמה בשבוע שעבר ושנציגיה דורשים מהבנקים להחזיר לרוכשי המניות בבורסה את הפסדיהם. אילו ההלכה העברית היתה שולטת בכלכלה הישראלית, – היו נפגעי הבורסה טוענים ל"מקח טעות" ומבטלים רטרואקטיבית את רכישת המניות שלהם.

לטיעון זה שני צדדים כמובן. גם מוכר יכול לטעון ל"מקח טעות" אם מכר את המניה במחיר נמוך מערכה הריאלי, שכן הכלכלה היהודית דוגלת במושג ששמו "מחיר הוגן" ולא נפרט בעניין, שכן יש לומר עוד הרבה בסוגיה זו.

אגב, לשימוש "במידע פנימי" מתייחסת ההלכה כמו לקבלת רכוש גנוב!

מסים ותשלומים

נעבור לנושא אחר: מיסים.

מאחר שמיסוי רווחי הון הוא עתה על הפרק, גם הפרק העשירי בספרו של תמרי, "מיסים, השתמטות ותכנון מס", הוא בעל ערך אקטואלי ביותר. כדרכו בכל הספר, הוא מתחיל בציטוט משניות ולתוספות שאפשר ללמוד מהן שמיסים מותר להטיל על אדם, כדי להיעזר בהם לצרכים ציבוריים שונים. "(בני העיר) כופין אותו לבנות לעיר חומה ודלתיים ובריח" (בבא בתרא, א', ה'). מכאן ממשיכים לסעיף המקרא: "בחוצות השוק" הקושר את נושא המשנה להדר של ימינו, ממשיך בביותה הבסיס המוסרי למיסוי על פי ההלכה ונכנס לפרטיה.

תמרי מגיע גם כאן לשאלת קידוש ה' וחילול ה'. "תמיד קיים השיקול של חילול ה'", הוא מסביר, "כתוצאה מכך שיתגלה כי יהודים מתחמקים מתשלום מיסים... במשך מאות שנים ועד ימינו, עשו האנטישמים שימוש נרחב בתיאור היהודי כעבריין מס".

מאידך, שיטת המס הכפול על חברות, המקובלת במדינת ישראל (כבכל המדינות) – לא תתקבל על ידי ההלכה. מס כפול, למי ששכח, פירושו שחברה משלמת מיסים על הכנסותיה, לפני שהיא מחלקת אותם לבעלי המניות שלה, ואחר כך, כל בעל מניות משלם שוב מיסים על הרווח שקיבל.

ביהדות, רוב המיסים משולמים על בסיס "אד הוק", כלומר למטרה מוגדרת: לבניית חומה, לסלילת כביש, למימון שומרים, וכך שליטתו של הציבור בשימוש שעושים בכספי המיסים שלו – גדולה בהרבה מאשר השליטה (או חוסר השליטה) שיש לנו במדינה המודרנית על השלטון המרכזי.

ואל תגידו ששיטת ה"אד הוק" לא ישימה כיום. תמרי מדגים כיצד בארה"ב מממנת הממשלה פרוייקטים גדולים באמצעות אגרות חוב של המדינה, או העיר, ואחרי תהליך הצבעה (משאל עם) של כלל התושבים. זוהי המקבילה המודרנית למיסוי ההלכתי.

מושג מעניין במיוחד הוא "מכשול בדרכו של עיוור". התורה אסרה כידוע להכשיל עיוור בדרך והגמרא מדגימה את פירוש המושג המטפורי הזה, למשל: "אין מוכרים... דובין ואריות וכל דבר שיש בו נזק לרבים".

בהשלכה למציאות ימינו פירוש הדבר שאסור לעורכי דין, רואי חשבון, ברוקרים ויועצי השקעות להטעות את לקוחותיהם (העיוורים) משיקולים של טובות הנאה ומידע פנימי, וגם אסור למכור נשק ("כל דבר שיש בו נזק לרבים", כנאמר במשנה) כאשר יש חשש שהמדינות הקונות אותו ישתמשו בו למטרות תוקפניות. דבר המשמים את השיחה מתחת לרוב. תעשיות הנשק בישראל ומתווכי הנשק למיניהם.

האם השיקול של "לפני עיוור" תופס גם לגבי מכירת סיגריות או סמים, שואל תמרי, ומה עם מכירת חומר פורנוגרפי? – ייתכן בהחלט שכן.

אשראי ותשלום במזומנים

מי מאיתנו לא מחזיק כרטיס אשראי בכיס, וקונה או מוכר בתשלומים? מהי דעת ההלכה העברית על כך?

תמרי מצטט את ה"שולחן ערוך": "מכר לחברו דבר ששווה עשרה זהבים בי"ב (זהבים) בשביל שממתין לו – אסור, אפילו אם המוכר עשיר ואינו צריך למעות...".

יוצא שאשראי תשלומים שכולנו כמדומה לי משתמשים בו, הוא בכלל לא פשוט מבחינה הלכתית. מדובר הרי בהלוואה המובלעת באשראי, והמלווה (ישראכרט, ויזה, או כל גוף אחר) מקבל תשלום עבור "המתנת המעות", והרי זה ריבית מדאורייתא.

מאידך, מוכר המציע לקונה לבחור בין "תקופת חסד" של שלושים יום לפני גביית תשלום עבור סחורה לבין הנחה של חמישה אחוזים על תשלום במזומן, מציע לו בעצם הלוואה בשער ריבית של ששים אחוז לשנה (5% לחודש אחד). צרכנים רבים טועים מול הצעות כאלה וחושבים שקיבלו כאילו אשראי חינם לחודש, שכן במשכנות לא נכתב במפורש שהם נדרשים לשלם ריבית. אפילו אנשי עסקים ולא רק עמך, נוטים לטעות כזו. תמרי מצטט משנה שלפיה הנחה תמורת תשלום במזומן מותרת, "השכיר לו את חצרו ואמר לו: אם מעכשיו אתה נותן לי (את התשלום) הרי היא לך בעשר סלעים לשנה ואם (אתה רוצה לשלם לי) של חודש בחודש (פעם בחודש. או אתה חייב לשלם לי) בסלע לחודש. מותר" (בבא מציעא, ה', ב'). מסיבה זו מתיר גם הרמב"ם הנחות על תשלום במזומנים אבל ה"שולחן ערוך" שציטטנו קודם אוסר זאת, אלא אם קיימת רמת מחירים מקובלת וקבועה לגבי העסק הנידון.

הפיתוי להמשיך ולצטט מן הספר – רב. יש בו התייחסות לאקולוגיה, לשיווק, לפרסום (מודעות "היום האחרון למכירה" או "מכירות חיסול" למשל, אסורות מטעם "גניבת דעת", אבל צריך לקבל לגביהן פסק הלכה ספציפי, שכן כנגד "גניבת דעת" אפשר לטעון "הכל נוהגין כך") ויש דיון מפורט ב"היתר עיסקא", במעילות, גניבות ועוד. תמרי אף מצטט בסוף כל פרק שו"תים מעניינים הנוגעים לנושא, כבר המשניות המובאות בראשו, וכפי שאמרתי, גם קורא שאיננו איש הלכה או איש כלכלה, ירוץ בספר וימצא בו עניין.

אני אסתפק בשניים מן המעשיות החסידיות, המשובצים בטקסט העיוני, להדגמה והמחשה.

הראשון – מעשה המלמד איך צריך לנהוג בקרטלים ובמונופולין. פעם התגבש קרטל דייגים במוראביה. היה זה במאה ה־16, בתקופתו של "הצמח צדק". יהודים כידוע מקפידים לקנות דגים לשבת, אבל דייגי הקרטל העלו את מחיר הדגים לרמה שמשפחה יהודית ממוצעת לא יכלה לעמוד בה (מזכיר את פרשת העגבניות בימינו). מה עשה "הצמח צדק"? הוציא פסק הלכה, שכל הדגים של ה"קרטל" – טריפה. היהודים נמנעו כמובן כולם מלקנות דגי טריפה ותוך ימים ספורים – נמוג המונופולין והתפרק הקרטל. ומאין למד ה"צמח צדק" שמותר ל"הטריף" במצב כזה דגים כשרים? מרבן גמליאל, שגם בימיו היתה פרשה של הפקעת מחירים. כדי להילחם בכך פסק רבן גמליאל שאשה יכולה לצאת ידי חובתה ב"קן" אחד כקורבן יולדת ללא התחשבות במספר הפעמים בהן ילדה בעבר ואפילו אם בלידות הקודמות לא הביאה "קנים" (מסכת כריתות א', ז').

הסיפור השני ממחיש את רעיון הגניבה: פעם נסע הבעש"ט במרכבה, ולפתע עצר הרכב כדי לקצור מעט שעורה בשדה וביקש מהבעש"ט לפקוח עין ולהזהיר אם יראה מישהו המבחין בהם. והנה, ברגע שהניף העגלון את המגל על השעורים, קרא הבעש"ט: רואים! רואים!

קפץ העגלון על העגלה, בכוונה לברוח מהמקום, ובינתיים העיף מבט סביבו ולא ראה אף אחד. פנה בכעס לבעש"ט ואמר: "אין אף אחד, מי ראה?" הצביע הבעש"ט כלפי מעלה ואמר: "יש מי שרואה..."

ואמרה זו של הבעש"ט יכולה לסמל ולתמצת את כל פרקיו של "כסף כשר" – מכירות, מוסר במסחר, שכן גם בחלקים הפיננסיים, המסחריים והכלכליים של חיינו "יש מי שרואה" ועלינו לנהוג בהם מתוך מודעות מלאה של "ואייתו" אותנו.

هكذا من الأصل

בין הדף והמסך

● פניני הלכה

פניני הלכה, מאת הרב אליעזר מלמד. מרזן, הוצאה לאור בע"מ, ת"ד 33316 תל-אביב 61333, בשיתוף עם מכון הר ברכה, שליד ישיבת ההסדר. בשני כרכים – 256+266 עמ'

הרב אליעזר מלמד, רב היישוב הר ברכה וישיבת ההסדר ביישוב זה שבאיזור שכם, השמיע במשך השנים האחרונות מאות שיחות קצרות במסגרת פינת ההלכה ששודרה פעמיים ביום בערוץ 7. בשני הכרכים שלפנינו קובצו כמחצית מהשיחות הללו, והן אוצר בלום של הלכות בכל תחומי החיים, המוגשות בצורה ברורה ובהירה, בלשון הדור.

בפתח דבר לספרו זה הוא מציין כי שלושה עקרונות הנחוהו בעת הכנת פינת ההלכה: בכל נושא יש להתחיל בהגדרות הכללים היסודיים ולבארים היטב, ורק לאחר הרגשתם לרדת אל הפרטים המעשיים; לגעת בשאלות מעניינות מהחיים, כדי לתת הזגמה מוחשית להשפעת העיונות הכלליים על פרטי החיים המעשיים; לעמוד על המשמעות העיונית-פילוסופית של ההלכה ממקורות ספרי האמונה הפנימיים והמדויים שביהדות, ולהגיש רעיונות אלה בשפה ברורה והגיונית ולהבליעם בתוך הסברת יסודות ההלכה.

בשני הכרכים נדונות הלכות בעניינים שבין אדם לחברו ובין אדם למקום, תוך סקירת הנושא הנדון מהיבטים שונים. כך בפרק הלכות ארץ ישראל נדונים המצווה הציבורית ליישב את הארץ, מצוות ישיבתה לפרט, מצוות הפרות השממה, מצוות נטיעת עצים, מה הדין כשיש התנגשות בין עלייה לארץ וכיבוד הורים, האם מותר לצאת לטיול בחוץ לארץ, מה הדין כשיש מחלוקת בין בני הזוג בשאלת העלייה לארץ, מצווה לשבת את הארץ, כיבוש הארץ ופיקוח נפש.

פרקי הכרך הראשון עוסקים בהלכות כיבוד אב ואם, גניבה, בין אדם לחברו, הלוואה, הכנסת אורחים, ארץ-ישראל, ציצית, תפילין, קריאת שמע, זכירת יציאת מצרים, תפילה, פיקוח נפש, מזוזה, טבילת כלים, זכר לחורבן, שלמות הארץ.

בכרך השני יש הלכות רבות הנוגעות למשפחה. נדונות בו הלכות "צניעות, נישואין, התנהגות, עריות, ברית מילה, פדיון בכורות, גיוס, השכמת הבוקר, נטילת ידיים של שחרית, ברכות השחר, ברכות התורה, ביפה, תפילת הדרך, קריאת התורה, עבודה עברית, חוקי המדינה. הפרק הלכות נישואין, למשל, מלבן נישואין מה הם, אירוסין ונישואין, ביאור קניין הקידושין, משמעות הקידושין בשווה פרוטה, פרטי הלכות קניין השבועה, הלכות וכוונות בענייני קידושין, מרכזיות העדים בחתונה, מי הם עדים פסולים, משמעות מניין עדים, הברכה הבוס שלפני הקידושין, כתובה מהי, סכום הכתובה ומשמעותו בימינו, התחייבויות נוספות בכתובה, כתיבת הכתובה, סדר החתונה, חופה מהי וכיצד נוהגים לקיימה. כל זה בצד פרקים על הלכות ומנהגי החתונה, הלכות כלליות לקראת הנישואין והלכות צניעות – כך שלפנינו חומר רב בכל הקשור לבניין בית יהודי.

בפרק שלמות הארץ מביא הרב אליעזר מלמד כמה טעמים הלכתיים, שעל פיהם ישנו איסור מפורש להעביר חלק מארץ-ישראל, אפילו הוא מזערי, לרשות עם אחר. הוא מונה חמישה טעמים: איסור נסיגה נובע ממצוות כיבוש, פיקוח נפש, איסור נסיגה מדין חילול ה', איסור "לא תחנם" ואיסור מכירת קרקע מקרקעות ישראל לנכרי.

★

● פילוסופיה רב-תחומית

מאמר לוגי-פילוסופי, מאת לודוויג ויטגנשטיין. תרגם לעברית: עדי צמח. הוצאת הקיבוץ המאוחד. 84 עמ'

לודוויג ויטגנשטיין נחשב כגדול הפילוסופים של המאה העשרים, וספרו זה הוא היחיד אותו פרסם בימי חייו. הספר פורש תפיסת-עולם שלמה וחובק תחומים מגוונים של פילוסופיה, לשון, מתמטיקה, מוסר, פסיכולוגיה, מתמטיקה ועוד. אין פלא שהספר השפיע על יוצרים בתחומים שונים, ולאו דווקא על פילוסופים.

למרות הנושאים הזבקי העולם הכלולים בספר מצליח ויטגנשטיין להביע בבהירות רבה את רעיונותיו, הם מנוסחים ללא כובד מדעי המאפיין מאמרים מסוג זה. את הדברים הוא מציג בצורה של משפטים או פסקאות קצרות, המשתלבים ומתחברים זה אל זה, אך לגבי רובם ניתן לומר כי גם כל אחד בנפרד מכבא רעיון מסויים.

בהקדמתו כותב המחבר כי את מובנו של הספר אפשר להביע במלים אלה: מה שבכלל ניתן לומר, ניתן לומר בבירור, ומה שאי אפשר לדבר עליו, עליו יש לשתוק. ועוד הוא מוסיף, כי הספר מתווה גבולות לביטויה של המחשבה. ניתן להתוות את הגבול רק בשפה, ומה שנמצא מעברו האחר של הגבול יהיה פשוט חסר מובן.

כמו פילוסופים רבים אחרים עוסק ויטגנשטיין בספרו זה במיוחד בזיקה שבין המציאות לבין השפה. נביא בהתמציתיות כמה גרעינים מרעיונותיו: מחשבה היא פסוק בעל מובן. מכלול המשפטים היא השפה. לאדם יש יכולת לבנות שפות שבהן ניתן לבטא כל מובן, מבלי שיהיה לו מושג כיצד לכל מלה יש משמעות ומה משמעותה. כך אנשים מדברים בלא לדעת איך נוצר כל צליל בודד.

ובמקום אחר הוא כותב: "גבולות שפתי משמעם גבולות עולמי. הלוגיקה ממלאה את העולם: גבולות העולם הם גם גבולותיה. על כן, בלוגיקה, אין אנו יכולים לומר: זה ישנו בעולם, וזה איננו. שהרי היה זה כאילו הנחנו מראש שאנו דוחים אפשרויות מסויימות; וזה לא יכול לקרות, כי אם על הלוגיקה להתבונן בגבולות העולם גם מן הצד השני, עליה לצאת אל מחוץ לגבולותיה. את מה שאיננו יכולים לחשוב, איננו יכולים לחשוב: על כן גם אין אנו יכולים לומר מה אין אנו יכולים לחשוב".

★

● שלום במשקפי אמונה

חולמים שלום, חוברת הדרכה בנושא השלום. כתיבה ועריכה: רבקה כץ. איורים: צחי פנסון. הוצאת עזרא, תנועת הנוער החרדי לאומי בארץ-ישראל 158 עמ'

חודש התנועה של תנועת "עזרא", שנפתח לא מכבר, עמד בסימן הנושא "חולמים שלום". ישראל דיסמן, מנכ"ל "עזרא", מציין בפתח החוברת שלפנינו, כי נושא זה נבחר דווקא בגלל המחלוקת הקשה השוררת בעם ישראל "ורצוננו להביע את עמדתנו הנחרצת שגם אנו בעד השלום אבל 'רוצים שלום אחר', וזה שאנו רוצים שלום אחר, המבוסס על ערכים שהתחנכנו עליהם במקורות היהדות, מבלי שאנו מוכנים לוותר עליהם, לא עושה אותנו 'מכשול לשלום'". הנושא נבחר גם מתוך מגמה להגיע להבנה, שהשלום בתוך עם ישראל חשוב לא פחות מכל שלום אחר.

בחוברת נבחנים התהליכים העוברים על המדינה והעם מתוך הסתכלות מבעד משקפי אמונה. בחוברת יש 24 פעולות לחניכים, עם הגדרות המטרה, שכבת הגיל, הדרך והאמצעים שבכל פעולה. יש בחוברת שפע של מקורות מעייני היהדות ומשל מחברים בני זמננו, בנושאים שונים הקשורים לשלום, כך שחשיבותה גם בלי קשר לפעולות במסגרת תנועת נוער.

בשער הראשון, "שלום עלינו", מתבררים מושגים הנוגעים לשלום בין האדם לבין עצמו, בביתו, בינו לבין חברתו, שלום בין ערכים ועוד השלום בכללו. השער השני נקרא "השלום החלומי/החלום השלומי", ועניינו היחס לנוכרי, ההבדל בין זכויות פרטיות לזכויות לאומיות, תפקיד עם ישראל כלפי אומות העולם, הסכם שלום, בריתות עם העמים לאורך ההיסטוריה, הבעיה הפלשתינאית, המלחמה והמקפידה, ועוד. השער השלישי, שכותרתו "לקראת מחזה תיכון חדש", עוסק בעתיד, בראיית השלכות, הציפיות והמשימות העומדות בפנינו, בעקבות התהליך המתרחש לנגד עינינו. בין היתר יש בחלק זה של החוברת ראיונות עם כמה אישים המתנגדים להסכם המוצע ומתבקשים להציע הבנית אלטרנטיבית. כן מוצעים כיווני מחשבה לקראת העתיד.

★

★ רשימותיו של אוטיסט

לא רוצה עוד להיות "האיש שבפנוכי", שדרים מתוך כלא של אוטיסט, מאת בירגר סלין. עורך: מיכאל קלונובסקי. מגרמנית: מירה עוזן. הוצאת "רשפים", תל-אביב. 150 עמ'

בישראל, כבארצות אחרות, גבר בשנים האחרונות הטיפול והסיוע לאוטיסטים, אלה האסירים בכלא של ה"אני" שלהם, מסוגרים בעולמם הפנימי ומעטים ליצור קשר עם סביבתם. רבים מהם אינם מוגבלים מבחינה שכלית, וחלקם בעלי אינטליגנציה גבוהה. הספר שלפנינו הוא מסמך יוצא דופן, והוא כולל מרשימותיו של אוטיסט בן 20, שבגיל שנתיים גם ניטל ממנו כושר הדיבור.

בהוצאת הספר טיפל העתונאי הגרמני מיכאל קלונובסקי, שבפברואר 1992 סיפר לו שופט בבית המשפט העליון של ברלין, כי לאחד מעמיתיו יש בן אוטיסט, בן 19, שלפתע החל לשבת ליד המחשב ולכתוב דברים לא ייאמנו. וכך החל קלונובסקי להתעניין בנושא, נפגש עם ההורים, ועם בירגר סלין עצמו במעון לאוטיסטים צעירים, וכך נולד הספר שלפנינו.

הדברים כתובים בצורה אסוציאטיבית עם מעברים חדים, ללא סימני פיסוק, אך יש בהם יופי מיוחד והם משקפים עולם פנימי של מוכה גורל, שאינו מתקשר עם סביבתו. "אני משורר למען אחיותי האילמות, למען אחי האילמים, למען ישמעו אותנו ויפנו לנו מקום בו נורשה לגור בין כולכם בחיי החברה הזאת", הוא כותב. ובסוף הספר הוא כותב: "אני רק דמות-בלי-עצמי שיצאה מתוך חשכת עולם האוטיסטים כדי לתקשר עם אנשי העולם בדרך שלהם, אבל איני יכול לקחת חלק בחייהם כי עולמי עדיין כולא אותי. אני עדיין מחפש את הדרך החוצה".

ש. יהושע

כל האומר דוד חטא – בין פרס לגפני

מאת רפאל בנימין פוזן

התורה אינה 'אוסף של מעשים טובים'. היא מספרת מעשים שהיו לא מפני שהם מעשים מופתיים אלא מפני שהם מעשים שהיו. אין התורה מעלימה את השגיאות, החולשות והשגגות של גדולי ישראל; ודווקא על ידי כך היא מטביעה על סיפוריה את חותם האמת...

דברים חריפים אלה פרי עטו של לא אחר מאשר רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל, מנהיג חרדי גרמניה לפני מאה שנה – באים בתוך פירושו על הצעת אברהם לשרה "אמרי נא אחותי את", שעליהם כתב רמב"ן "ודע כי אברהם אבינו חטא חטא גדול בשגגה שהביא אשתו הצדקת במכשול עוון מפני פחדו פן יהרגוהו" (!). העובדה כי בסיכום הדיון אין רש"ר מסכים עם רמב"ן – באופציות שעמדו בפני אברהם, מעריך רש"ר (כרד"ק ואחרים) שאברהם בחר ברע במיעוטו – אינה משנה את עמדתו העקרונית; ההתגדות תקיפה ל"סנגוריה" על גדולי אומתנו בניגוד לפשט הכתובים.

הדברים נכתבים בעקבות "פולמוס דוד המלך" שהסעיר השבוע את הרוחות. במהלכו הופתעו מפי דוברי שני המחנות סיסמאות שמוטב היה אילמלא נאמרו. עתה משנדמו הקולות ראוי לבדוק דברים לגופם במתינות וביישוב הדעת.

הוראת פרקי תנ"ך המתארים חטאם של גדולי עולם, מציבה בעיה אמיתית שבפתרונה ניתן לאבחן ארבע גישות נפוצות: התעלמות, אידאליזציה, דברים כפשוטם והשתלחות. שלושת הראשונים חוצים מחנות בקרב מורים שומרי תורה ומצוות, ואולם המשותף לכולם היא שלילת הדרך הרביעית: המנופנף עליה שמור לסקטור החילוני. ונפרש דברינו:

שומרי תורה העוסקים בהוראת מקרא מאוחדים בנקודת המוצא: התנ"ך בשלמותו הוא אוסף כתבי הקודש של עם ישראל. כתורה שנתינתה בסיני ונתפסת כהתגלות דבר ה', גם ספרי תנ"ך טבועים בחותם של קודש. קידושם וחתימתם בידי אנשי כנסת הגדולה נבע מתוך ההכרה שמחברי הספרים – נביאים או בעלי רוח הקודש – זכו להתגלות אלוהית.

מכאן נגזר יחס עקרוני לתנ"ך: יראת כבוד עמוקה ותחושת כניסה אל הקודש. מנגד שלטת גישה חילונית ולדידה המקרא, בכלל זה גם התורה – היא יצירה אנושית מאוחרת. אצל בעלי השקפה זו אין התנ"ך עניין שבקדושה, מתוך כך גם הגישה אליו אינה מושתתת על עמדה נפשית מיוחדת. התנ"ך נתפס כספרות גדולה ותו לא.

קטעי מקרא המתארים פגמים מוסריים אצל גדולי עולם מעמידים מורים שומרי תורה בפני דילמה חינוכית: קיים חשש שהעיסוק באלה עלול לסבך את עולמו של התלמיד (וגם את המורה עצמו) ותרבעים אפוא דרכי פתרון.

★

דרך אחת היא התחמקות; פרקים אלה אין מלמדים. סוג זה של פתרון אופייני לבעלי מחשבה פשטנית של שחור או לבן המעריכים – אולי גם בצדק – שמוחשת סכנת ערעור עולמו התיראמוני של הלומד, ובעיקר מחוסר יכולת המורה להתמודד עם שאלות מציקות – מוטב לדלג על הנושא כולו. גישה כזו, צריך לומר, קיימת כבר במשנה: "מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם" ("מעשה ראובן, וישכב את בלהה. ולא מתרגם – חיישינן לגנותו". מגילה כה ע"א ורש"י). משמע, היו עניינים שחכמים באופן מודע העדיפו שלא לתרגמם לציבור הרחב מחשש לפגימה בכבוד אבות. על כך עשויים אנו לשאול בצדק, האומנם נתכוונו חז"ל חלילה לצנזר את התורה? את התשובה העקרונית מספק רש"י במקום אחר באותה מסכת: "שהתרגום אינו אלא להשמיע לנשים ולעמי הארץ שאינן מבינין בלשון הקודש" (כא ע"ב) לאמר, מתוך תחושת האחריות של חז"ל כלפי קהל היעד שכלל גם "נשים ועמי הארץ", שלא הבינו בלאו הכי את לשון המקרא, העדיפו אמנם שלא לתרגם בציבור פרשיות מורכבות ומסובכות.

פתרון מסוג זה שוב אינו רלוונטי בימינו: לא רק משום שכל נער מסוגל כיום לקרוא בעצמו את המקרא ולכן התחמקות מצד המורה מגרה בדווקא ל"הצצה" ולקריאה בלתי מבוקרת, אלא בעיקר מן הטעם הבא: התייחסות לתלמידינו כאל עמי הארץ, לכאלה שניתן להשתיק את סקרנותם וזקרנותם, גם מעליבה וגם אינה מציאותית.

מטעם זה מוצאים אנו, במיוחד במגזרים חרדיים, גישה של אידאליזציה. עיקרה, הפקעת דמויות מקראיות מן הממשות הריאלית והפיכתם לסמלים או לדמויות מלאכיות שלא מעולמנו. יתרונה האפשרי של גישה זו הוא בציורם של אבות האומה כנעלים מעל כל נדנוד עבירה ובכך נשמרת דמותם בטוהרה. מטעם זה כל מה שמשתמע במקרא לגנותם אסור לו שיתפס כפשוטו ו"כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה". בהתאם לכך קיימת סלקציה גם ביחס לפרשני המקרא ואפילו ביחס לדרשות חז"ל. מעשה ראובן יילמד, אם בכלל, על פי אותה ראיה ש"כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה". העובדה כי בהמשך אותה סוגיה נחלקים תנאים בדבר ("לדעת ר' אליעזר ור' יהושע חטא, ולרבן גמליאל ולר' אלעזר המודעי בקש לחטוא ולא חטא", רש"י שבת נה ע"ב) ופרשן גדול כרמב"ן נקט שראובן אכן עשה מעשה – אינה מאוזכרת. כיוצא בזה ביקורתו החריפה של אברבנאל על "כל האומר דוד חטא" אינה נלמדת וכהנה רבות.

הנוקטים דרך זו מודרכים על פי שיקול אחד ובלעדי: חינוך ליראת שמים, כשלעצמה מטרה נעלה. ואולם המחיר הכפול בו נקנית השיטה מעמיד בספק גם את התוצאות החינוכיות: בניגוד לבקשת האמת שהייתה נר לרגלי ראשונים והרמב"ם ראה בה חובה דתית ("אין רצוי לפניו יתעלה כי אם האמת ואין מכעיסו כי אם השקר", מו"נ ב מז), מתנבת גישה זו למשוא פנים ולסלקטיביות ("דע כי אתה חייב לדעת: כל מי שירצה להעמיד דעת ידועה ולישא פני אומרה ולקבל דעתו מבלי עיון והבנה לעניין אותו דעת אם אמת אתה אם לא, שזה נאסר מן התורה וגם מדרך השכל", ר"א בן הרמב"ם, מאמר על אודות דרשות חז"ל). למעלה מזאת, הפקעת דמויות המקרא מגדרי בני אנוש וכשל כך גם הפקעה טוטאלית של המקרא מפשוטו (בניגוד מוחלט למאמרם "אין מקרא יוצא מידי פשוטו", וראה רשב"ם ריש פר' וישב) – מחטיאה את העיקר; יכולת ההזדהות עם הנאמר בכתבי הקודש.

ניתן ללמוד האף להתהלך עם בני אדם גדולים. אי אפשר לחנך לאורם של מלאכים, כניסוחו הזך משמעי של רש"ר הירש "ידיעת חטאם של גדולי ישראל אינה מנמיכה את רמותם, אלא להיפך: רמותם גדולה ומאלפת בעצם החטא שחטאו. אילו הוהדרו כולם כזוהר הרקיע... היינו סבורים כי טבעם שונה מטבענו" (שם).

★

אמת, הוראת תנ"ך אידיאלית המורסת בפני התלמיד מיגוון דיעות בפרשנות הדנה בהם מתוך מורא וכבוד אך גם בפתיחות הלב וחירות הדעת, המוכנה להתמודד באומץ לב גם עם "הפשטות המתחדשים בכל יום", היא אכן חיזיון שאינו נפרץ. אילו נתקבלה עמדתו של הנצי"ב מוולוזין זצ"ל, וכן ראשי ישיבות ליטא, שקרא לבני הישיבות להיות מקשטים בכ"ד ספרים ("קדמת העמק" לשאילתות, ב), אילו הדריכו גבולנו כתלמידי חכמים שידאתם קודמת לחכמתם שהם גם בעלי ידיעה מקיפה במקרא ובמפרשיה, אפשר שעולמם הרוחני של צורכים רבים היה מוצק ושורשי יותר. להוותנו יש אמת בדימוי שרבק כבו; קנאות לכבוד התנ"ך – יש, ידיעה עמוקה – אין.

ואולם מנגד אין דילמה כל עיקר. העיסוק במקרא שבו למיצער התורה תנועת ההשכלה בראשיתה, התגדף מכבר. ידע, ולו גם חלקי, בתנ"ך, שפעם היה אתגר גם בסקטור החילוני, נתחלף בבורות מרהיבה ובביכוד. הגיס כמורסין בוכר או מתנכים מסוגו של אליעזר שמאלי, אנשים בעלי שאר רוח שנטעו אהבת תנ"ך בדור החלוצים, אינם נשמעים עוד.

השפעתם של חוקרי מקרא חילוניים רציניים אינה ניכרת במערכת החינוך. באופנת העכשוויזם השלטת, נתבצר מקום לגסי רוח מסוגם של מאיר שלו ("תנ"ך עכשו") ויעל דיין, שפרצופם הרוחני הוא כשל "הגמדים בעלי עיניים טרוטות, ההולים סביב לשדרות האבנים התותנה של מגדל עופל, ורושמים את קומתו אשר לעב תגיע, רק כדי פשיטת ידם הקטנה", כדברי הראי"ה זצ"ל בהקדמת שיר השירים. לקידום אין כל בעיה עם דמותו של דוד; אנשי בינין מחפשים בתנ"ך את השתקפותם העצמית.

זהו העניין שבגללו דברי פרס קוממו עליו רבים: לא ב"מה" אלא ב"איך", בהפקרות הלשונית המשתלחת. רשאי פרס להעריך את דמותו של דוד ברוך שבה הוא מבין. דוד המלך בוודאי שאינו זקוק ל"התנצלותו" הנלעגת. הבעיה שונה לחלוטין: מי שמסוגל להתנסח בשפת השוק כלפי דמות מקראית, מעיד על עצמו כיצד הוא מעריך את התנ"ך. כאשר מדובר בשר בישראל, יש בכך משום גושפנקא ממשלתית להפקרות המחלחלת למערכת. על כך בא אי האמת.

★

מנגד העלה ח"כ גפני טיעון לא קביל; פרס אינו ראוי להשמיע פירוש לפסוק בתנ"ך: ראוי לח"כ גפני בעל הרקע החסידי שלא להעלות טיעון מסוג זה. ראשית משום שהוא מנוגד לעיקרון המועצם במיוחד בתורת החסידות; לכל יהודי יש חלק בתורה הקדושה. הצגת סקטור מסויים בעם ישראל כבעל מונופול על התורה – גישה זרה, מזרה ומסוכנת – מנוגדת גם לביקורת המושמעת תדיר כלפי חכ"ים חילוניים על התנכרותם הטוטאלית למקורות הנצח של עם ישראל. ראה נאום קליינסון בכבמת כנגד דברי פרס באוסלו. פרס זכאי אפוא להשמיע פסוקי מקרא ואף לפרש אותם כרוחו, ולוואי וירבה בכך מתוך ענוה ודרך ארץ.

ילקוט ספרותי

מאת אברהם בלאט

ט. כרמי, "אין פרחים שחורים", הוצאת "דביר" תשנ"ד

כאשר אנו מבדילים את החטיבות השיריות בשנות השישים והשבעים בספרותנו, אנו מוצאים את המשורר ט. כרמי ז"ל, שנפטר לפני חודש, יותר בצד המופשט מאשר בצד המוחשי, עת קלסתר שירו חבוי מאחורי הגיגים רבי משמעות, עטור אמצעים פיוטיים של דימוי ומטאפורות.

בשירה זו האינדיבידואליות היא המולכת בכיפה, וייחודה בשפת הלוס שלפעמים עוסקת במוטיבים מיתולוגיים, ולפרקים ב"אנטיקווד" – חיה אגדית העמוסה סמלים נוצריים וכפופה לתפישה אסתטית צרופה השוררה על פני מסכת מודרנית של השיר הבלתי מובן.

מישורי התבוננות אלו הולו תופסים לאחר השירה הצבעונית האלתרמנית שקראה דור למושגים שונים בתחומי השירה. ט. כרמי היה המשורר שבא מבחוץ והיה אמון על השירה האנגלוסכסית והצרפתית, והוא איננו אחר מ"התבודד" או "האסכולה", אלא עומד מן הצד.

אם בדורות קודמים היתה קיימת זיקה או כמיהה לתשתית תנ"כית, היסטורית או קלאסיציסטית, הרי השירה המודרנית פתוחה את כל ההרצובות של עקרונות התסימה כדי לבוא בסוד הפואטיקה בעלת צביון אינטלקטואלי של ה"סגירות", כדי להפש את ההודם ואת משחק הצלילים.

היו אלה שירי "נחש הנחושת", "האנטיקווין מסתכל במראה" וספרים אחרים, בהם תהר ט. כרמי אל הדברים השונים של הקטיגוריה האסתטית, כאשר כל מעייניו נתונים לבעיות השיר.

בניגוד למעגלי שירה אחרים של משוררים שהיו מעוקים בנושאים פילוסופיים אקזיסטנציאליים – פנה המשורר יותר אל תבניות השיר, בשבצו פרזה בשירה, חלום ודימוים, וכן מיתיות מודרנית של ראיית עולם ומערבולת החיים גם יחד. לימים נעשה קולו צלול יותר כמשורר לירי ששירת אהבתו שורה בהגות וזכה בפרס שלונסקי תשי"ח, בפרס ברנר תשל"ג ובפרס ביאליק תש"ן.

ט. כרמי (שרוני) נולד בניו יורק ונתחנך בתל אביב, אך חזר לארה"ב שם למד בבית המדרש למורים של ישיבת ר' יצחק אלחנן, השתתף ב"הדואר", נדרש למחוזותיו של שקספיר ולשירי נאוים חיכמת, ששיקפו את נטייתו לשירה חובקת עולם, ולחיבור סוניטות בנוסח דומה של לאה גולדברג.

בשנת 1946/7 עסק ט. כרמי בהדרכה במוסדות חינוך של ילדי פליטים, ואת רשמיה-רחשיו העלה במחזור שירים "אין פרחים שחורים", שהציב עולם ייחודי על נושא השואה. קובץ זה הופיע בשנת תשל"ג ונתפרסם עכשיו מחדש. בפסיפס הגדול של שירת ט. כרמי מהווה מחזור שירים זה חלקת אדם ותוף המפעימה אותנו בעוצמתה, אשר גם לאחר ארבעים שנה רישומה ניכר במשמעות השירים, על אף כל השינויים הסמנטיים והסמליים שחלו במשך הזמן בזכרוננו הקולקטיבי ביחס לשואה.

בקובץ זה משמש המשורר פה לילדים עקורים ואסופים שאיבדו את ילדותם ולא שרו להם שירי ערש, כי השוחט שחט את הגדי ואת האב ואת האגדה עצמה.

בשיר הערש העממי היה השה צח ורחוץ, והאב יצא אל השוק כדי לקנות מתנה לילדו, והילד היה אמור לנום ולחלום, ואילו בשיר ערש של כרמי עולה האב האדום האכזרי, והחלום הוא פרוע, לא מסופר שם על הפלגה לאי שם, או שקיעה ארגמנית על הים, ובוודאי לא על בשמים, כי אם על המעשה שלא היה ועל החלום שנגזל. אין זה פזמון של תקווה, כי אם של אימת הכליון. ואפילו לא על ה"חד גדיא" המעיד על הגנת השמים. "אין כאן דיאלקטיקה שבה היש דוחק את האין וגובר עליו (על דרך "השואה והתקומה"), אלא שלילה צרופה, שום דבר אינו מה שראוי לו להיות" (כדברי עדיה אורחי ב"פתח דבר"). במחזור שירים זה המציאות היא המוסר לילדי פליטים בצפון צרפת, המבודד בארמון מפואר מהמאה השמונה עשרה, שעל כתליו מצויירים כרובים ורדרדים, והנפשות הם ילדים, רני, מרסל, ז'קו ואנדרי, אשר שוכנו במקום כדי לאחות את הקרעים בין האבדון לבין התקווה, וקולותיהם הם מונולוגים שיש בהם מבע דרמטי ובלדסקי של חישוף מצוקותיהם. וכך שר רני:

בָּהִיר שֵׂעָר, לָבָן פָּנִים וְגֵו אֲנִי
בָּהִיר כְּשַׂעֲרוֹת אִמִּי
לָבָן כְּרוֹמִית אָבִי
יוֹם בּוֹ עָלָה בְּמֶרְכָּבוֹת עָשָׁן
וְלָמָּה לָאֵטָה לִי לַאֲרָאמִי לְאוֹר הַכְּפוֹר
רָנִי, אַתָּה הַפֶּרַח הַשָּׁחֹר

(עמ' 19)

מהו אותו דימוי של "הפרח השחור", הרי "אין פרחים שחורים" – תוהה הילד אשר "בריאתו אורב הדם, ובשיניו כוסס המק", כי צורתה המהותית של הנפש היא העליונות, האורה, ואילו אתם הופכים את הצללים לגילויה הכשר היחידי; חובה, לרבריכם, להלבישה אך ורק בשחור. והרי אין פרחים שחורים – התפלמס קארל מארקס עם הצנזורה הספרותית בגרמניה, המשפט הזה הוסיף לזלזל ולתעתע. קול אחר הוא של מרסל, ששירו הוא יציר לילה המוביל אותו תמיד אל אביו ושם מחפש לו מפלט ומקלט במחילה דמומה, מעל ל"זעק רכבות בוקות".

רַק בַּלֵּילוֹת אָשִׁירָה שִׁיר־אֵינֵךְ
(עַל חֵטְא־אַהֲבָתִי)
יְצִיר הַלַּיְלָה הוּא
וְאֶל לֵיל־עֲטַלֵּף יִפְרֹשׂ כְּנָפַי

(עמ' 24)

מרסל אינו מעז להרים את קולו, אלא לוחש וממריא כמו עטלף סומא אל ליל עיר עמום. ט. כרמי ביקש את פתרון הפה של האילמים מתוך כפייה, שצברו את אהבתם בחשאי והתרפקו על ילדיהם הגלמודים, תוך דממה סטואית. וכך שרה אמו של אנדרי:

אַנְדְּרֵי עֲמוֹד בְּשֶׁקֶט
וְהַקְשֵׁב עֲנוֹת־אַהֲבָתִי
יָגֵן נְסִיכָתְךָ הָאֲצִילָה מִמְּשִׁי

(עמ' 28)

ואילו אנדרי השיב בקור רוח:

לֹא נָסִיךְ אֲנִי וְלֹא פְּאֵר
אֲנִי אַנְדְּרֵי רוֹצֶה לְשַׂחֵק בֶּחָצֵר
אַנְדְּרֵי אֲנִי, וְלֹא בּוֹגֵן

(עמ' 32)

כך נקעים הקולות בין לחישות הליל וקוראים תגר על השקט, כי העולם נאטם לפניהם, והניין היא גלויית עיניים וקובלת:

כָּל אֲשֶׁר רָאִיתִי
אַף אֲזַיִם בְּעַרְסוֹלָם הַמְּגֻהָץ
בָּעֵרוֹ נִבְט.
כָּל אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי
אַף מַשְׁקוֹ שֶׁל דְּלִי רָזֶה
בָּעֵרוֹ הַצְּלִיל
עַד בּוֹא יוֹם הָרְסִיסִים

(עמ' 45)

ואז הכול התנפץ, כי הם נשארו מיותמים ובודדים כמו הכוכבים שכבו.

שירה זו אוצרת תהום ועוצמה בסוד האבדון, והוסיפה לכך גם שושנה הזמן בהתנוכי עץ הרישומים קודרים של דמויות הנושאות את היגון הרוסטם.

לפני חודש נסתלק ט. כרמי – המשורר שהאמין בשירה כיעד ובאידיאל.

"סיפורי ירושלים" לדב גנחובסקי

"מסיבות החברה הגבוהה" הוצאת "כרטא" 1994

"סיפורי יהם מעשיות שהיו. כולם סיפורי אמת... רבים מן הסיפורים הישנים דומים לידיעות חדשות המתפרסמות באמצעי התקשורת של ימינו, או אולי מוטב שנאמר כי רבות מן הידיעות החדשות דומות לסיפורים שכבר היו וכי למה שישנו? הרי מדובר באותם אנשים: ירושלמים". כך מעיד הנחתום על עיסתו, בסבכון קר ובזחיחות הדעת. זהו סגנונו, רוחו תבניתו של האיש המחפש ודורש בתולדות העיר וספיחיה.

סיפורי מעשיות היו פעם באפיקים אחרים. היו פעם י"ג סיפורי ר' נחמן מברסלב, שסיפרם ביידיש לחסידים כאי חצרו, על מלך וקיסר, זבוב ועכביש, על ששת הקבצנים ועל בעל תפילה, וכל אלה בצביון יהודי ואנושי, בשילוב דמיון ותמימות.

סיפורי מעשיות היו בעלי גוון פולקלוריסטי של יצירה עממית, והם הפכו לסיפורי מורשת, אשר מכוח סגולותיהם פירנסו המוני עם.

דב גנחובסקי לא פנה אל אפיק יצירתי, אלא לאוסף תעודות, מסמכים, דמויות וקוריוזים מימי הבריטים והמנדט, כאשר קולמוסו מושך קוי תיאור ונוסטלגיה לפרטי פרטים על עיתוני ירושלים ועיתונאי העיר, שכונות ושיכונים, וכן את תיאורו של ש"י עגנון על הבית בירושלים שבו התגוררה שירה גיבורת הרומאן הקרוי על שמה, שזה היה גם הבית של התליין הטורקי בימי ג'מאל פחה. ישנם בוודאי "רומנטיקנים" שאוהבים סיפורי מעללים כאלה של הרפתקנות פיקארסקית, הם יתגגו באווירה זו של פרשיות וחצרות, אך מי שנפשו יוצאת אל סמטאות ירושלים יילך אל העובלות של עזרא המנחם, פנחס פלאי ואפילו חיים באר.

רב גנחובסקי – כלכלן על פי השכלתו ועיתונאי במקצועו – אינו סופר, ואינו כמה למארג עלילתי, ואינו טורח לרדת לכבשונו של אדם, אלא לאירועים ומאורעות, פרקי זכרונות ותקופות ושאר זוטות, המתגבות תוך אירוניה ולוויית חן על זמנים שחלפו: כאשר במאה שערים היה גן ציבורי, ירושלמים יצאו להילולם בארבה, וסתם יום של חול בעתות מלחמה.

ירושלים היא עיר יהודית, ולכל אחד ירושלים שלו. הסיפורים הם מעשיות שהיו. כולם סיפורי אמת, ולדעת רב גנחובסקי, "הסיפורים מצטרפים יחדיו ויוצרים היסטוריה קטנה; כמוהם כאבני פסיפס צבעוניות היוצרות יחד תמונה שלמה" ולהיסטוריה קטנה – מעשיות ועדויות.

לאה יפהן

בוא נהפוך את המגלשה

בֹּא נַהֲפֹךְ אֶת הַמַּגְלֵשָׁה
נַחְלִיק מֵהַזִּקְנָה
לְמַטָּה לְמַטָּה
נִזְחַל הַחוּצָה
בְּלִי מַקֵּל
בְּלִי רְעִידוֹת
נָגֵדֵּד כְּמוֹ נִיצוֹצוֹת
בֹּא נַהֲפֹךְ אֶת הַמַּגְלֵשָׁה
בְּגַלִּיצְנֵדֶר מָהִיר אֶחָד
נִשָּׁפֵךְ מִתּוֹךְ הַלַּיְלָה
צְלִילֵי אַהֲבָה.

לפרשת השבוע שמות

גלות וגאולה

מאת הרב רצון ערוסי

פרשת שמות מתארת את ראשית התהוות האומה מאותם בני יעקב "הבאים מצרימה", התרבותם והתיהדותם בעם. הפרשה מתארת את חיי בני ישראל במצרים, ארץ לא להם, גלותם ושעבודם, ואת ראשית גאולתם ממצרים. בפרשה מתואר בפירוט כיצד נולד מנהיג ישראל, משה, התגלות ה' אליו, השליחות שקיבל מה' להוציא את ישראל ממצרים, הופעתו בפני בני ישראל כדי לבשר להם את הגאולה, והופעתו בפני פרעה כדי לדרוש ממנו בשם ה', "שלח את עמי ויחגו לי במדבר".

אכן פרשה זו היא פרשה גדולה בכמותה ובתכניה, והיא הקשתה על קובעי ההפטרה למצוא הפטרה שתכלול בה את כל נושאיה החשובים של הפרשה, לידת האומה וילדותה, לידת מנהיגה, גלותה וגאולתה. לפיכך התפתחו מנהגים שונים של הפטרות, ובדורנו שרדו שלוש מסורות. ההפטרה לפי המסורת האשכנזית היא בדברי הנביא ישעיה, כז, ו-יג; כח, א-יג; כט, כב-כג, והיא עוסקת בעניין גלות האומה וגאולתה. ההפטרה לפי המסורת הספרדית היא בדברי ירמיה, א, א-יט; ב, א-ג, והיא עוסקת בלידת ירמיה במנהיג שליח מאת ה' למורות סירובו, כשהכוונה של קובעי ההפטרה זו למקד את תשומת הלב בפרשה ללידת משה כמנהיג שליח מאת ה', למרות סירובו. ההפטרה לפי המסורת התימנית היא בדברי הנביא יחזקאל, טז, א-יד. והיא עוסקת בתיאור ילדות האומה. אלא שיש להעיר שלדעת ר' אליעזר אין מפטירין בהפטרה זו, ואולם היא עוסקת בתועבות ירושלים (מגילה, כה, א), אך הרמב"ם בפירושו לאותה משנה פסק שאין הלכה כר' אליעזר. ובנוסף לספרו אהבה ציין הפטרה זו בהפטרה של סדר שמות. ואמנם מצאנו בגמרא שתועבות ירושלים נקראים ומתרגמין (שם, כה, ב).

ילדות האומה

שתי תקופות לילדות האומה. התקופה הגרועית ביותר היא זו שבארץ כנען והקשורה לאבות האומה. והתקופה השנייה לה בארץ מצרים, בשעה שבני יעקב הלכו והתרבו מאוד. בשתי תקופות אלו היו לאבותינו מאבקי השרדות, המאבק הקיומי והמאבק האמוני. המאבק האמוני שהיה לאבותינו בארץ כנען התבטא בהתנתקותם מאלילות בני משפחותיהם, ובהפצת אמונתם בה' אחד בכנען האלילית. המאבק הקיומי התבטא בעבודה שהאומות השוכנות בנים היו, ובמלחמות ובמאבקים שהיו לאבותינו בכנען עם אויבים ויריבים.

המאבק הקיומי שהיה לאבותינו במצרים התבטא בכך שהמצרים התנכלו לקיומם ולהתרבותם, ובהתחכמות, הם גזרו על אבותינו גזרות קשות שאיימו על המשך קיומו. המצרים שיעבדו את אבותינו במסים ובעבודת פרך מפרכת, וגזרו על המיילדות את העבריות להמית כל ילד זכר שיוולד. ומשהמיילדות לא ציותו לאותה גזרה, ציווה פרעה את כל עמו, "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו וכל הבת תחיון". האמנם בנסי נסים נולדו אבותינו במצרים, ובנסי נסים נולד משה מושיען של ישראל. המאבק האמוני אינו מפורש בפרשה, אבל הוא מבצבץ בין השיטין, ומבואר הוא במקראות שונים במקרא ובדברי חז"ל. רבים מבני עמנו התערבו במצרים ולמדו ממעשיהם. הם שכחו את ה' ואת חוון הגאולה, והם הפסיקו למול את בניהם.

את כל המקבץ מן המקרא וממקורות חז"ל סיכם הרמב"ם בלשונו: "והיה הדבר (האמונה בה' אחד) הולך ומתגבר בבני יעקב ובנלווים עליהם, ונעשית בעולם אומה שהיא ידעת את ה'. עד שארכו הימים לישראל במצרים, וחזרו ללמוד ממעשיהם ולעבוד עבודה זרה כמותן חוץ משבט לוי שעמד במצוות אבות, ומעולם לא עבד שבט לוי עבודה זרה. וכמעט קט היה, והעיקר ששתל אברהם נעקר וחוזרו בני ישראל לטעות העמים ותעיותם. ומאהבת ה' אותנו ומשמרו את השבועה לאברהם אבינו, עשה משה רבינו ורבן שלכל הנביאים ושלחו. כיון שנתנבא משה רבינו ובחר ה' בישראל לנחלה, הכתירן במצוות והודיעם דרך עבודתו, ומה יהיה משפט עבודה זרה וכל הטועים אחריה" (הל' ע"ז פ"א).

בלומר, ילדות קשה הותה לאבותינו במצרים. הם לא היו ראויים להיות בנים למקום או בני ברית לו וסכנה נשקפה לקיומם. ובכל זאת חסד גדול עשה עמנו ה' – הוציאנו ממצרים, הצילנו מידם ובחר בנו מכל האומות.

חסד גדול זה של ה' מוכר ע"י הנביא יחזקאל בקטרוג נגד ירושלים אשר הפריזה בהתעבותיה כלפי ה', ובכך היא התנהגה בכפיות טובה ובבגידה כלפי ה'. הנביא תיאר את ילדות האומה על שתי התקופות בכנען ומצרים, בתיאורים קשים. הוא דימה את אומתנו באותן תקופת לתינוקת אסופית שנטשה, "והשלכי בגועל נפשך ביום הולדת אותך", "ומולדותיך ביום הולדת אותך לא כרת שרך... והתחל לא וחתלת".

אולם ה' חס על אומתנו בילדותה, "ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי... רבבה כצמח השדה נתתיך. תרבי ותגדלי בעדי עדיים". ה' גידל את אומתנו שממשלה לתינוקת אסופית עד שהותה ראויה לנישואין, לברית עימו, "ואעבור עליך ואראך, והנה עתך עת דודים ואפרוש כנפי עליך... ואבוא בברית אותך... ואלבישך רקמה... ואעדך עדי, ואתנה צמידים על ידיך ורביד על גרונך... ויצא לך שם בגויים ביפיך. כליל הוא בהדרי אשר שמתי עליך נאום ה' אלוקים".

תיאורים ציוריים אלו הוסברו ע"י יונתן בן עוזיאל על גזירות פרעה והמצרים נגד אבותינו במצרים, על הוצאת אבותינו ממצרים, על ברית סיני ומתן שני לוחות הברית ועל המקדש, דברים שעשו אותנו אור לגויים.

לידת משה מנהיג האומה

בהפטרה שבירמיה מוצג ירמיה כמי שמתוחמק מן השליחות הנבואית. "אהה ה' אלוקים הנה לא ידעתי דבר כי נער אנוכי". ואת למרות שה' אמר לו לפני כן "בטרם אצרך בבטן ידעתיך ובטרם תצא מרחם הקדשתיך נביא לגויים נתתיך". בכל זאת שיכנע ה' את ירמיה להיות נביא ועם לגויים ולישראל. ה' הבטיחו לסייעו אך גם איים עליו אם יסרב.

פרשה זו באה ללמדנו שהנס המיוחד של לידת משה, מוכיח שה' העיד את משה לגדולה, להיות רבן של ישראל ורבן של כל הנביאים ומושיען של ישראל. או כלשון הרמב"ם "עשה משה". בכל זאת ניסה משה להתחמק מן השליחות שה' הטיל עליו, "מי אנוכי כי אלך אל פרעה, וכי אוציא את בני ישראל ממצרים". משה גם טען שהוא כבד פה וכבד לשון. בכל זאת שלח ה' את משה אל פרעה ואל ישראל כדי שישראל ייצאו ממצרים.

אך לא קלה היתה שליחותו. הגויים התעברו והתנכלו. "ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל. לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח... למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו... ויצו פרעה... לא תוסיפון לתת תבן לעם ללבון הלבנים... תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר". ויכו שוטרי בני ישראל". ובני ישראל קבלו, "ויאמרו אליהם (... משה ואהרן) ירא ה' עליכם וישפט אשר הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת חרב בידם להרגנו".

מצב זה גרם לו למשה להתלונן לפני ה', "למה הרעותה לעם הזה, למה זה שלחתני". וה' גילה לו ששליחות זו היא קשה ומיוחדת במינה ולבסוף תצלח, "עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם, וביד חזקה יגרשם מארצו".

אכן הקושי שבשליחות משה הוא בכך שהוא נועד להכניע בשם ה' את המעצמה הגויית המצרית האלילית והימנית, ואת בני לעקור את הגויות מלב בני ישראל ולהכשירם להיות עם ה'. ומשה הצליח. שכן ירמיה אמר בשם ה', "זכרתי לך חסד נעוריך לכתך אחרי במדבר".

גלות האומה וגאולתה

אף שבמצרים עדיין היתה האומה בחיתוליה, בכל זאת היא כבר עברה שני מצבים המלווים את האומה בכל דורותיה, גלות וגאולה. שכן האומה בילדותה, במקום להיות בארץ מולדותה, נמצאה במצרים, ארץ נכר. השפעה להשפעה אלילית וזימנית, ומשעבדה למצרים שהרבו את גיורותיהם, והכבידו בה את שעבודם. ועל רקע גלות זו נשלח משה מנהיגה לגאול אותה, להוציאה ממצרים ולהביאה להיות עם ה', שתשכון בארץ ה'.

ההפטרה בישעיה, לא זו בלבד שהיא נותנת את המבט של גלות וגאולה למה שאירע לאבותינו במצרים, אלא יש בה כדי ללמדנו על קיומם של המאפיינים שמצרים בתופעת הגלות והגאולה שפקדה את עמנו.

הגלות נגרמת ע"י עבירות העם, "בסאסאה בשלחה תריבנה". תכליתה לכפר על עוון העם, "לכן בזאת יכופר עוון יעקב".

בגאולת ישראל ה' מעניש את הגויים שהגלו את ישראל ושעבדו אותם. כי הגויים מפריעים על מזדהותיו ומבכירים את השעבוד, "והיה ביום ההוא יחבט ה' משבולת הנהר עד נחל מצרים, ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל".

הגאולה אינה רק תשועה קיומית לעם, אלא גאולה רוחנית, "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים, והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים".

בעת ההוא רומים ישראל לשיכורים ולחסרי בינה ודעת, ולכן בשבאו בני יעקב למצרים הם השתרשו בה והתערבו בגויים ולמדו ממעשיהם. אבל לעתיד, "הבאים (לירושלים) ישרש ("בארץ הקודש") יעקב, יציץ ופרח ישראל. ומלאו פני תבל תנובה". ה' שפדה את אברהם יגרום לכך שזרעו בית יעקב "לא עתה יבוש יעקב". אלא לעולם כבר יהיו צדיקים. כי בעת הגאולה "בראותו ("יעקב), ילדיו מעשי ידי (שנעשו ע"י ה') בקרבו (אז) יקדישו שמי והקדישו את קדוש יעקב ואת אלוקי ישראל יעריצו".

هكذا من الأصل

זה שמי וזה זכרי

מאת הרב חיים דוד הלוי

ויאמר משה אל האלקים הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרתי להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם. ויאמר אלקים אל משה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהי-ה אשר אהי-ה שלחני אליכם. ויאמר עוד אלקים אל משה כה תאמר אל בני ישראל יהו-ה אלקי אבותיכם אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור (שמות ג-יג).

שתים הן השאלות הנצבות בפני הקורא פסוקים אלה. תחלה אומר אלקים אל משה ששמו "אהי-ה אשר אהי-ה", ומיד מוסיף, כה תאמר אל בני ישראל אהי-ה שלחני אליכם, ולא "אהי-ה אשר אהי-ה". זאת ועוד מוסיף מיד באמרו כה תאמר אל בני ישראל יהו-ה אלקי אבותיכם וגו', וזהו לכאורה שם אחר לגמרי.

על שאלה ראשונה כבר עמדו רבותינו (במסכת ברכות ט:) וזו לשונם: מאי אהי-ה אשר אהי-ה, אמר לו הקב"ה למשה לך אמור להם לישראל אני הייתי עמכם בשעבוד זה ואני אהי-ה עמכם בשעבוד מלכיות. אמר לפניו רבונו של עולם דיה לצרה בשעתה, אמר לו לך אמור להם אהי-ה שלחני אליכם עכ"ל. ובמדרש רבה (שמות פרשה ג' אות ו') מבואר שמשה טעה בהבנת דברי ה' וזו לשונם: אמר לפניו וכך אמר אני להם דיה לצרה בשעתה, אמר לו לאו, כה תאמר לבני ישראל אהי-ה שלחני אליכם, לך אני מודיע להם איני מודיע עכ"ל. ורש"י בפירוש החומש כתב לפרש וזו לשונו: לא שהשכיל הלילה משה ביותר אלא שלא הבין דברי הש"י כי לא מושבתו מושכת הש"י שמאז כי היותה דעתו באמרו אהי-ה אשר אהי-ה אל משה לבדו הגיד ולא שיגיד לישראל, וזהו יפה אמרת שגם רעתי מתחלה כך היתה שלא תגיד לבני ישראל כדברים האלה אלא כה תאמר לבני ישראל אהי-ה אותו עכ"ל.

לכאורה זה נראה דרוש נאה ולא פשט, ולא זו בלבד אלא שהשאלה השניה לא נתבארה עדיין שהלא בסוף הציג שם חדש לגמרי יהו-ה אלקי אבותיכם וגו'.

הפשט הנראה הוא כפירושו של הרשב"ם וזו לשונו: ויאמר אלקים אל משה, אם אינך יודע שמי אני אומר לך כי שמי אהי-ה לעולם ויכול אני לקיים מה שאני מבטיחך, ועתה שאמרתי לך כי שמי אהי-ה כה תאמר לישראל אהי-ה שלחני אליכם עכ"ל. בכך התבונן הרשב"ם לתרץ קושית רבותינו, שכאשר אמר לו תחלה אהי-ה אשר אהי-ה היתה כוונת האלקים לומר לו כי שמו "אהי-ה" שפירושו "אשר אהי-ה" לעולם ולכן אוכל לקיים הבטחתי. ועתה שידעת את שמי כה תאמר להם "אהי-ה" שלחני אליכם.

ומוסיף הרשב"ם לפרש: ויאמר עוד אלקים למשה, לא נראה שיקראו אותי בשמי, אלא ה' אלקי אבותיכם וגו' שהוא לשון אדנות ומלכות, כשם שאומרים למלכים יחי המלך, המלך ציוני דבר (כלומר ולא נוקבים בשמו). זה שמי לעולם, הוא אהי-ה האמור בפסוק ראשון, וזה זכרי ה' האמור בפסוק שני שהוא לשון מלכות וכעניין זה מזכירים את המלכים ולא בשמם. ומה שאמר בי"ה אפשר באת ב"ש (כלומר הרשב"ם יפרש כוונת השם לא בפירוש אלא ברמז א"ת ב"ש) צפ"ת הפצ"ת הה"ף תצמ"ץ פתט"ף דפנמ"י תפא"ף מצמ"ץ פמ"ף שיד"פ מפ"ק לי"ף ל"ם י"ף צפ"ץ כתק"ו, וזה עיקר עומק פשוטם של מקראות הללו ואין מגלין אותם אלא לצנועים עכ"ל. וראה גם ב"דעת זקנים מבעלי התוס'" על התומש.

ולא ידעתי מה ראה הרשב"ם לפרש הדברים ברמזי א"ת ב"ש שהם ידועים ומפורסמים לכל. זאת ועוד שאין כאן שום סוד שיש צורך להעלימו מכל אדם פרט לצנועים. ולכן נכתוב דברי הרב בלשון ברורה: הוא קורא עצמו אהי-ה ואנו קוראים אותו יהו-ה וא"ו במקום יו"ד כמו כי הוה לאדם עכ"ל. והכוונה עתה ברורה ביותר, שמו העצמי של הקב"ה הוא אהי-ה שמשמעותו היא התמדת מציאותו לעולם, אבל אנו קוראים לו לא בשמו העצמי אלא לפי משמעותו של אותו שם בלשון נסתר, יהו-ה, אלא שבאה אות וא"ו במקום היו"ד השניה והמשמעות נשארה בעינה, ומכאן יצא לנו השם יהו-ה. וזו כוונת הפסוק, זה שמי לעולם כלומר שם אהי-ה, אבל זה זכרי יהו-ה לדור דור.

אלא שהרשב"ם לא פירש מדוע באה וא"ו במקום היו"ד השניה, אף כי דבר זה מצוי הוא בלשון הקודש, כאמור (בבראשית ג:כ) ויקרא האדם שם אשתו חוה כי היא היתה אם כל חי, ולא קרא לה חיה אלא חוה וא"ו במקום יו"ד, אלא שם יש טעם לדבר כפי שכתב הראב"ע שם: "ולא קראה ביו"ד (חיה) כי מה הפרש יש בין שמה ובין שם החיות". וגם כאן צריך טעם למה באה וא"ו במקום היו"ד, ואדרבא נראה שהשם יהיה הולם יותר. והראב"ע כתב (בשמות טו:ב) בלשון זה: "ובעבור כי מלת אהי-ה ידועה בלשון המדבר להחליף היו"ד בוא"ו בשם הנכבד". ודעת רבותינו נכתוב להלן.

ואף כי עומק פשוטו של מקרא נראה כפירוש הרשב"ם, אבל כבר ראינו לעיל שרבותינו הבינו המקרא אחרת, "אני הייתי עמכם בשעבוד זה ואני אהי-ה עמכם בשעבוד מלכיות", ותמיד רבותינו הם המדייקים בהבנת עומק המקראות, והבנתם היא עמוקה יותר מהבנת פרשני פשוטו של מקרא. כי בוודאי ידעו פירוש שם ה' שהוא התמדת מציאותו לנצח (כפירוש הרשב"ם) וכך כתבו הסוד השו"ע (באו"ח סימן א') "יכוין בהזכירו ביו"ד ה"א שהיה הוה ויהיה", הרי מבואר שידעו שכוונת השם הנכבד הוא התמדת מציאותו לעולם, היה הוה ויהיה. ולפי דרכנו למדנו טעם ברור להחלפת היו"ד בוא"ו כדי שיכלול השם הנכבד גם הוה.

אלא שרבותינו הוסיפו עומק לכוונת השם "אהי-ה עמכם", וזה הלא ברור ומתחייב ממקרא שנאמר למשה לפני כן כאשר שאל מי אנכי כי אלך אל פרעה וגו' נאמר לו: ויאמר כי אהי-ה עמך וגו', והרי נרמז לו שם אהי-ה ומשמעותו שהוא "אהי-ה עמך", ומזה נובעת דרשתם על "אהי-ה אשר אהי-ה".

* * *

וגם המשך פירוש הפשטנים הוא קשה, שפירשו זה שמי אהי-ה וזה זכרי יהו-ה, כאילו אנו נקרא לו בשם זה, והלא האמת היא שאין אנו רשאים לקרוא באף אחד מבני השמות אלא בכינויו אד-ני, ורק במקדש היו רשאים הכהנים להזכיר שם בן ארבע אותיות בשעת נשיאת כפים וגם הכהן הגדול ביום הכפורים, כמו"ב קריאתו, כתיבתו ופירושו היו חכמים מוסרים אותו לתלמידיהם פעם אחת בשבע שנים (עיין כל זה בקידושין עא) כי כך נכתב בתורה "זה שמי לעלם" חסר וא"ו לרמוז לשון העלמה. ובירושלמי (יומא פרק ג' הלכה ז) נאמר שבשעה שהיה כהן גדול ביוה"כ מזכיר את השם לא היו השומעים זזים משם עד שהוא מתעלם מהם (דרך נס) דכתיב לעולם חסר וא"ו לעלם ע"כ, ועיין עוד שם. ואיך על שם זה ייאמר וזה זכרי לדור דור כלומר שבו נזכיר. והדוחק נאמר שכוונתם היא כמון ובמקום שמותר להזכיר שם ה' כלומר במקדש, אין להזכיר שם אהי-ה אלא יהו-ה.

והנה מבואר בדברי הרמב"ם (הלכות יסודי התורה פ"ו ה"ב) ש"שבעה שמות הם, שם הנכתב יהו-ה והוא השם המפורש או הנכתב אד-ני, וקל, ואלוק, ואלקים, ואהי-ה, ושדי, וצבאות וכו', וכל זה עפ"י הגמרא (מסכת שבועות לה.). והשיבושים בנוסחאות שבידינו רבו, והשמות שהעתקנו בדברי הרמב"ם הם מדוייקים עפ"י כתבי יד עתיקים ואכמ"ל.

ולכאורה הרמב"ם מנה שמונה שמות, אלא שאמרי הדיוק בדבריו הם באמת שבעה, שבכל השמות כתב וא"ו החיבור ואילו בראשון כתב בלשון או: השם הנכתב יהו-ה והוא השם המפורש או הנכתב אד-ני, וקל ואלוק ואלוקים וכו'. והצענו בזה שהשניים הראשונים אחד הם ולכן כתב בלשון "או" ולא בוא"ו החיבור כמו בשאר השמות. אלא שחובתנו להבין מדוע באמת חשבם לאחד והלא לכאורה שניים הם, ולא ראיתי למי שעמד בזה למצוא מקור וטעם לדבריו.

ונראה שמקור דבריו הוא באותה סוגיא דקידושין (עא.): ר' אבינא מקשה, כתוב זה שמי, וכתוב זה זכרי, אמר הקב"ה לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"א וא"ו ה"א, ונקרא באל"ף דל"ת נו"ן יו"ד. ופירש"י מדלא כתב שמי וזכרי משמע שלימדו שני שמות ואמר לו זה שמי מיוחד, ובזה השני אני נזכר עכ"ל. ודברי הרמב"ם עצמו (בהלכות תפלה פי"ד הלכה י' בדיני נשיאת כפים): ואומר את השם ככתבו והוא הדבר הנהגה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וזה הוא השם המפורש האמור בכל מקום, ובמדינה (כלומר מחוץ למקדש) אומרים אותו בכינויו והוא אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד שאין מזכירים את השם ככתבו אלא במקדש בלבד עכ"ל, ועיין שם במפרשי הרמב"ם. וכיוון ששם אדנות הוא רק כינויו של השם המפורש חשבם הרמב"ם בהלכות יסודי התורה לאחד.

ולכן פירושם של פשטני המקרא על "זה שמי וזה זכרי" אינו נכון, אלא זה שמי הוא יהו-ה, וזה זכרי הוא אד-ני. ומכאן שבאותו מעמד שהודיע הקב"ה למשה את שם המיוחד, לימדו שאין לקרוא בו מחוץ למקדש, ולימדו את כינויו הנשגב בפינו כיום. ועיין עוד בדברי הרמב"ם בהלכות עבודה זרה פרק ב' הלכה ז', "מורה נבוכים" חלק ראשון פרק ס"ב ולא נוכל להאריך בציטוט דבריו.

כל זה כתבנו כדי להוכיח כמה העמיקו רבותינו בדרשותיהם בהבנת פשוטם של מקראות ומעבר לפשוטם.

* * *

עתה נבחן לאור דברי רבותינו את השאלה שהעמיד משה רבינו בפני הקב"ה בקשר לשמו: ויאמר משה אל האלקים הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרתי להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם. ולכאורה אין השאלה מובנת, כי מה היה נודע משליחותו של משה אם היה בא אל בני ישראל ומתאר בפניהם את כל אשר נגלה לו במראות הסנה ושליחותו של אלקי אבותם אליהם גם אם שמו לא נודע לו. משפטי המקרא הכבידה כי כך היה מקובל באותם הימים שלכל אלקים יש שם. אך יקשה עדיין ומה נודע משליחות עצמה אם לא נודע השם במקרה זה.

הרמב"ן שלל את האפשרות שהיתה הכוונה לבקשת את שמו כיאמינו בו, ובן שלל את פירושו של הראב"ע, ופירש שכוונת ידיעת השם היא כדי ללמוד באיזו מידה הוא שליח, אם היא במידת אל שדי או במידות האותות העליונות, כדי להודיע לישראל כשישאלוהו על שליחותו, כי השמות מורים על המידות. אך קשה להבין שישראל במצרים הבינו את שמות אלקי אבותם והיו מבינים במשמעויות של כל שם. עוד פירושים נאמרו בזה וכולם קשים וטעונים הסבר.

רבותינו במדרש הרגישו בקושי זה ורמזו כוונת משה רבינו (בתנחומא שמות כ') בלשון זאת: אמר משה לפני הקב"ה, הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרתי אליהם וגו', היה מבקש משה לומר לו להודיעו את השם הגדול, אמר לו, אם יאמרו לי מה שמו מה אומר. אמר לו, משה שמי אתה מבקש לידע, לפי מעשי אני נקרא, כשאני דן את הבריות אני נקרא אלקים, וכשאני עושה נקמה אני נקרא אל שדי וכו'. התבוננות בדברי המדרש מלמדת שמשה רבינו לא דאג כל כך שישראל ישאלוהו מה שמו של אלקי אבותם, אלא שהוא רצה לדעת את השם הגדול. ולכן אמרו רבותינו: "היה מבקש משה לומר לו להודיעו את השם הגדול", כלומר רצה משה לומר כך להקב"ה והבורא שנתיירא, ולכך "אמר לו אם יאמרו לי מה שמו מה אומר" כלומר תלה הדבר בכך שישראל הם שישאלוהו. והקב"ה שידע בוודאי כל נבכי מחשבותיו של משה ענה לו, "אמר לו משה שמי אתה מבקש לידע לפי מעשי אני נקרא", כלומר יודע אני שאתה הוא שרוצה לדעת את שמי.

הדברים מפורשים יותר בילקוט שמעוני (שמות קע"א): אמר לפניו, רבון העולמים הודיעני את שמך הגדול והקדוש שאקרא בשמך ותענני, והודיעו אהי-ה אשר אהי-ה. ראו העליונים שמסר הקב"ה שם המפורש ואמרו ברוך אתה ה' חונן הדעת עכ"ל.

ממדרש רבותינו זה אנו למדים כי עיקר הדעת הוא בידיעת השם המפורש, כלומר בהבנת פירושו וכוונתו וכפי שנתבאר לעיל. והרמב"ם (במורה נבוכים חלק א' פרק פ"ג) האריך מאוד בזה ובין היתר כתב שם "שכל בני אדם או זולת יחידים לא היו מרגישים במציאות השם, ותכלית עיונם (כי משכילים היו) לא היה עובר הגלגל וכוחותיו ופעולותיו... ולא השלמו שלימות שכלית, ולמודו השם או מדע שיגיעו אליהם ייאמת אצלם מציאות ה' והוא אהי-ה אשר אהי-ה". ולכן כאשר ראו העליונים שמסר הקב"ה שם המפורש אמרו ברוך אתה ה' חונן הדעת, כי הבנת עומק פירוש שם זה הוא תכלית הדעת.

* * *

עוד למדנו ממדרש זה שכאשר קוראים בשם המפורש בן ארבע אותיות נענים, ואף שאין אנו יודעים מהות השם פירושו וכוונתו, כבר הודיענו רבותינו חכמי האמת שגם בכוונת קריאתו בלבד נפתחים שערי רצון לקבלת התפילות. ולכן התקין הרש"ש (ר' שלום שרעבי) לומר בשעת פתיחת ההיכל בימים הנוראים ארבעה פסוקים שכל אחד מהם פותח באחת מארבע אותיות השם הנכבד והתקין אחריהם תפילה: יהיה רצון... ולמען שמך הגדול והנורא שאינו נקרא שנתבונן בו שתצילנו וכו'. וה"ת יקבל תפילותינו ברחמים וברצון.

דברים כדרבנות

(סוף מעמוד 5)

מאמרים ורשימות ליום זה כיום הקדיש הכללי (ולא רק כצום עשרה בטבת, כפי שהנהגת העיתונות הדתית) גם בעשרה בטבת וגם בגליון ערב שבת שלפניו. באנציקלופדיה של השואה, הכוללת אלפי ואולי רבבות ערכים, אין שום ערך על יום הקדיש הכללי: רשות השידור מתעלמת כליל מיום זה, אפילו כיום צום. אין צריך לומר, שקול המוסיקה לא שינה דבר בתבניות המוסיקה שלו. גם התבנית "הכל דיבורים" התחילה במוסיקה. בתחילת השעה השנייה, בשעה 11.00, מודיע הקריין, שהיום הוא צום עשרה בטבת, יום הקדיש הכללי, ועל הטקס שמתקיים ב"יד ושם" בהשתתפות הראשון לציון. מיד לאחר מכן מודיע הקריין, או עמיתו, על תקליט חדש שיצא לאור בתחרים לשיר ממנו את שירי התורה – "סובי סובי מטורה". והקריין אומר לעמיתו, קח לגימה וכעבע את גרונך. באותו בוקר מברכים השדרנים הסימפטאטיים האינטליגנטיים דניאל פאר ואגלה אבן את עמיתם יורם בתבנית הטלוויזיה "בוקר טוב ישראל" לרגל הולדת בתו לפני כמה ימים, ושותים כוס קפה לחיי התינוקת. כלום יעלה על הדעת, ששדרן מוסלמי יאכל או ישתה לעיני כל הצופים המוסלמים בחודש הרמדאן או בצום אחר שלהם? בושנו מכל עם!

זוטות

מעשיו של עוזי משולם ואנשי הכת התמהונית שלו גורמים לחילול השם שאין שני לו. הציבור כולו, בין דתי בין חילוני, שואל, מי בתוסלב ומי בשמונה לאיד – זו תורה וזו דרכה? כנס נסתיימה הפגיעה בקצין הכלא רק בפציעתו ולא בהריגתו ושאר מעשי הבריונות של הכת הרי הם כתובים על דפי העיתונות ונראים על מסך הטלוויזיה.

לפני כמה שנים הפיץ ראש הכת עלונים בירושלים, שבהם קילל קללות נמרצות בדברים איומים את אחד מן הר"מים של ישיבת מרכז הרב. וכשנתבע לדין תורה הספיד בדין, עמד ליד הכותל המערבי וקילל את הדיינים, כמו רבנים חשובים ביותר. והמור מכל – לפני חודשים תכבה, כמונוצי סמוך לפרוץ הפרשה שלו, אמר בראיון ב"הארץ" לרוביק רוזנטל, שאין הכוונות לקיום השואה: תמיהני שפרופסור לגנטיקה במכון ויצמן יכול לתמוך באדם כזה ושאשתו יכולה לשמש כרוכלת שלו.

יש לתמוה ולמחות על דבריו של שאול שיף ב"סוד שיח" ב"הצופה": "אין ספק כי עוזי משולם סלל לעצמו דרך יהודית, שאינה תופסת תמיד את משנתם של רשב"י והאר"י הקדוש" (כ"ט בכסלו – 2.12). חלילה וחלילה להשוות. אלמלא היה אסור לומר להבדיל בין יהודים, אפילו בין משה רבינו לבין הפחות מישראל, הייתי אומר להבדיל אלף אלפי הבדלות.

★

בתכנית "הכל מדושה" ב"קול ישראל" אמר אלחנן גלאט, מנכ"ל בני עקיבא, שבין המשיבים ותשעה שבגרים בגלי צה"ל יש רק חייל דתי אחד. בדיון אמר, ששירות של חייל דתי בגלי צה"ל חשוב לא פחות משירות בסיירת צה"ל. לצערנו היהדות הדתית והחרדית איננה יודעת ואיננה מכירה חשיבותה ואת השפעתה העצומה של התקשורת הכתובה והאלקטרונית. לפיעג"ד בן ישיבה, שאינו עילוי או איש-סגולה, ויש לו כישורים בתחום התקשורת, מוטב שיעסוק בכך. אם אמרו עת לעשות לה' הפרו תורתך, על אחת כמה וכמה לימוד תורתך.

ומכיוון שהזכרנו את מנכ"ל בני עקיבא, מבקש אני להביע את תמיהתי, משום מה בחרה התנועה לרגל יובלה את הסיסמה "ציונות בלי הפסקה" במקום "יהדות בלי הפסקה" (ואולי – יהדות וציונות בלי הפסקה?). שמא יואיל להודות דעתו בנושא זה גם מייסד ישיבות בני עקיבא, הרה"ג ר' משה צבי נריה שליט"א?

אתמול בבורסה

עליות קלות בסוף השבוע סגרו שבוע מסחר חיובי

מאת מוטי זכאי

עליות שערים קלות היו אתמול בשוק המניות וסגרו בכך שבוע חיובי בבורסה. בסוף מניות המשתנים נקבעה אתמול עליה של כשליש האחוז ובבתים שבעדי עליה של כ-2.25 אחוז לרמה של כ-177.1 נקודות, ומדד מניות המקעיה עלה אתמול בבודרי אחוז לרמה של 178.25 נקודות, והוא מבטא עליה שבועית של כ-2 אחוז. המחזור הסתכם בכ-107 מליון שקל בלבד.

המסחר אתמול הוזל בעודפי ביקוש של כ-65 מליון שקל. בין המניות שבלטו: כור שעלתה בכ-2 אחוז במחזור של כ-6 מליון שקל, כימיקלים לישראל שירדה בכ-1.5 אחוז וטבע שירדה בחצי אחוז.

ביקושים גדולים היו גם אתמול לצמודי המט"ח שעלו עד כחצי אחוז ובסיכום שבועי בכ-1.5 אחוז.

המסחר השבוע עמד בסימן הפניה להחלטת רבין בנושא המיסוי על הבורסה והחשש מפני העלאה נוספת בריבית, בשבוע הבא, דבר לא ודאי.

גם יש לקחת בחשבון שיקולי סוף שנה, בימי המסחר שנותרו עד סוף 94.

המדינה מכרה בבורסה 0.5 אחוז חברת כימיקלים

רשות החברות הממשלתיות ביצעה ביום ב' בער יום ד' מכירה של 0.5 אחוז מהון חברת כימיקלים לישראל, נמסר לכתב עתיים.

התמורה הכספית נטו מהמכירה היתה 13.5 מיליון ש"ח.

במשרד האוצר אמרו, כי מטרת המכירה היתה להבטיח, שעם ביצוע החלטת הממשלה, בדבר מכירה פרטית של 24.9 ממניות כי"ל, תחדל החברה להיות חברה ממשלתית ותהפוך ל"חברה מעורבת", ועם השלמת המכירה השנה המטרה הזו.

טרם ביצוע המכירות, בשבוע האחרון, החזיקה המדינה עדיין בכ-75.3 אחוז ממניות כי"ל.

ביום ד' דיווחה רשות החברות הממשלתיות לכי"ל על המכירה וביקשה את החברה לדווח לרשות לניירות ערך ולבורסה על פעילותה, כמתחייב מחוק ניירות ערך.

לכתב עתי"ם נמסר ממשרד האוצר, כי בכך נעשה צעד נוסף למימוש החלטת הממשלה בדבר אחזקות המדינה בכי"ל, 25 אחוז ע"י "מכירה פרטית" של 24.9 אחוז והצעה של 22 אחוזים נוספים בשוקי ההון הבינלאומיים ובקרב עובדי כי"ל.

התנגדות בעת"א להעברת סיוע כספי לקבוצות כדורגל

מאת חיים מיקרש, סופר "הצופה"

החלטת עיריית תל אביב להעביר מיליון שקלים מתקציבה לקבוצת הכדורגל "בני יהודה", שמשחקת עולה לחבר המועצה אריה צוקר להגיש שאילתא לראש העיר רוני מילוא על העברת הכספים בלתי חוקית זו, לדבריו.

לדברי צוקר החלטה זו נוגדת את החוק. צוקר טוען, כי ההחלטה נתקבלה לאחר שראש העיר "הטעה" ביודעין את חברי המועצה כשמסר כי מדובר בסכום שהעמידה המכבנות מתקציבה לקבוצת "בני יהודה", והעירייה נתבקשה לשמש אך ורק כמתווך בהעברת הכספים ישירות לקבוצה".

עתה, תובע חבר המועצה, את עצירת העברת הכספים לקבוצת הכדורגל של שכונת התקווה בתל אביב ולפתות.

שערי המניות ביום 22.12.94

מניה	שער	מחזור בש"ח	שינוי נקי	שינוי ב%	היצע/ ביקוש
בנקים למשכנתאות					
אדנים	340748		+4207	+1.3	+20
כרמל	656	8248	+14	+2.2	+11341
פיתוח ומשכ	17692	532			
בשכן	29224	255	+73	+.3	+368
עצמאות	63453				
טפחות כב ש	165692	13			
מוסדות מימון ענפיים					
שלטון	8152	2265	+179	+2.2	+3464
מגדל הספק'	7400	1604			
מג' קבלן 5	1515	3220			
ליסינג	* 59835	5	-1377	-2.2	-4
* ביצוע חלקי 71.4%					
חברות וסוכנויות ביטוח					
אילון בטוח	* 717	3582	+53	+8.0	+8891
* ביצוע חלקי 80.0%					
הדר 1	1224	8289			
הדר 5	1138	5439			
הפניקס 01	2723	12500			
הפניקס 05	2691	219			
הסנה ישראל 1	1489	1	+26	+1.8	+2699
הסנה ישראל 5	1307	5000	+16	+1.2	+23680
מנורה 1	1042	8500	-3	-.3	-13514
מנורה 5	938	9277			
סהר ביטוח	481				
סקוריס	2245	240	+107	+5.0	+5828
צור שמיר	98	71430	+2	+2.1	+87839
ציון 5	11602	87	+171	+1.5	+426
מסחר ושרותים					
יעד	661	10737	+3	+.5	+2761
מאיר עזרא	2662	17081			
קריסטל	1824	1500			
אמוזא	1265	7500	+13	+1.0	+3694
ת.ל. מימון	* 3172	300	+100	+3.3	+1590
* ביצוע חלקי 93.8%					
מגן	826	4823			
בני הדר	* 272	10884	+7	+2.6	+24704
* ביצוע חלקי 87.0%					
מלונות דן	2268	2983	+66	+3.0	+6607
חוף אלמוג	1222	639			
ים סוף	* 686	10994	+26	+3.9	+34205
* ביצוע חלקי 89.1%					
דיסקאל	650	5000	+31	+5.0	+21880
מלל	434	13684	-2	-.5	-15497
תים	2612	1216	+130	+5.2	+3623
נדל"ן, בינוי, פיתוח וחקלאות					
אלרוב	1577	14488	+38	+2.5	+39824
ארים	188	11458	+3	+1.6	+28545
אלדן	1356	15186	+65	+5.0	+27189
ברנוביץ 1	979	400			
הדש 01	243	10759			
גב ים אגוד	176	57000	+8	+6.1	+347178
יעמד 1	* 220	7726			
ידין	423	3231	+24	+6.0	+4263
ישפו	3152	304	+149	+5.0	+9496
ישראלום	2083	2000			
ישרס 0.01	5241	1209			
ישרס 0.05	4870	327	+12	+.2	+473
כהן פיתוח	667	4962	-12	-1.8	-5177
לומיד 1	* 3616	1473			
מתם	2707	150	+40	+1.5	+3007
מאגרי בניה	4352	1115	+285	+7.0	+1435
מישכל	358	12500			
מנרב	7587	59	-135	-1.7	-59
ליפשיץ 5	173	14158			
נאות אביב	* 1748	857	+51	+3.0	+1598
* ביצוע חלקי 85.7%					
נכסי אדרים	598	15001			
אדרים עפר	* 12580	180	+366	+3.8	+665
* ביצוע חלקי 78.1%					
קרדן 1	374	2345	+9	+2.5	+24826
קרדן 5	362	201500			
קסר	406	7889	+15	+3.8	+18189
רונבין 1	1174				
רונבין 5	1857	63	+5	+.5	+999
שיאלפסים	2148	4087			
חקלאות					
מטעי הדר 1	23635	40			
מטעי הדר 5	21659	180	+425	+2.0	+150
מהדרין	14811	1082	+37	+.3	+118
נכסי הדרים	8507	819			
פרי אור	7192	300	+277	+4.0	+300
חברות תעשיה					
דובק ש	10802	92	+220	+2.2	+190
דובק מ	10081				
אלכל 1	400	7375			
טמפו	1434	18430	+11	+.8	+10952
יצור 1 ש"ח	*** הפסקת מסחר ***				
סנפרוסט	6570	1343			
עלית 5	1542	53900	+15	+1.0	+30952
קרור הס 1	2031	2000	+28	+1.0	+2223
שלמה אנגל	11703	18	-29	-.2	-282
ארגד	* 297	16497	+26	+9.6	+306466
* ביצוע חלקי 99.2%					
אפיס	846	9917	+4	+.5	+11594
ארגמן	487	6063	+2	+.4	+4398
דלתא גליל 5	1871	2151	+23	+1.2	+3080
ויסלגו 1	674	1143	-2	-.3	-1143
ורדינון	28625	327	+649	+3.2	+963
זיקית 1	4540	1050	-23	-.5	-1380
זיקית 5	4115	301	+61	+1.5	+2999
לודזיה 1	1498	1000	+111	+8.0	+1080
לודזיה 4	1180	2	+26	+2.3	+5698
עיט 1	*** הפסקת מסחר ***				
פולגת א	397	28661			
פרגוד	1494	601	+44	+3.0	+1600
ספרטה גבור	* 197	11301	+27	+7.3	+15499
* ביצוע חלקי 72.9%					
רוגוזין	2196	11885	-33	-1.5	-7227
אורדן	394	139844	+11	+2.9	+31932
אלומות	12296	34			
כבלים	1578	6795			
התכף 1	* 318	4785	-1	-.5	-2532
* ביצוע חלקי 98.6%					
התכף 5	142	5213	-3	-2.4	-19284
זיקה 1	1779	4566	+22	+1.3	+3400
זיקה 5	1855		+88	+5.0	+1000
כבלי ציון	* 1031	5582	+79	+8.3	+50783
* ביצוע חלקי 97.3%					
מחשון 1	* 1041	1373			
מחשון 5	821	3304	+12	+1.5	+4216
פקר פלדה	10637	3282	+626	+6.3	+8592
קליל 1	2187	2263			
קליל 5	2098	1166			
רבבירה	1117	45744	+40	+3.7	+72599
ארואקם	*** הפסקת מסחר ***				
אלקו	9296	1700	+92	+1.8	+1829
ארית	477	54969	+15	+3.2	+33219
חלק	242	10000	+2	+.8	+12500
מקבדין 1	377	25587	+1	+.3	+17733
פינסטנג 1	8017	540			
ציקלון 1	* 7566	547			
ציקלון 5	5539	1945	-56	-1.0	-1812
קבוטשיין	5022	8158	-129	-2.5	-6865
תאת 1	497	4133			
תאת 5	343	158566	+3	+.9	+33053
תדאה	1099	2617	+16	+1.5	+6617
תדיראן	801	13719			
אי פי	815	29720	+2	+.2	+14802
העץ-אוקרשטין	306	36888	-2	-.6	-6255
אתים בולס	219	40650			
מתאיקה 1	348	7100	+9	+2.7	+6222
מתאיקה 5	* 314	5947	+6	+1.9	+8553
* ביצוע חלקי 99.1%					
נגב קרמיקה	322	938	+2	+.6	+331
דשנים 1	2027	201			
דשנים 5	1640	954			
מסלול 1	900	2179	+26	+3.0	+7872
ליפסקי ושות	2538	2228	+44	+1.8	+3522
מקסימה 1	1256	150	+60	+5.0	+5591
מקסימה 5	1110	300	+73	+7.0	+2300
סנו 1	1388	500	+105	+8.0	+500
סנו 5	1229	181	+12	+1.0	+750
פריקלס	2183	13400	+22	+1.0	+13577
קרס	5428				
קליין	826	3000	+32	+4.0	+3000
תיא	* 1186	7362	+43	+3.8	+20437
* ביצוע חלקי 95.7%					
מקסוליכטר	602	1000			
רשון	3112	1443	+120	+4.0	+1871
מלס 05	550		+1	+.2	+10000
קרגל	1725	9150	+9	+.5	+3483
תעל	* 38635	66	+3352	+9.5	+93
* ביצוע חלקי 59.5%					
אגרין 1	121	9001	+1	+1.3	+20999
גולן	880	9549			
חמישה יוד	* 346	7774	+29	+9.1	+17481
* ביצוע חלקי 74.5%					
פז נן	460	34784	+10	+2.2	+52101
חברות להשקעה ולאחזקות					
אגיקו	5871	490	+58	+1.0	+748
אלגר	3878	278			
אפריקה 0.1	351786	1415	+5199	+1.5	+247
גולת	5783	5265			
דנבאר 1	2369	300	+80	+3.5	+207
דנבאר 5	1992	7087	+72	+3.6	+21065
הלפמן 01	76359	51	-771	-1.0	-32
אמפא	134789	36	+6419	+5.0	+41
צבי אקרשטיין	778	2000			
חירון 1	9179	503	+68	+.7	+453
חירון 5	* 8752	44	+151	+1.8	+579
* ביצוע חלקי 88.0%					
דיסקא	1524	49857	+76	+5.2	+38343
כלל ישר' 50	7340	158	+162	+2.3	+500
מנור 01	2144	47			
מנור 05	* 1916	1824	+10	+.5	+1207
* ביצוע חלקי 99.6%					
סהר השקעות	2787		+129	+5.0	+1635
ספנות הים 1500	936	7121	+32	+3.5	+60865
פז השקעות	8448	2769	+84	+1.0	+1359
פמה 01	1152	2015			
כור 1.0	24252	25053	+476	+2.0	+9075
חברות חיפושי נפט וגז					
מגן 1	6380	202			
מגן 5	5778	4359	+236	+4.3	+3441
מקבילה - חברות וסוכנויות ביטוח					
הסנה	*** הפסקת מסחר ***				
יהב.גל	1277	1692	+13	+1.0	+6991
קפל	243	17250	+5	+1.3	+16851
כלל מוסכים	9943	418	+290	+3.0	+1495
משנב	296	43855	-4	-1.3	-62876
מקבילה — נדל"ן בינוי ופתוח					
בריקר נת	2810	800	-5	-.2	-149
דנבאר משא'	4610	1116	+11	+.2	+3966
מליבו 1	987	6295	+13	+1.5	+6980
מליבו 5	845	20905	+17	+2.1	+24883
לוינשטין 1	753	665			
עד	5573	57	+109	+2.0	+4772
אשמא	1227	10787	+12	+1.0	+6281
שמן	9857	388	+134	+1.5	+1730
סופר	194	8481	+3	+1.8	+9599
פלימן	588	1500			
מ.ל.מ	1186	632	+3	+.3	+1788
גל תעש' 1	185	32993	+3	+1.6	+109149

משתנים

מניה	שער	שינוי נקי	שינוי ב%	מחזור בש"ח
הבינלאומי	34697			
פ.ב.י.	43943	-444	-1.8	1078623
בזק	556	+3	+.5	1167450
שטרסלר	5222			
דלק	8639			
אוזרים	3866	+48	+1.2	154088
נכסים ובנין	18844	+940	+5.2	2640337
חב' כלכלית	1866			
מבני תעשיה	404	+4	+1.0	371600
פולגת ב	420	+6	+1.5	633083
אורדן	394	+11	+3.0	485000
כלל אלקטרו	23888	-364	-1.5	182716
אלביט	21217			
אגן	4342			
ים המלח	779	-2	-.2	92720
פטרוכימיים	1375	-17	-1.2	1338308
תא"ס 1	1102	-8	-.7	552594
מפעלי נייר	14712	+146	+1.0	1288638
אידיבי פת'	5198	+39	+.7	31188
תלישראל 1	23110	+509	+2.2	456556
תלישראל 5	22505	+223	+1.0	
פועלים השק'	7979	+118	+1.5	887338
דיסק' השק'	20453	+401	+2.0	2704114
כלל ישר' 10	7670	+57	+.7	193386
פריון	11517	+29	+.2	225697
פז נפט	111	+6	+5.5	736320
יואל	144	+4	+3.0	484980
נפטא	737	+9	+1.2	183860

טהראן: אי-שקט בסעודיה המפרסמת שקרים להסחת הדעת

טהראן (עתים-מגרז) – טהראן האשימה את סעודיה בהפצת פרסומים מסולפים על איראן שמטרתם להסית את דעת הקהל של הציבור בסעודיה.

בהודעה של סוכנות הידיעות "אירנה" צויין, כי "הסעודים אשר מתמודדים עם משבר פנימי מנסים להסות את דעת הקהל במדינה. בשקריהם האחרונים, רדיו ריאד דיווח, כי חוגים בעיר האיראנית תב"ז השתלטו על בניין העירייה בתואנה נגד מיסים כבדים שהוטלו עליהם.

"כל מי שיש לו מעט הגיון, ברור לחלוטין כיצד ניתן לחייב את הרוכלים שמכריזים על סחורתם ברחוב ואין להם בכלל עסקית לשלם מיסים, כיצד יכולים גובי המיסים לעקוב אחרי אנשים אלה כדי לגבות מיסים?

"הסיפור המזויף אשר שודר ברדיו השאל מתחת הרדיו של הבריחסוטים מהמג'אהדין חלק אשר פועלת מבגדאד. לפחות האנשים בעיר תב"ז יודעים כי לדיווח אין כל בסיס.

"בחלק מדיווחי השקר של הרדיו, הוא ציטט אזרח איראני, בעילום שם, באומרו כי עיריית תב"ז עדיין נתונה בידיהם של הרוכלים, בעוד, שהעובדה היא, כי חברי המטה של העירייה עוסקים בביצוע תוכניותיהם השגרתיים ולא מודעים לדברים הכבדים אשר מוטלים עליהם על-ידי ריאד הארגון המג'אהדין חלק.

"בדיווח שקרי אחר, מסר רדיו ריאד, כי סטודנטים באוניברסיטת טהראן קיימו הפגנה בתחילת השבוע בה הם דרשו לשפר את תנאי המחייה במדינה.

"הדיווח עוסק בין הסטודנטים, המורים ומנהלת אוניברסיטת טהראן. רדיו ריאד עסוק בפרסום סיפורים מסולפים בזמן שסעודיה נגררת למצוקה כלכלית וסוציאלית, בזמן שאי-שקט מתקרב לגבולותיה ביחוד מהדרום, מצד תימן.

"סוכנות הידיעות טענה גם, כי לפני שבועיים התגלו בגבולות סעודיה-תימן קרבות "עקובים מדם" והסכסוך נמשך בין שתי המדינות השכנות.

לדברי סוכנות הידיעות שציטטה פרסומים בכלי התקשורת בעולם על המצב הרעוע בסעודיה יש דמיון בין המצב העכשווי בסעודיה לזה שהיה באיראן בשנות ה-70, אשר הביא להתמוטטות משטרו של השאה פהלוי. כמו בית פהלוי, בית סעוד חב את עלייתו לשלטון בחצי האי ערב לבריטים. מלך סעודיה פאהד הגדה בפגישה עם הנסיכים בנובמבר שעבר, כי ההתנגדויות הפנימיות נמצאות בעלייה בחלקים הצפוניים במדינה.

בית-ספר למנהיגות חינוכית

עוסק בהכשרת כח אדם בכיר למילוי תפקידים במערכות החינוך בישראל ופתוח בפני אנשים רחבי אופקים, הרואים את ייעודם בחינוך.

בית הספר למנהיגות חינוכית פתוח למועמדים בעלי יכולת ונסיון מוכחים העונים לתנאים הבאים:

בעלי תואר שני לפחות (או הכשרה מקבילה) בגילאי 30-45 אשר הינם:

אנשי חינוך העוסקים בניהול, הוראה, תכנון או מחקר, בעלי 5 שנות נסיון לפחות.

או לחילופין:

אנשי אמנויות, מדעי הטבע, החברה והרוח, אנשים מהשרות הציבורי או הצבאי המעוניינים לעבור הסבה לחינוך.

העונים לדרישות אלו יתבקשו לעמוד בתהליכי מיון.

למועמדים שיתקבלו לתכנית, יוענקו תנאים אשר יאפשרו להם להתרכז בלימודים, במחקר ובחשיבה למשך שנתיים, תמורת התחייבות לעסוק בחינוך.

המעוניינים לקבל טפסי הרשמה מתבקשים לשלוח תמצית קורות חיים עד לתאריך ה-2 בינואר 1995 א שבט תשנ"ה לת.ד. 53343 ירושלים מיקוד 91523

נדחתה תביעת דיבה שהגיש נועם פדרמן נגד יעקב טרנר

שופטת בית משפט השלום בירושלים חנה בקיעה, דחתה בסוף השבוע תביעה שהגיש פעיל "כך" נועם פדרמן נגד המפכ"ל לשעבר של משטרת ישראל יעקב טרנר.

תביעתו של פדרמן באה בשל התבטאות של טרנר בנוגע למסיבת עיתונאים שהתקיימה ביולי 1992 בתיאטרון "אל-חכוואתי" שבמזרח ירושלים. במסיבת עיתונאים זו נטלה חלק גם חנן עשראווי. במהלכה, נכנסו למקום חברי תנועת "כך". ברשות אחד מהם היה תת-מקלע "עוזי" והוא איים לירות, בכל מי שינסה להתקרב אליו.

טרנר נשאל בנוגע לכך והשיב: "אנחנו צריכים להיות ערניים כאשר לכך שבמדינת ישראל נותנים אישור לבחורים צעירים שגרים בקרית-ארבע לשאת נשק לשמירת הגנתם. אנשים כמו טירזה פולק, נועם פדרמן ובהרך מרזל, העושים שימוש בנשק מעבר למה שהתכוון מי שנתן להם אותו".

לאחר שידורם של דברים אלה בכלי התקשורת, הגיש פדרמן תביעה להתנצלות פומבית. תביעה זו נדחתה ולאחר מכן, הגיש תביעה נוספת בשל הוצאת לשון הרע.

פסק הדין של השופטת בקיעה קבע, כי טרנר טען במקרה זה כראוי. מסקנותיה הן, כי בנסיבות הללו ובתוקף העובדה שטרנר שימש אז ראש המערכת שתפקידה לשמור על הסדר, הייתה קיימת חובה מוסרית וציבורית להביא לידיעת הציבור חששות ביצוע מעשים לא חוקיים או להביע דעתו בקשר למצב שהמשטרה מופקדת עליו.

השופטת גם התייחסה לפדרמן באמרה, כי "כאשר אדם כמו התובע – נועם פדרמן – נושא נשק שניתן לו על ידי שלטונות צה"ל, לשם הגנה על בטחונו, מתפרע ומתקהל כשהנשק נמצא בחזקתו, טבעי הדבר שתצוץ ולו השערה, שמא הוא עשה בו שימוש לא חוקי. במיוחד אמורים הדברים בשל מכלול העבירות והמעשים שביצע בשנים האחרונות, לרבות שימוש בלתי חוקי בנשק".

בית המשפט קבע, כי על פדרמן לשלם את הוצאות המשפט של טרנר, לרבות שכר טרחת עורך-דין בסך 3,000 ש"ח בצירוף ריבית והצמדה.

שערים יציגים ל-22.12.94

סל המטבעות	3.3835
דולר ארה"ב	3.0550
מארק גרמני	1.9365
לירה שטרלינג	4.7314
פרנק צרפתי	0.5606
ין יפני (100)	3.0433
גילדן הולנדי	1.7305
פרנק שוויצרי	2.2944
כתר שבדי	0.4070
כתר נורבגי	0.4435
כתר דני	0.4937
מארק פיני	0.6346
דולר קנדי	2.1905
דולר אוסטרלי	2.3702
רנד דר' אפריקני	0.8582
פרנק בלגי (10)	0.9427
שילינג אוסטרי (10)	2.7516
לירה איטלקית (1000)	1.8559
לירה אירית	4.6654
פזטה ספרדית (100)	2.2880
יחידת מטבע אירופית	3.6885
דינר ירדני (שערי כסף)	4.2923
לירה לבנונית (10)	0.0185
לירה מצרית (שערי כסף)	0.9852

אושר יבוא 430 טון שמן זית

ועדת היבוא של משרד החקלאות אישרה יבוא של 430 טון שמן זית מאירופה עקב המחסור בשמן בארץ. על השמן יוטל היטל של 800 דולר לטון, מוסר כתב עתים.

חלוקת רשיונות היבוא תתבצע בימים הקרובים על ידי ראש חטיבת המזון במשרד התעשיה והמסחר יורם לוי.

לכתב עתים נמסר, כי יבולי זיתי השמן מתאפיינים בתנודות חריפות מאד. יש שנים עם יבולי שיא של עד 35 אלף טון ויש שנים עם יבול קטן של עד 10 אלפים טון.

בשנתיים האחרונות היו היבולים נמוכים ביותר, המחירים עלו ונוצר לחץ חריף ליבוא.

מחיר שמן הזית בבתי הבד הוא כ-16 שקלים לליטר, עליה של 60 אחוז לעומת המחיר המקובל לפני שנתיים, שעמד על 10 שקלים. מחירו של ליטר שמן מיובא הוא כ-6 שקלים לליטר, מאחר שענף זה מסובסד על ידי מדינות אירופה.

ועדת היבוא אישרה גם יבוא של 10 אלפים טלאים לשחיטה. היבוא יתבצע על ידי חמישה יבואנים העוסקים בענף, על פי הגרלה שקיים משרד החקלאות.

כרוניקה

• בית הכנסת המרכזי היכל מאיר רח' מאנה 12 ת"א יעבור לפני התיבה החזן הראשי חיים אליעזר הרשטיק בלווי בניו אברהם ושרוליק. מנחה: 4.30, שחרית: 8.00.

• בא"יחוד שיבת ציון – חוג הנוער הדתי – ת"א בשבת אחה"צ בשעה 4.15 עונג שבת עם הרב בן ציון נשר. בשיעור על הנושא: הגנב מן הגנב. ביום רביעי בשעה 8.00 בערב תתקיים הרצאתו של הרב ד"ר מאיר גרוזמן על נושאים במקרא בהיבט אקטואלי. כל האירועים מתקיימים בבית המרכז הקהילתי רחוב בן יהודה 86, תל-אביב.

בבית-הכנסת לתלמידים "כילי" השבת תוקדש לזכרו של החזן המכהן והמלחין ר' שלמה רבין ז"ל. בליל שבת, שחרית ומוסף יעבור בפני העמוד החזן הראשי הרב חיים אדלר שליט"א בלוית מקהלת חכמי. ישאו דברים ד"ר יוסף אגור והרב שמעון פרנקל שליט"א. בליל שבת בין קבלת שבת וערבית ידרוש בפסוקו של שבוע ד"ר יוסף אגור. בשבת בבקר בשעה 7 שעור בתלמוד ירושלמי ע"י ד"ר יוסף אגור. אחרי התפילה שעור בפרשת השבוע לנשים וקידושא רבא. כ-4 תפילת מנחה, סעודה שלישית ושיחה מפרשת השבוע ושעור בתלמוד בבלי ע"י כב' הרב אליהו מאיר שורץ שליט"א רב בית-הכנסת והשכונה. בימים שלישי וחמישי בשעה 6 שעור בתלמוד בבלי ע"י כב' הרב א. מ. שורץ שליט"א.

"אמונה" סניף תל-אביב – פעילות שבוע בהמשך שינקין המעדנה 40 תל-אביב המרצה: מר קראוס.

במבנה הנוער הדתי קרית שלום המרצה: הגב' חדוה שכטר.

בשעה 12.00 בצהרים בבית כנסת יוסף עזני רח' הבושם 15 תל-אביב.

ביום שלישי בשעה 20.30 בביהכנ"ס הפוה"מ רח' נחלת 22 נחלת יצחק בהשתתפות המחלקה לתרבות תורנית בעיריית ת"א והסתדרות הפועל המזרחי נקיים ערב לרגל הוצאת ספרו של פרופ' אבי רביצקי "הקץ המגולה ומדינת היהודים". משתתפים: הרב יואל בן נון – עפרה, הרב מרדכי גרינרשל, פרופ' אבי רביצקי.

ניגון דוד

אופקים 07-274767, אור-יהודה 03-9311111, אזור 03-9642333, אילת 07-372333, אריאל 03-9366111, אשדוד 08-551333, אשכול/צוהר 07-274767, אשקלון 08-551333, באר-שבע 07-274767, בית-שאן 06-553333, בית-שמש 02-523133, בני-ברק 03-579333, בת-ים 03-9642333, גבעתיים 03-5793333, גבעת-שמואל 03-9311111, דימונה 07-559333, הרצליה 03-9311111, זכרון-יעקב 09-623333, חדרה 09-623333, חולון 03-9642333, חיפה 04-512233, חצור-הגלילית 06-790111, טבריה 06-790111, יבנה 08-451333, יהוד 03-5460111, יקנעם 04-512233, ירוחם 07-559333, ירושלים 02-523133, כפר-סבא 03-9311111, כרמיאל 04-912333, לוד 03-9642333, מגדל-העמק 06-553333, מעלות 04-912333, מצפה-רמון 07-586058, נהריה 04-912333, נוה הדר 07-957222, נצרת-עילית 06-553333, נתיבות 07-274767, נתניה 09-623333, עכו 04-912333, עפולה 06-553333, ערד 07-559333, פתח-תקוה 03-9311111, צפת 06-790111, קצרין 06-790111, קרית-אונו 03-9311111, קרית-גת 08-551333, קרית-טבעון 04-512233, קרית-מוצקין 04-512233, קרית-מלאכי 08-551333, קרני-שומרון 09-929222, קרית-שמונה 06-944334, ראשון-לציון 03-9642333, ראש-פינה 06-790111, רחובות 08-9642333, רמלה 03-9642333, רמת-גן 03-5793333, רמת-השרון 03-9311111, רעננה 03-9311111, שדרות 08-551333, תל-אביב 03-5460111.

בית
"פרויקה"

היכרויות
למשכילים/ות
בוגרי/ות בני עקיבא
ומסורתיים מכל הגילאים
03/5782415

חותם על
הצפה
עתונך

שערי הדולר בעולם

השערים נכונים לאתמול, שעה 20.00, שעון ישראל

	נמוך	גבוה	אחרון	שינוי יומי באחוזים
לישט"ש*	1.5390	1.5515	1.5433	-0.0022
מרק ג'	1.5757	1.5845	1.5815	+0.0003
פר"ש	1.3295	1.3369	1.3336	-0.0013
פר"צ	5.4415	5.4728	5.4610	+0.0026
ין	100.25	100.70	100.55	+0.0300
זהב**	381.10	382.30	381.45	-0.2500
כסף**	4.7700	4.8300	4.8000	+0.0000
מדד דאו ג'ונס	3,811.56	3,819.64	3,801.47	+9.76
מדד המניות הישראליות בניו יורק	107.65	109.70	108.46	-0.25

* השער בדולרים
** אונקיה בזהב

הנתונים נמסרו באדיבות חברת קומסטוק טריידינג בע"מ
שירותי מידע פיננסים בזמן אמת ... 02-244863 ... 03-6758826 ... 03-5758080

פרוס שערים לקרנות – בנק המזרחי

שם קרן	מספר קרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	אחוז שינוי
תמורה	5120274	853.63	844.11	0.03
תלמיס	5120050	239.46	236.76	0.18
לשם	5120076	1,077.09	1,064.93	0.20
מזרחי אייל אג"ח	5120654	77.89	77.41	0.18
מזרחי אייל מניות	5120555	77.21	76.73	0.82
סלע	5120134	997.12	988.34	0.12
עידית	5120175	3,053.01	2,997.67	0.34
עמודה משולבת	5120159	180.68	179.34	0.86
עמודה משתנים	5120118	1,385.78	1,370.16	0.51
עמודה אג"ח מדינה	5120092	877.14	869.43	0.08
עמודה כר"ם	5120035	1,643.80	1,625.55	0.85
עמודה 10	5120431	125.53	124.10	0.66
עמודה מעוף	5120498	135.51	134.13	0.48
עמודה יצוא	5120597	62.93	62.18	0.49
עמודה בוללת	5120019	162.83	160.97	0.30
צוק	5120373	263.08	261.78	0.04

לוח הצפה

התקשרות בחברות ואמינות

דירות למכירה ולהשכרה - בלדי

• 5 חדרים הולמק משפחת בסביבות גן העיר ללא מעלית ותניה 03-5249355.

• למכירה, קוטג' בקרית-אונו, פינתי חדש ואיכותי מאבן מתאים למשפחה דתית טל: 03-6353077.

• למכירה דירות יוקרה 3-4 חדרים ברח' הבנים התנאים בגבול בני ברק ורמת-גן. ★ ריצוף שיש ★ לובי מפואר ★ גקוזי גימור מושלם ★ מעלית שבת ★ סוכה ומרפסת שמש בלעדי תיווך סרזון טלפון 03-5793266.

מכוניות

• מיצובישי 94 GLX L 300 23,000 ק"מ + תוספת עבודה 03-5594171 בית 03-6940484.

דרושים

• "ילעור מצויין" – ארגון חסד דרושה ע"ס לעבודה בקשישים בפ"ת ובחולון 03-5742742 03-6768173 שרה טופו.

שידוכים

• אקדמאית דתיה 26/1.70 מעוניינת באקדמאי דתי ת.ד 11581 רמת גן.

ערב התרמה
למען אפרים נעמט

הערב יתקיים במוצ"ש הקרוב פרשת "שמות" כ"א בטבת (24.12.94) בשעה 20.00, באודיטוריום של בית ברבור, ברח' דרך ההגנה 135, יד אליהו תל אביב.

בתוכנית: נויה ונורית במופע הסטנד-אפ קומדי "בדור כהלכה"
משה תורגמן ולהקתו בהפקה מיוחדת לערב זה, "שירים מכל הזמנים"

כל ההכנסות קודש ל"קרן אפרים נעמט"

מכירת כרטיסים תתקיים בערב המופע

לפרטים: אילן ויעקובסקי 03-6053978
עדי גרוס 03-5462973
עמיחי נבואי 03-5467903

לבית אבות חדש בתל-אביב
דרושים/ות

אב/אם בית דתי/ת

תאור התפקיד: השתתפות בניהול הבית ואחריות כוללת להפעלת המטבח, מערך הניקיון והמשק של הבית.
הכישורים: סבלנות והבנה לצרכי הקשיש.
נסיון קודם בהפעלת צוות עובדים בתחומי האחריות הנ"ל.

טבח/ית דתי/ת

תאור התפקיד: א. אחריות כוללת להפעלת מטבחי הבית (בשרי וחלבי)
ב. מבין ומבשל בעצמו מנות עיקריות+תוספות+מנות אחרונות.
ג. יודע בהכנת דיאטות מיוחדות.
הכישורים: א. בוגר בי"ס מקצועי לבלבלת בית, או קורס לטבחים במוסדות.
ב. בעל נסיון של 3 שנים לפחות בהכנת כמויות גדולות.

המעוניינים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים ושמה.
לת.ד. 9168 תל-אביב 61091 - רק מועמדים מתאימים יענו.

למגיד השיעור הרב צימרינג יצחק
מזל טוב להולדת הנינה
בריאות וכל טוב
מאחלים לומדי השיעור
ומתפללי בית הכנסת
הפועל המזרחי מרכזי יהודה הלוי 7 ב"ב

האם תיתכן אלטרנטיבה דתית לחזון הגאולה?
פרקים בהבנת מאורעות זמננו
מאת הרב יהודה-הרצל הנקין
להשיג בחנויות הספרים או לטלפון 02-512276

אם אתה בוגר קורס
רבנים צבאיים
ומשמש כרב צבאי במילואים
אתה מתאים לנו לאתגר חשוב ומעניין
(הכנסה גבוהה)
אתה פנה בדחיפות בצירוף קורות חיים לת.ד 558 אילת או לטל. 07-372619 נחמיה או מיכאל

אוניברסיטת בר-אילן

הפקולטה למדעי היהדות
המחלקה לספרות עם-ישראל
ע"ש נחום ויוסף ברמן

הקתדרא לחקר הפיוט ולהוראתו ע"ש חיים מנחם ליהמן ז"ל

מזמינה את הציבור לכנס השני לחקר הפיוט שיתקיים אי"ה בימים כ"ג-כ"ד בטבת תשנ"ה (26-27.12.1994)

בנושא: הפיוט ועולם בית-הכנסת

מושב תנינו יערך אי"ה ביום שני כ"ג בטבת תשנ"ה (26.12.1994) בשעה 16.00 באולם הסינאט

ברכות: פרופ' ע' רקמן – נגיד, פרופ' ש' אקשטיין – נשיא, פרופ' מ' קוה – רקטור, פרופ' י' דישון – דיקאן הפקולטה למדעי היהדות

הרצאות ע"י: פרופ' י' רצהבי (אוניברסיטת בר-אילן) – מחזור בני תימן לאור הגניזה ד"ר מ"ר ליהמן (ניו-יורק) – מבן-סירא והמגילות הגנוזות לסדר העבודה בתפילת יום הכיפורים

קבלת פנים

שאר ההרצאות בימי הכנס יתקיימו באולם בק
לפרטים נוספים נא לפנות לטל. 03-5318235 / 03-5318621

מבצע מנויים תשנ"ה

הנחות והשתתפות בהגרלת
כרטיס טיסה לאירופה
למשלמים מראש על מנוי ל"הצפה"

750 ש"ח לשנה

★ המחיר המלא לשנה יהיה 1000 ש"ח.
★ תינתן הנחה לפנסיונרים.

בדבר פרטים נא לפנות למחלקת המנויים באחד הסניפים:

סניף תל אביב	רח' המסגר 66	טל' 03-5622951.
סניף ירושלים	רח' בן יהודה 3	טל' 02-234910.
סניף חיפה	רח' ארלוזורוב 1	טל' 04-663628.

25 בדצמבר '94

רק עד יום א'!

4% הנחה למשלמים ארנונה מראש

אין הכרח לעמוד בתור בגזברות העירייה
ניתן לשלם בדרכים הבאות:

- בבנק הדואר
- בכל סניפי הבנקים בעיר
- בהוראת קבע בבנק
  תשלומים חודשיים צמודים למדד ובהנחה של 3%
- בכרטיסי אשראי
  באמצעות שרות הודעות טלפוני:
  טלמסר 294444
  מוקד טלפוני 177-022-2255
  בימים א' - ה' בין השעות 8.00 - 24.00
  ביום ו' בין השעות 8.00 - 13.00

גזברות העירייה תהיה פתוחה לקבלת קהל ללא הפסקה
ביום א' כ"ב בטבת תשנ"ה (25.12.94)
בין השעות 8.00 - 18.00 ברציפות
(כיכר ספרא 1, קומה א') טלפון לבירורים: 296333

ירושלים שווה זהב
ארנונה 1995

עיריית ירושלים
גזברות
המחלקה להסברה

בס"ד — פתח תקוה, ישראל - טבת תשנ"ה - דצמבר 1994

פניה נרגשת ודחופה
לסייע בהצלת חייה של נועה אסתר שוורץ תחי' בת 17

אנו הוריה ואחיה של הנערה נועה אסתר שוורץ תחי' ביחד עם חברי הועד הציבורי וידידי "הקרן להצלת נועה אסתר שוורץ תחי' ", שבים ופונים אליכם בדחיפות, לשוב, ולסייע לנו להמשיך ולהעניק לנועה, את הטיפול החיוני לשיקום הנשימה בשתי הריאות ואת ההשגחה הקפדנית הדרושה, לאחר שני ניתוחי ריאה אותם עברה נועה לצורך הרחקת גרורות סרטניות ריאתיות ובהם הוצאו מחצית ריאה ימנית וחלק מריאה שמאלית.

הניתוחים בוצעו בבית החולים BROMPTON בלונדון ב-6/93 (יוני 93) ריאה ימנית, וב-9/94 (ספט' 94) ריאה שמאלית, קדמו לכך ניתוחים להרחקת גידול סרטני בעצם רגל ימין תוך הוצאת עצם הירך, הברך והשוק באורך 25 ס"מ והחלפתם בשתל מתכתי מתארך, סה"כ 8 ניתוחים בין השנים 1990-94.

הניתוח האחרון בריאה השמאלית שבוצע כאמור ב-9/94, היה מלווה בחרדה רבה מאוד משום חשש להמצאות גרורות חדשות בשתי הריאות, כפי שאובחן בטעות בארץ ורק באמצעות המיכשור המתקדם - הכולל דור חדש של CT מסוג IMATRON הקיים רק באנגליה, ארה"ב ומספר מועט של מדינות, להוציא את ישראל בה אין המכשיר בנמצא - ניתן היה לחסוך לנועה סבל רב ומיותר של ניתוח רדיקלי מסוכן וכמעט בלתי אפשרי בשתי הריאות, עם סיכויים נמוכים מאוד לחזרה לחיים תקינים, ולבצע תחת זאת, ניתוח מדויק מוגבל בהיקפו תוך הוצאת חלק קטן יחסית מהריאה השמאלית ולהמשיך במעקב הקפדני, תוך המנעות מחזרה על טיפול כימותראפי ארוך וקשה אותו עברה בארץ.

אנו מצויים עתה בנקודה רגישה מאוד לעתידה של נועה.

על פי החלטות רופאיה בארץ ובלונדון - עומדים אנו בפני נסיעה הכרחית נוספת קרובה מאוד לביה"ח "ברומפטון" בלונדון שם יבוצעו הבדיקות במכשיר ה-IMATRON ותבוצע הערכה ע"י המנתחים והאונקולוגים לגבי עתידה של נועה, המסוגלת כיום לכושר נשימה של 70% מאדם נורמאלי בגילה, וסובלת מקוצרי נשימה רבים המכבידים על תיפקודה.

נועה הינה מופת וסמל למאבק הירואי במחלה הקשה שתקפה אותה בגיל 12, ולמרות היסורים הקשים והסבל הנורא פעם אחר פעם, השירה מבט מול המחלה הנוראית, תקוה, רוח איתנה ונפש הצנוע מנואשש.

אנא סייעו לנו להעניק חיים לנערה נפלאה זו שכה ראוייה לכך. ואשר כה רוצה להגיע בריאה לשרות הלאומי אותו היא מקווה להתחיל בסוף שנה זו, עם תום לימודיה בכתה י"ב באולפנית בני עקיבא לבנות בת"א. ללא עזרתכם האצילית לא היינו יכולים לעמוד בכל העול הכבד והקשה, אין לנו כל סיוע מקופ"ח לאומית או מכל גוף מוסדי אחר ואנו שבים וקוראים לכם לעמוד לצידנו במסע המופלא הזה של הצלת החיים.

סיוע דחוף ניתן להעביר ישירות לבית ההורים חיה ומשה שוורץ, רח' הרב אנטרמן 8 פתח תקוה, מיקוד 49270. או ישירות לחשבון "הקרן להצלת נועה אסתר שוורץ" בבנק המזרחי (בנק מס' 20) סניף חוף הים, כיכר העצמאות 12 נתניה 42271, מס' הסניף (452) לחשבון מספר 531570 לטיפול מר אבני או גב' ציפי.

רבני ערים ושובים, ראשי קהילות בארץ ובחו"ל, בוגרי תנועת בני עקיבא, ישיבות ואולפנות בני עקיבא, ישיבות ההסדר, רשת "נועם" וכל מי שליבו חם לסבל זולתו. מתבקשים לסייע ככל יכולתם להעניק לנועה חיים.

בברכה נאמנה

חברי הועד הציבורי וידידי הקרן להצלת נועה אסתר שוורץ	ההורים חיה ומשה שוורץ והמשפחה

"חזקו ידיים רפות וברכיים כושלות אמצו" (ישעיה ל"ה, ג')
וכל המסייעין יתברכו בכל מילי דמיטב.

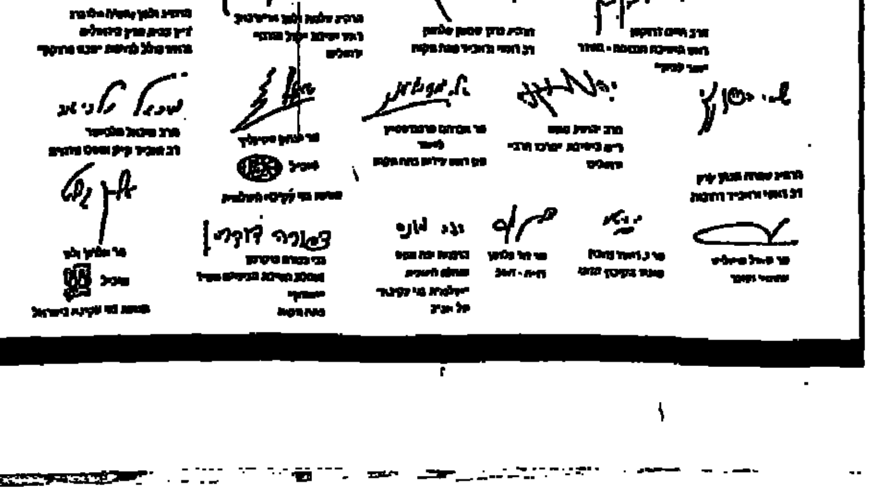

שערי חליפין במט"ח

בנק המזרחי

שערי קניה מכירה של בנקנוטים, העברות במטבע חוץ ליום 20.12.94, עד למחרת בשעה 12.30. לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר וביתר המטבעות עד שווי 500 דולר יהיו במפורט להלן:
בנוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יח'	שער קניה (צקים והעברות)	שער מכירה (צקים והעברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה"ב	דולר	1	3.0127	3.0552	2.9700	3.0900
בריטניה	לישט"ש	1	4.7028	4.7692	4.6300	4.8200
שוודיה	כתר	1	0.4001	0.4058	0.3900	0.4100
שוויץ	פרנק	1	2.2634	2.2954	2.2300	2.3200
קנדה	דולר	1	2.1596	2.1901	2.1200	2.2200
פינלנד	מארק	1	0.6179	0.6267	0.6000	0.6300
גרמניה	מארק	1	1.9170	1.9441	1.8800	1.9700
דנמרק	כתר	1	0.4879	0.4948	0.4800	0.5000
הולנד	גולדן	1	1.7112	1.7354	1.6800	1.7600
איטליה	לירה	1000	1.8265	1.8524	1.8000	1.8700
אוסטרליה	דולר	1	2.3378	2.3708	2.3000	2.4000
אוסטריה	שילינג	10	2.7227	2.7611	2.6800	2.7900
צרפת	פרנק	1	0.5555	0.5634	0.5400	0.5700
נורווגיה	כתר	1	0.4387	0.4449	0.4300	0.4500
יפאן	ין	100	3.0081	3.0506	2.9600	3.0900

בתי מרקחת

יום שישי

ירושלים – סופר פארם, רח' בורלא 5, טל' 791951.
תל-אביב – שלמה המלך, רח' שלמה המלך 78, טל' 5246461; פרמקס, רח' ירמיהו 41, טל' 5442050.
פתח-תקוה – קופ"ח הכללית, רח' ההסתדרות 21, טל' 9343395.
נתניה – כלל פארם, שד' בנימין 60, טל' 338091.
חולון בת-ים – מוזר, הבינה רייך 20, טל' 583360.
רמת-גן – רשי, רח' רש"י 15, טל' 7510971.

שבת

ירושלים – שטראוס א', רח' אביגדורי 3, טל' 706660.
תל-אביב – בריאות, רח' המלך ג'ורג' 28, טל' 5283731; בן-יהודה, רח' בן יהודה 142, טל' 5223535.
פתח-תקוה – קופ"ח הכללית, רח' ההסתדרות 21, טל' 9343395.
נתניה – קניון השרון, רח' הרצל, טל' 617766.
חולון בת-ים – גני בת ים, רח' הנביאים 3, טל' 5515671.
רמת-גן – עליה, רח' קריניצי 2, טל' 6722840.

מוצ"ש

ירושלים – סנטר פארם, רח' הר הצופים, טל' 869744.
תל-אביב – בריאות, רח' המלך ג'ורג' 28, טל' 5283731; בן יהודה, רח' בן יהודה 142, טל' 5223535.

בתי חולים

יום שישי

ירושלים

הדסה עין כרם (פנימית, ילדים, עיניים), שערי צדק (כירורגית), הדסה הר הצופים (אורטופדית), ביקור חולים (נשים, א.א.ג.)

תל-אביב והמרכז

שיבא (כל המחלקות), בילינסון (כל המחלקות), איכילוב (כירורגית, פנימית, ילדים), וולפסון (כל המחלקות), אסף הרופא (כל המחלקות).

עזרה ראשונה רפואית

ראשון-לציון, חולון ובת-ים – אמריקן מדיקל סנטר – עזרה ראשונה רפואית לילדים ולמבוגרים כל יום מ-17.00 עד 23.00. לפרטים נוספים בטל' 03-9631631.

שבת

ירושלים

הדסה הר הצופים (פנימית, אורטופדית), שערי צדק (כירורגית), הדסה עין כרם (נשים, עיניים), ביקור חולים (ילדים, א.א.ג.)

תל-אביב והמרכז

שיבא (כל המחלקות), בילינסון (כל המחלקות), וולפסון (כל המחלקות), אסף הרופא (כל המחלקות), איכילוב (ילדים).

עזרה ראשונה רפואית

ראשון-לציון, חולון ובת-ים – אמריקן מדיקל סנטר – עזרה ראשונה רפואית לילדים ולמבוגרים כל יום מ-17.00 עד 23.00. לפרטים נוספים בטל' 03-9631631.

רדיו

יום שישי

ערוץ 7

06.00 עולת הבוקר, 07.00 משנה יומית, 08.00 פנת הלכה, 09.00 דיוקים של אריה, 10.00 מר רב שילנסקי, 11.00 הרב הראשי, 12.00 שמע בשבע, 13.00 אבי ראם, 13.30

עוז לילדים, 14.00 לקראת שבת, 15.00 הראשון לציון, 16.00 סיום שידורים.

קול המוסיקה

06.06 שחרית מוסיקלית, 09.00 תכנית הבוקר, 10.25 פרי, 12.00 צעירים במרכז, 13.57 בימת שיר, 14.05 שבוע בתזמורת, 14.06 לקראת שבת.

רשת א'

06.06 שירים עבריים, 08.05 זה רעיון, 09.05 גברים 1994, 10.05 יש עצה, 11.05 הירושלמים, 12.05 עונג שבת, 14.05 בראש צעיר, 15.05 קבלת שבת פרשת שמות.

רשת ב'

06.06 הבוקר הזה, 09.05 מה יהיה, 11.05 שריקת פתיחה, 12.05 בחצי היום, 14.05 שירים עבריים, 14.45 עיתונות חוץ, 15.05 הודעה על זמני הדלקת הנרות פרשת שמות, 15.06 שישי אישי.

רשת ג'

06.06 מעורב ישראלי, 08.05 שבעים שמונים, 10.05 אגן הים התיכון, 13.05 צפירות ברכש, 15.05 לפנות ערב.

מוצאי שבת

ערוץ 7

20.00 על גבול האור, 21.00 הרב הראשי, 22.00 תוכנית ארוחה לטעמי, 23.00 הרב שלמה אבינר.

קול המוסיקה

18.00 שבוע טוב עם דני אורנשטיין, 20.00 לפני הקונצרט, 20.30 ליטורגיקה 94, 23.00 אורחים באולפן

רשת א'

0518 מסביב לעולם בשעה קלה, 19.05 מחר, 20.05 השושנה פורחת, 21.05 קפה ראשה, 22.05 מלווה מלכה, 23.05 שירים עבריים.

רשת ב'

18.05 שירים ושערים, 19.05 אחרי שבת, 21.05 סיבוב בלילה, 23.05 מוסיקה, 00.05 יומן חצות, 00.15 מוסיקה, 01.05 לתוך הלילה, 05.05 אור ראשון.

רשת ג'

18.05 רמבסיקה, 19.00 מאחורי השירים, 20.05 פזמונזמון, 22.05 בזמן האמת, 23.05 הכל ג'אז, 00.05 רוקנצרט.

טלויזיה

יום שישי

החינוכית

08.00 שיחות ברוח, 08.30 קייס ואלי, 09.00 סרט קלנוע, 10.45 אבא לעניין, 11.10 משפחה אוהבת, 12.00 ברית המועצות, 13.00 זוהבים, 13.30 סרוח חובב, 14.00 קונצרטים לצעירים, 16.00 מוסף המוספים של ערב חדש.

הערוץ הראשון

06.30 חדשות בעברית – מבזק, 06.31 מהדורת חדשות בערבית, 06.45 האתגרנכרים מוצאריים, 07.00 בוקר טוב ישראל, 15.00 קלי-דוסקופ, 15.30 מבראשית.

ערוץ 2

08.00 מקום קטן, 08.30 מבזק בר, 09.30 המחשב האבי, 10.00 מסאראש, 10.20 איש ההישרדות, 10.50 שישי סרט, 13.00 מבזק הספורט העולמי של ג'ילט, 14.00 השבוע, 14.30 גבריאלה.

מוצאי שבת

הערוץ הראשון

17.35 עם לילית נגר, 18.30 שכנים, 19.00 חדשות, 19.30 עין בעין, 20.00 ראיים עולם, 21.00 מוצ"ש בקלנוע, הזה, 22.38 משחי מהסרטים, 23.00 חדשות, 23.05 ההגרה לבית מקגרנגר, 23.50 סיסת וגב המולה.

ערוץ 2

18.20 חבם גמליאל, 20.00 החדשות, 20.30 פאפא, 0021 הדקה ה-91, 22.00 מרגול, 22.45 מדור התשובה.

הצפה
עיתון יומי
HATZOFE DAILY

המו"ל הצפה בע"מ

עורך: משה אישון; מנכ"ל: נתן אשל; מערכת ומנהלה: תל-אביב, המסגר 66, טל' 5622951, ת"ד 2045, חשבון בנק הדואר: 4411449, פקסימיליה: טל' 5621502; סניף ירושלים: רח' בן יהודה 3, ת"ד 1148, טל' 02-234910, בערב טל' 02-639524; סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 1, טל' 04-663628, בערב 04-717145.

פקס משעה 2.00 בצהרים 04-717145

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולסגנונן

הצופה

ירידה של עשרות אחוזים במחירי הירקות בשל היבוא

מחירי הסיטונאי של מרבית הירקות ירדו אתמול בבוקר בעשרות אחוזים. כך מסר לכתב "הצופה" ... מועצת הירקות ... שלום.

הירידה התלולה ביותר נרשמה במחיר המלפפונים והגיעה ל־70 אחוז במשך שבועיים. ירידת המחירים בולטת במיוחד, מאחר שבימי חמישי המחירים הם הגבוהים ביותר במהלך השבוע. במשרד החקלאות מעריכים שירידת המחירים הסיטונאים תשפיע גם על המחירים לצרכן.

מחיר המלפפונים הגיע עד ל־2 שקלים בשוק הסיטונאי, שהם כ־3־4 שקלים לצרכן. לפני שבועיים עמד המחיר על 8 שקלים ו־10 שקלים לצרכן.

מחיר העגבניות מתממה ירד לממוצע של 4.50 שקל בשוק הסיטונאי, לעומת 7 שקלים בתחילת השבוע.

מחיר הבצל ירד ב־50 אחוז ל־1.50 שקל לקילו בשוק הסיטונאי.

שלום מעריך שבתחילת השבוע יירד גם מחיר תפוחי האדמה. במשרד החקלאות נמסר שירידת המחירים מוסברת ביבוא המוגבר שמבצעת חברת אגרקסקו. השבוע ייבאה החברה 700 טון עגבניות שהם שליש מהצריכה השבועית.

ירידת המחירים עלולה לגרום לכך שחברת אגרקסקו, שאמורה לייבא 1000 טון עגבניות בשבוע הבא, תפסיד כסף. החברה מוכרת כיום את העגבניות ב־5 שקלים לקילו וירידת המחירים מתחת לסף זה, תגרום להפסד. העגבניות אינן ניתנות לאיחסון לטווח ארוך ולכן, יש למכור אותן עם הגעתן לארץ.

שר החקלאות יעקב צור אמר שהתנודות היומיות החריפות, במחירים, מוכיחים פעם נוספת, מדוע על ישראל להתבסס על גידול עצמי. צור אמר שיבוא, לעולם לא יוכל להביא למחירים סבירים לצרכן, מאחר שכדאיות היבוא נפסקת כל פעם שיש ירידת מחירים, אף שהמחיר לצרכן – עדיין גבוה.

רבע מיליון תלמידים משתתפים בתוכניות נגד סמים ואלכוהול

מאת כתבנו בתל־אביב

רבע מיליון תלמידים משתתפים השנה בתכניות משרד החינוך למניעת שימוש בסמים ובאלכוהול.

את הפרוייקט, נמסר, מפעיל השירות הפסיכולוגי־ייעוצי של המשרד, בכ־720 בתי ספר ברחבי הארץ.

פרטים אלה נמסרו על ידי שר החינוך והתרבות פרופ' אמנון רובינשטיין במהלך דיוני ועדת הסמים של הכנסת. השר מסר עוד כי בנוסף לתכנית המניעה פועלת במשרד תכנית חינוך נוספת בכ־70 בתי ספר על יסודיים וניתן ייעוץ לעבריינים – תלמידי כיתות י־י"א המכים את חבריהם, בני גילם או צעירים מהם בתכנית מניעה לשימוש בסמים.

צוין עוד, כי כל תלמידי כיתות י"א לומדים, במסגרת הפעילויות השונות לבטיחות בדרכים את נושא הסכנות הטמונות בשתיית אלכוהול בנהיגה לאחר מכן. המשרד מארגן כנסים ביוזמתו להורים במסגרת תוכנית מניעה ולצוותי המורים המתגבים יומיים מעדך מגוון של ההתלמדויות הבשורות בנושא.

צוין עוד, כי מכלל 25 אחוזים ההשתלמויות שהתקיימו בבתי הספר הוקדשו בשנת הלימודים תשנ"ה, לנושא הסמים ולאלכוהול.

אישים ומוסדות

• קהל של קראים השתתף ... בהם רבנים, אישי ציבור ופעילי התנועה, השתתפו בשמחת כלולותיהם של יואל, בנם של ... ויואל ... אילת, בתם של ... חבר המועצה ... ומפעילי התנועה ... בעיר. את החו"ק ... "הנכבד" ... בגבעתיים, ... בני ברק, ... שמואל ... כב הכלה, אברהם ... הכלה, הרב חיים ... רב בית הכנסת "היכל זאב" בבני ברק, יצחק שפירא, בן דוד החתן, יוסי ... דוד החתן ואברהם ... אח החתן.

ביהמ"ש: יש חשד מבוסס שבני הזוג וייסמן רצחו את בתם

יהודה מתמר החוקרה הוא יותר מאשר חשדות מבוססים, כי לשני הנאשמים יש יד במותה של בתם – כך קבע בית משפט השלום בתל אביב בהחלטתו להאריך ב־11 ימים את מעצרם של בני הזוג חיים (74) ומיכאל (72) וייסמן מבתיים החשודים ברצח בתם נבלי מרגלית.

בראשית הדיון, התנגד נציג המשטרה למסור לפרקליטם של בני הזוג וייסמן את חוות הדעת הפתולוגית של ד"ר יהודה היס הסבים רק לומר, כי המוות נגרם כתוצאה מחניקה.

השופט זכריה כספי הביע פליאה כיצד הופיע הפתולוג ד"ר היס בכלי התקשורת ומסר פרטים על חוות הדעת שלו, בעוד איש המשטרה התנגד לחשיפת הפרטים שפורסמו. הוא הסכים לחשוף את קטע הסיכום בחוות הדעת, ממנה משתמע שהמוות איננו טבעי, אלא נגרם כתוצאה מחניקה, בעקבות חסימת דרכי נשימה חיצוניים ולחץ על הצואר, כנראה באמצעות כפות הידיים.

השופט הורה, כי הנושא ייבדק על ידי גורם בעל סמכות.

הסניגור ציין במהלך הדיון, כי לא ידוע לו על המימצאות כרונים בקצה השס של המנוחה. לדבריו, אין חשד כי מישהו אחר מעורב ברצח, למעט הוריה של נבלי מרגלית. זאת, לאחר שכל המעורבים הפוטנציאלים האחרים, כבר נחקרו.

הסניגור הוסיף, כי נבלי מרגלית נוהגה לשתות וסבלה מדיכאון. האפשרות של התאבדות נבדקה, אולם לא נמצא לה בסיס.

נציג המשטרה הדגיש, כי בכוונת הפרקליטות להגיש נגד החשודים כתב אישום.

הסניגור טען, כי החשד המיוחס למרשיו הינו חסר סבירות ובלתי אפשרי. לדבריו, אם המניע היה הדאגה לנכדתם מפני אימה שהתעללה בה, הרי לא ייתכן, כי היו מפקידים את הנכדה.

הסניגור טען, כי המשטרה נעלה על קונספציה אחת ויחידה ולא חקרה כראוי את אפשרות ההתאבדות. "המשטרה עלתה על עץ גבוה ומתקשה לרדת ממנו", טען הסניגור.

מפקד המחוז הצפוני לשעבר מואשם בלקיחת שוחד ומירמה

לבית המשפט המחוזי בנצרת הוגש אתמול כתב אישום על לקיחת שוחד, מירמה והפרת אמונים נגד ניצב יעקב גנות (47), מפקד המחוז הצפוני לשעבר של המשטרה. יחד עימו מואשם גם מיכאל בן בישארה מאכסם (41), מבעלי חברה קבלנית המבצעת עבודות בנייה, שהתרועע עם ניצב גנות והיה קשור לעבודות השיפוצים בביתו.

התובעת, עו"ד פנינה גיא, מבנית בכירה א' לפרקליט מחוז ת"א, טוענת בכתב האישום נגד השניים, כי בקשר האמור התפתחה ביניהם מערכת יחסי גומלין, כשמכסוב הואל לשהות במחיצתו של גנות מתוך כוונה לקבל ממנו בעתיד טובות הנאה, שיתבססו בדלת פתוחה במשרדיו במשטרה, וטיפול זריז ומיוחד בבעיותיו הקשורות בטיפול משטרתי, בעוד גנות ניזוק באותה תקופה לשיפוץ ביתו. מכסוב ביצע את העבודות בשביל גנות ללא כל תמורה שהיא או בתמורה סמלית בלבד, וזאת כדי שיוכל לזכות בעתיד בטובות הנאה ספציפיות אצל גנות.

בכתב האישום, על פני 9 עמודים, נאמר כי גנות הוהיד קצין משטרה, שהתמודד בבחירות לוועד העדה הנוצרית־אורתודוקסית בנצרת להימנע מפעילות פוליטית במסגרת ועד העדה. בעקבות פנייתו, הסיר הקצין את מועמדותו, וכך נסללה הדרך להיבחרות הנאשם השני ואחיו לועד. במקרה אחר, הורה ניצב גנות להקים צח"ם לחקירת מקרה תקיפת נהגו של סוכוי מאגוס, וזאת על פי דרישתו.

בכתב האישום מפורטים המקרים בהם קשור הנאשם השני לשיפוצים בביתו של גנות. ניצב גנות הוליס בשנת 1992, בעת ששימש כסגן מפקד המחוז הצפוני בדרגת תת ניצב, לצבוע את פנים ביתו, ופנה לנאשם השני.

זה שלח לגנות צבעי מטעמו, לו ישלם גנות 3,550 שקלים בלבד, בעוד העלות היתה צריכה להסתכם בכ־10,000 שקלים. נאשם 2 נתן בכך, לטענת התביעה, שוחד לגנות, שבא לידי ביטוי באלפי שקלים. גנות, שהינו עובד ציבור, עשה בכך מעשה מרמה או הפרת אמונים באופן הפוגע בציבור. גנות מואשם, איפוא, באישום זה בלקיחת שוחד, מירמה והפרת אמונים, והנאשם 2 בנתן שוחד. באותה תקופה שלח גם סוכוי פועל לביתו של גנות לצורך עבודות ניקיון ועזרה בבית ללא תשלום מצידו של גנות.

גם לביצוע עבודות שיש בביתו של ניצב גנות שלח סוכוי מאגוס פועל שכיר בחברתו, כשגנות לא שילם כלל עבור התשלומים העבודה.

ארדע כן ערך מאגוס מסיבה לניצב גנות לרגל התמנותו למפקד המחוז הצפוני של המשטרה. המסיבה נערכה בביתו של מאגוס, אליה הוזמנו עשרות אורחים, כשגנות לא נשא כלל בהוצאות הכספיות.

יוקם הוסטל לקשישים עולי אתיופיה

שר הבינוי והשיכון בנימין בן אליעזר הנחה את אנשי משרדו להקים הוסטל לדיור מוגן לקשישים מאתר הקרוואנים נוה כרמל שליד חיפה, המאכלס עולים מאתיופיה.

עקב פינויו של אתר הקרוואנים והעברת העולים בו לדיור קבע, התעורר הצורך לטפל בקשישים, אשר אינם יכולים לעבור לדיור קבע במתכונת הרגילה. קשישים אלה זקוקים להשגחה רפואית, לליווי צמוד של אחיות ולשירותים אחרים שיינתנו להם בצמוד למקום מגוריהם.

שר השיכון החליט להקים לקשישים אלה הוסטל שיענה על צרכיהם המיוחדים. הוא הוסיף, כי במידת הצורך, יוקמו הוסטלים גם באזורים נוספים בארץ.

יום יע"ל בבי"ח רמב"ם

מאת א. צבי גבעון

במסגרת יום ההתנדבות הבינלאומי התקיים במרכז הרפואי "רמב"ם" בחיפה "יום יע"ל" ה־34 במספר. בית החולים רמב"ם מקיים ארגון יע"ל עצמאי מקביל לארגון יע"ל הארצי.

ארגון יע"ל רמב"ם נוסד בשנת 1960 על ידי קבוצת נשים קטנה והוא מונה כעת כ־500 חברים וחברות המקיימים שתי משמרות של סיוע ישיר ועקיף לחולה ובסך הכל כאלפיים שעות עבודה בשבוע. בין עיסוקיו של הארגון בבית החולים: הכנת חומרי ספוגה, חלוקת אוכל ושתייה לחולים המרותקים למיטותיהם, פעילות חברתית במחלקת הילדים, רכישת צעצועים ומשחקים לילדים המאושפזים, הפעלת ספריה ניידת, הפעלת קפיטריה בבית החולים וליווי בני משפחות החולים.

ראש העיר, עמרם מצנע, איחל בברכתו לנשות יע"ל הרחבת תחומי הפעילות למען רווחת החולה. הוא הזכיר, כי אין חייל או מפקד בצה"ל שנפצע וטופל בבית החולים שיוכל לשכוח את הסיוע הרב שקיבל הוא ומשפחתו מנשות יע"ל, נשים המסורות והמשקיעות את כל כולן בטובתו וברווחתו של החולה כשהתמורה היחידה למעשיהן הוא הסיפוק מהידיעה על שיפור במצב החולה והחלמתו.

הקאדי של יפו עבר השתלת כליה בביה"ח "איכילוב"

מאת מולי סיקרס, כתב עתי"ם

הקאדי של יפו, באסם אבו זאאר, עבר אתמול בבוקר השתלת כליה בבית החולים "איכילוב" בתל אביב.

נמסר, כי באסם (47) סבל מזה כשנה מאי־ספיקת כליות וטופל בדיאליזה בבית החולים במהלך כל השנה.

ביום ה' הוזעק הקאדי לבית החולים לחדר הניתוח לביצוע השתלת כליה שהובאה מבית החולים "אסף הרופא", כאשר בראש צוות המנתחים עמד ד"ר ריש נקש והשתתפו בו פרופ' יוסי קלאוזנר וד"ר יהודה חן.

משך ההשתלה ארך ארבע שעות ומצבו של החולה הוגדר יציב.

התעשיינית מתכוננת לפתיחת מו"מ על חוזים אישיים בתעשייה

המנהלות בתעשייה מכינות עצמן לפתיחת משא ומתן האמור להיפתח במרץ 95 הן על הסכמים קיבוציים והן על חוזים אישיים הנוגעים להן ולחברי הנהלה אחרים במפעליהן, כך מסרה רונית סילון, יו"ר פורום מנהלות בתעשייה בהתאחדות התעשיינים.

היא ציינה, כי למטרה זו יקיים פורום מנהלות בתעשייה שני ימי עיון מיוחדים, האחד ב־29 בדצמבר בנושא "מבנה השכר במגזר הציבורי והתעשייתי – מגמות ושינויים", והשני בחודש פברואר '95 בנושא "משא ומתן על חוזים אישיים".

היא הוסיפה, כי ביום העיון בדצמבר ישתתפו כ־150 מנהלים ומנהלות בתעשייה.

נעצר חשוד בהתעללות בילדיו

תושב הכפר ירכא (29) חשוד בהתעללות בילדיו בני ה־8 וה־11, משום שבין היתר נהג להעירם באישון לילה ולהורות להם להתקלח במים קרים. מעצרו הוארך בבית משפט השלום בעכו ב־4 ימים, והתיק נגדו יועבר לפרקליטות מחוז חיפה לצורך הכנת כתב אישום נגדו.

מעצרו בוצע על ידי משטרת עכו, בעקבות תלונת אשתו, שהיתה אף היא קורבן לאלימותו. על פי החשד, נהג האב להכות את שני ילדיו מכות נמרצות באמצעות אגרופים, בעיטות וחגורה. כן ציווה עליהם להתקלח באישון לילה במים קרים לאחר שהעיר אותם משנתם.

נציג משטרת עכו סיפר בבית המשפט, כי החשוד נהג להכות גם את אשתו, וכי יש לו עבר בעבירות אלימות. החשוד הכחיש בבית המשפט את העובדות נגדו, אולם השופט פסק פלאח קבע, כי החשד נגדו סביר והאריך את מעצרו ב־4 ימים.

טורניר הכדורגל הבינ"ל לנוער ייפתח בארץ ביום רביעי

מאת חיים פיקרש, סופר "הצופה"

טורניר התורף הבינלאומי של נערים ונוער, בכדורגל, יחל ביום רביעי שבוע לאחר מכן, בירושלים, במסגרת אירועי שנת ה־20 לקיומו של טורניר זה.

במסיבת עיתונאים שהתקיימה אתמול ב"בית סוקולוב" בתל אביב צוין, כי מבין קבוצות הכדורגל שהגיעו בטורנירים במהלך עשרים שנים האחרונות, השתתפו נערים שהיו לאחר מכן לשחקנים מן המניין בקבוצות הכדורגל המובילות באירופה. "גם בנבחרתה של רומניה משחקים כיום 7 שחקנים שנמנו בעבר עם הקבוצות שהגיעו למשחקים בטורניר הבינלאומי לנוער" – סיפרו ראשי התאחדות הכדורגל בפגישה עם התקשורת.

יעקב הראל, מנכ"ל התאחדות הכדורגל אמר, כי רבים מבין שחקני הנוער הללו קשרו יחסים טובים עם ישראל ומציאות זו כשלעצמה, אגב, מלמדת על כדאיות ההשקעה בפרויקט חשוב זה.

השנה אמורות להשתתף עשר קבוצות של נוער הנערים בטורניר בהם ממדינות – מלטה, טורקיה, צרפת, איסלנד, שבדיה, שוויץ, הונגריה, רומניה יוון וקפריסין.

באשר לתקציב הטורניר נמסר, כי הוא אמור להגיע לכמיליון שקלים כשאת המכסה לערך תממן רשות הספורט שליד משרד החינוך והתרבות.

התחזה לעובד מס הכנסה והוציא כסף מאנשי עסקים

מספר אנשי עסקים נפלו קורבן לנוכל שהתחזה בפניהם לעובד במס הכנסה או כבעל קשרים ומהלכים במס הכנסה ושילשלו לכיסו מאות אלפי ש"ח. זאת בתמורה להבטחתו, כי ביכולתו לסגור את תיק החקירה נגדם או לסיימו בתשלום כופר.

כך נטען בכתב אישום שהוגש לבית המשפט המחוזי בתל אביב נגד רפי אוחנונה (38) מבית שמש.

התביעה טוענת, כי אוחנונה נהג לפנות לאנשים שנחקרו ולעיתים נעצרו על ידי רשויות מס הכנסה בחשד לעבירות מס. הוא נהג להציג עצמו כאיש מס הכנסה או כבעל קשרים ומהלכים במס הכנסה. הנאשם טען בפניהם כוזב, כי ביכולתו לעזור לסגור את תיק החקירה נגדם ולעיתים לסיימו בכופר.

בחלק מן המקרים, הציג הנאשם למתלוננים מסמכים מזוייפים, הנושאים חותמת של מס הכנסה, לפיהם תיקם נסגר בכופר ולא בפלילים, כפי שהבטיח להם, נטען.

הנאשם, טוענת התביעה, דרש מהמתלוננים ששילמו עבור "שירותיו" אלה ואף קיבל מהם במרמה סכומי כסף המסתכמים בכ־600,000 ש"ח.

בכתב האישום נאמר, כי הנאשם הציג עצמו בפני אלי גל מנהל בחברת "אלי גל יבוא" כאדם מתוך מערכת מס הכנסה, המכיר את החוקרים בצוות החקירה בתיקו של גל ואף נקב בשמותיהם.

אוחנונה איים על גל, כי אם לא ישלם לו, יטפלו בו שלטונות מס הכנסה ביד קשה, הוא ייעצר ויואשם באישומי שווא. גל שילם לו כ־30,000 ש"ח.

בפני אמנון קרס בעל חברה למתן שירותים תפעוליים בנמלים הציג עצמו הנאשם כמי שתיק החקירה שלו נמצא בידיו. הוא הבטיח לו, כי "הוא הכתובת האחרונה לפני שהתיק יעבור לפרקליטות".

קרס סירב להצעות לדרישת הנאשם למסור לו 5000 דולרים, תמורת סגירת התיק.

אוחנונה מואשם גם בנסיון לקבל במרמה כ־90,000 ש"ח מאחרים.

התביעה מבקשת לעצרו עד לתום ההליכים, בנימוק, כי הוא הורשע בעבר מספר פעמים בעבירות גניבה, מרמה וזיוף ותלוי ועומד נגדו מאסר בן 28 חודשים. הדיון נדחה ל־2 בינואר.

12 סוחרי סמים נעצרו בגליל

12 החשודים בסחר בסמים נעצרו אור לאתמול במבצע ללכידת סוחרי סמים שערכה משטרת מרחב הגליל בגליל המערבי ובעיירה חצור שבגליל העליון.

במבצע שכונה "סוף העונה" השתתפו 75 שוטרים ממשטרת מרחב הגליל, בסיוע שוטרים ממרחב העמקים והמחוז הצפוני של המשטרה.

כתב עתי"ם מוסר, כי המבצע בוצע בעקבות פעילותו של סוכן סמוי בקרב סוחרי הסמים, במהלך החודשים האחרונים, שביצע עיסקאות סמים בהיקף של עשרות אלפי דולרים.

המבצע נערך בעכו, נהריה, מעונה, כרמיאל וחצור הגלילית.

במבצע נעצרו 12 סוחרי סמים, בהם 3 נשים. בין העצורות גם אם ובתה. במבצע נתפסו כמויות זעירות של הרואין במשקל של 5.5 גר', וכן כלי עישון של סמים.

המבצע ללכידת סוחרי הסמים נערך במקביל לתפיסת 2 חשודים מהכפר ירכא ביום ו' בקרב סמוך למטולה, לאחר שקיבלו לידיהם שקית הרואין, שנזרקה אליהם מעבר לגבול לבנון. אחד החשודים היה בשירות מילואים, והוא נעצר במקום יחד עם חבר כשברשותו נשקו האישי מסוג מ־16, וגם כדור בקנה.

ברשות 2 החשודים נתפס הרואין במשקל של 2.84 ק"ג. אחד מהם טען כי ביצע את העיסקה לצורך רווח כספי.

בן 6 נהרג ליד רמלה

ילד בן 6, נהרג אתמול בתאונת דרכים בכפר ג'ואריש, הסמוך לרמלה. הילד הוא ראיד אבו עבאס, תושב הכפר.

כתב עתי"ם מוסר, כי קבלן, תושב השכונה הערבית "דן חקל" ברמלה, הגיע בשעות הבוקר לכפר ג'ואריש כדי לאסוף פועל לעבודה.

הקבלן נסע לאחור, מרחק של כ־20 מטרים, לא הבחין בילד ופגע בו.

הילד נפצע באורח קשה ופונה לבית החולים, אולם כל מאמצי הרופאים להצילו עלו בתוהו ונקבע מותו.

ערב התרמה ל"קרן אפרים נעמט" – במוצ"ש בתל אביב

מאת סופרנו בתל־אביב

ערב התרמה ל"קרן אפרים נעמט", הצעיר שנפגע בתאונת דרכים במהלך מסעו במרוקו ונותר נכה במצב קשה, ייערך במוצאי השבת באודיטוריום של בית ציבור, בשכונת יד־אליהו בתל אביב.

האירוע ייערך ביוזמת מכריו של אפרים נעמט, המלווים אותו מאז פגיעתו הקשה, כדי לסייע לו בהליכי השיקום. בתכנית תופענה "בויה תורנית". האמנויות הדתיות, בהנגתן, הוזכה להצלחה, וכן להקה שתופיע בשירים מכל הזמנים. הופעתם של האמנים תתבצע בהתנדבות כאות הערכה והוקרה למפעל הסיוע לצעיר הדתי, שומר המסורת, ש"עולמו אבד עליו", כהגדרתו, בעקבות אותה תאונת דרכים קטלנית.

צוין, כי אפרים נעמט עזב בימים אלה את מקום שיקומו הזמני, בבית האבות של העדה הפרסית בהרצליה, ונכנס לביתו, שהתאמתו ורכישתו עלו בכספים מרובים. ועל כן פעילה הקרן לסייע לו בתחום זה.

מלכה שפט
ירושלים

אדיב הדר
נתניה

מאורסים

ב'ה, טבת תשנ"ה

בקשה מכ"ק
האדמו"ר מקאליב שליט"א

בס"ד, ט"ז טבת תשנ"ה לפ"ק
לסי ... "ותחיין את הילדים"

בלב שבור לאלף שברים אני קורא
למע"כ הרבנים הגאונים שליט"א
חברי "יחד שבטי ישראל"
ולכל הרבנים די בכל אתר ואתר בארה"ק שיקיימו
מאמר הכתוב: "כשופר הרם קולך" כל רב בביתו
מדרשו ובכלל בתי־הכנסת בעיר
להרים קול וזעקה על המצב הנורא
של רבבות הפלות רח"ל
בשב"ק זו פר' שמות
כי מי יודע אם ח"ו דבר קשה זה לא גורם... כמובא
בזוה"ק בפרשתינו (שמות ג') בשם רשב"י זיעוכי"א
"שלושה הם הדוחים השכינה מהעולם ובני אדם
צועקים ואינם נענים ואלו הם:
...ההורג בניו במעי אמם
שסותר בנינו של הקב"ה וגרוע מרוצח, שכן בניו
הוא הורג..."
וב"ה משך השנים אני מנסה לעזור בעוה"י לד"ר אליהו
שוסהיים נ"י יו"ר אגודת "אפרת" שפועל רבות בביוון זה, ועל
כל אחד מאתנו לעשות מה שביכולתו לעורר את הרבים על
הנגע הנורא הזה, ולעודד הילודה בס"ד
ובטוח אני באלה שזכות הצלת נפשות יעמוד לנו ולכלל
ישראל לישועה בקרוב בימינו אמן.
הק' מנחם מנדל טאוב
בן אחד בן להק' מקאליב זיע"א

לידיעת כב' הרבנים שליט"א – חשוב לידע את הצבור
ש"אפרת" – ערוכה לסייע בכל מקרה להצלת נפשות
טל. 02-828507, פקס. 02-536212, ת.ד. 6325 ירושלים

בס"ד
עיריית תל אביב־יפו
המחלקה לתרבות תורנית

בית הכנסת לתלמידים
ביל"ו – תל אביב

מזמינים את הציבור לתפילת שבת
לזכרו של החזן שלמה רביץ ז"ל
יקיר העיר תל־אביב־יפו, ביום השנה הי"ד לפטירתו
אשר תתקיים אי"ה בשבת פר' שמות כ"א טבת תשנ"ה (24.12.94)
בשעה 8:00 בבוקר, בביהכנ"ס ביל"ו – שד' רוטשילד 124 ת"א
לתפילות שחרית ומוסף, יעבור לפני התיבה – החזן חיים אדלר
עם מקהלת החזנות בניצוחו של שאול חכמי
דברי תורה והערכה ישאו: ★ הרב שמעון פרנקל
★ מר יוסף אגור – יו"ר הנהלת בית הכנסת
• הציבור הרחב מוזמן •

בס"ד
עיריית תל־אביב־יפו
המחלקה לתרבות תורנית

המכון לחזנות ספרדית ת"א
ארגון אהבת חיים

עונג שבת ושירת הבקשות
עם הפייטן והחזן רפי ברזני
יתקיים אי"ה ביום שישי, שבת, פרשת שמות כ"־כ"א טבת תשנ"ה (23-24.12.94),
בביה"כ "היכל שלמה" רח' עמק הברכה 48, נחלת יצחק, ת"א

בתוכנית:

ליל שבת
16:15 – תפילת מנחה וקבלת שבת
17:00 – דברי תורה ע"י הרב ישראל רווח שליט"א – סגן ראש המועצה הדתית בת"א
17:30 – תפילת ערבית ברוב עם הדרת מלך
20:00 – שירת הבקשות ופיוט עם הפייטן רפי ברזני
דברי תורה ע"י הרב משה מאוה שליט"א – ת"כ ורב שכונת יד אליהו

יום שבת
07:00 – תפילת שחרית
14:30 – תפילת מנחה של שבת
15:15 – סעודה שלישית כיד המלך ע"י שולחנות ערוכים
פיוטים שירה ובקשות עם החזן רפי ברזני
דברי תורה ע"י הרב משה חבשוש רב ביה"כ ומגיד השעורים במקום

מיועד לציבור הרחב
מקום מיוחד לנשים!

משרד החינוך והתרבות
מינהל התרבות– האגף לתרבות תורנית

פרס
שר החינוך, התרבות והספורט
ליוצרים בתרבות יהודית

שר החינוך והתרבות והספורט מעניק מדי שנה, שלוש מלגות הפונות לעידוד היצירה בתחום התרבות היהודית – חקר המקרא, התלמוד, ההסטוריה של עם ישראל, הגות יהודית, מחשבת ישראל, אמנות יהודית וכד'.
הפרסים נועדו לבטא את תוקרת עם ישראל ליוצר בתרבות יהודית, ולאפשר לו להתפנות לשנת יצירה מלאה.

מועמדים: יוצרים בתחום התרבות היהודית, שהם אזרחי ישראל וחיים במדינת ישראל. כל אזרח רשאי להציע את עצמו, או מועמד לפרס.

גובה הפרס: הפרס שווה לשכר שנתי של מורה בעל תואר שני (מ.א.) בשיא הוותק המוכר. מי שייבחר, יתחייב להתפנות בשנת הפרס מכל עבודה שיש עמה שכר ויהיה רשאי להשתכרות נוספת באותה שנה, רק בהיקף של עד 1/3 משרה.

נוהל הגשה: ההצעה תוגש על גבי טפסים של האגף לתרבות תורנית. להצעה רצוי לצרף עבודות, מאמרים, מחקרים וספרים מודפסים, של המועמד לפרס, על מנת שישמשו דוגמא לכישורי המועמד.

• הזמנת טפסים והסברים וכן פרטים נוספים ניתן לקבל בטלפון: 02-292093 אצל יעל קינן בימים ב', ד', בין השעות: 11:00–15:00.
• • את ההצעות יש לשלוח בדואר אל: משרד החינוך והתרבות, האגף לתרבות תורנית, בנין לב–רם, רחוב דבורה הנביאה 2, ירושלים, מיקוד 91911, עבור יעל קינן.

תאריך אחרון להגשת ההצעות – כ"ט בטבת תשנ"ה 1.1.95

בס"ד
עיריית בת־ים
המועצה הדתית
בת־ים
ביהכ"נ הגדול "היכל יעקב"
בת־ים

בש"ק פרשת שמות, כ"א טבת תשנ"ה (24.12.94)
תתקיים בביהכ"נ הגדול "היכל יעקב" רח' ירושלים 5, בת־ים
תפילת שבת חגיגית
בהשתתפות: הרה"ג ש"י וינגרטן שליט"א הרב הראשי לבת־ים
מר י' פרידמן מ"מ ראש המועה"ד
מר י. טורק סגן ראש העיר
לפני התיבה יעבור החזן העולמי מר בן־ציון מילר
בתום התפילה – קידושא רבא
זמני התפילות: קבלת שבת: 4:30; תפילת שחרית – 8:00
התפילה החגיגית בסיוע משפחת כהן
לע"נ ר' יצחק כהן ז"ל

אוניברסיטת בר־אילן
המכון הגבוה לתורה ע"ש לודביג ז"ל ואריקה יסלזון
מועצת השוחרים

אנו שמחים להודיע על המשך הלימוד והשעורים בבית המדרש ליום ששי במכון הגבוה לתורה, באוניברסיטת בר־אילן.
מדי יום ששי יתקיים אי"ה בשעה 9.00 השעור הקבוע במסכת גיטין, שינתן ע"י הרב אהרן כ"ץ שליט"א, ר"מ במכון הגבוה לתורה.
ביום ששי כ' בטבת תשנ"ה (23.12.94)
פרופ' יעקב לוינגר
מרצה במחלקה לפילוסופיה בבר־אילן
"הרמב"ם כרופא וכפוסק"
ביום ששי כ"ז בטבת תשנ"ה (30.12.94)
הרב רפאל שטרן שליט"א
ר"מ במכון הגבוה לתורה
"דיברה תורה בלשון הבאי!"
ביום ששי ה' בשבט תשנ"ה (6.1.95)
הרב פרופ' יגאל שפרן שליט"א
מרצה לאתיקה רפואית בביה"ס לרפואה בירושלים, וראש המחלקה להלכה רפואית ברבנות ירושלים
סוגיות נבחרות באתיקה רפואית
ביום ששי י"ב בשבט תשנ"ה (13.1.95)
ד"ר בר־ציון רוזנפלד
מרצה במחלקה לתולדות ישראל והמדרשה לבנות
היחס והאסתטיקה לאילנות ולצומח בהלכה ובמחשבה
ביום ששי י"ט בשבט תשנ"ה (20.1.95)
הרב מילר דניאל שליט"א
ראש ישיבת קדומים
אבות מלאכה ותולדות בשבת ובשביעית
• הציבור מוזמן •

אזכרה וגילוי מצבה
במלאת שלושים לכאב ולאבל על הילקח מאתנו
אבינו, חותננו, סבנו ודודנו היקר והאהוב
ר' שלמה
ב"ר נתן ז"ל הכ"מ וישליצקי
נעלה לקברו ביום שני הקרוב כ"ג בטבת בשעה 16.00,
הר המנוחות ליד השער הראשי
ערב לימוד לזכרו ולעילוי נשמתו יתקיים ב"תפארת בנים" רחוב החלוץ 29, בית הכרם ירושלים
לאחר תפילת מעריב ביום שני כ"ג טבת בשעה 17.05

מכון פוע"ה
פוריות ורפואה עפ"י ההלכה
לאנשי רב פעלים למען התורה העם והארץ
משפחת בן־דוד היקרה ולהנהלת "הקדש ישככר"
אתכם באבלכם הכבד בהילקח ראש משפחתכם היקר, המסור והאוהב
ר' יששכר בן־דוד זצ"ל
בונתת ציון וירושלים וכעבודתכם המסורה לכלל ולפרט תנוחמו.
הרב מנחם בורשטין
וצוות המכון

במלאת שנה לפטירת אמי, סבתנו ואחותנו
אשה ענוה ובעלת חסד
לאה זינגר ז"ל
תערך אזכרה לעילוי נשמתה וגילוי מצבה ביום חמישי כ"ו בטבת (29.12.94) בשעה 15.00 בבית הקברות בקרית שאול.
נפגשים בכניסה.
סעודה שלישית לזכרה בביהכנ"ס המרכזי בשד' סמטס בשבת פרשת שמות
משפחת רודיק